

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinain sekä maakaasumarkkinain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkömarkkinalakeja ja siihen liittyen maakaasumarkkinalakeja. Sähkömarkkinain sähköverkonhaltijaa ja sähkön vähittäismyyjää koskevien säännösten soveltamisalaa ehdotetaan täsmennettäväksi. Lain kuluttajan sopimussuojaa koskevien säännösten soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi kiinteistöjen sisäisissä sähköverkoissa tapahtuvaan sähkön vähittäismyyntiin. Sähkökäyttäjän pääsy sähköverkkoihin tasapuolisin ehdoin sekä valinnanvapaus hankkia sähkönsä haluamaltaan toimittajalta ulotettaisiin myös kiinteistöverkkoihin. Lakiin sisällytettäisiin säännös, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin asettaa vaatimus huoneistokohtaisesta sähkönkulutuksen mittauksesta kiinteistöissä.

Sähkömarkkinalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan verkonhaltija ei saisi periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan. Vastaavasti verkonhaltija ei saisi periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamisen yhteydessä tapahtuvasta sähkömittarin lukemisesta, jos asiakas on edellisen kerran vaihtanut sähkönmyyjää vähintään vuotta aiemmin.

Sähkömarkkinalakeja ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä, joiden nojalla jakeluverkonhaltijan tulisi maksaa sähkökäyttäjälle vakiokorvaus vähintään 12 tuntia kestävästä sähkökäyttömahdollisuuden puuttumisesta. Vakiokorvaussäännöstö täydentäisi sähköntoimituksen virheeseen perustuvaa hinnaanalennusta ja vahingonkorvausta koskevia säännöksiä. Vakiokorvauksen määrä riippuisi asiakkaan keskeytysajan pituudesta sekä vuosittaisen verkkopalvelumaksun suuruudesta. Vakiokorvauksella pyritään kannusta-

maan jakeluverkonhaltijoita panostamaan sähköntoimituksen keskeytysaikojen lyhentämiseen.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan velvoitteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että järjestelmävastuuseen liitetään sen piiriin kuuluvia toimintoja sekä sähköverkkoa ja muita laitteistoja koskeva kehittämisvelvollisuus. Järjestelmävastaavan rooli julkista hallintotehtävää hoitavana neutraalina toimijana määriteltäisiin nykyistä täsmällisemmin.

Rajajohtojen rakentamisedellytyksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että lupaedellytyksiin lisättäisiin mahdollisuus ottaa huomioon sähköä tuovan kolmannen maan sähkömarkkinoiden avaamisen taso ja muiden sähkömarkkinoiden kilpailuedellytysten vastavuoroinen olemassaolo. Rajajohtojen tariffien määräämisessä mahdollistettaisiin markkinoiden vastavuoroisen avaamisen ja rajajohdeyksien kustannusvaikutusten huomioonottaminen siten, että kantaverkonhaltijan olisi mahdollista kohdistaa siirtomaksuja pohjoismaisen yhteismarkkina-alueen ja Euroopan yhteisön ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien kautta tuotavalle ja vietävälle sähkölle, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista järjestelyistä muuta johtuisi.

Sähköliiketoimintoja harjoittavien yritysten tietojenantovelvollisuutta ehdotetaan täydennettäväksi sähkömarkkinaviranomaisena toimivan Energiamarkkinaviraston tarkastusvaltuudella.

Ehdotetut säännökset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	5
1. Nykytila.....	5
1.1. Sähkönkäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala.....	5
1.2. Myyjänvaihto ja mittarinluku	6
1.3. Keskeytykset sähköntoimituksessa	6
1.3.1. Sähkömarkkinalaki	6
1.3.2. Sopimusehdot	7
1.3.3. Muu lainsäädäntö	8
Telemarkkinat.....	8
Vesihuolto	8
Lentoliikenne.....	8
1.3.4. Kansainvälinen vertailu	9
Ruotsi	9
Norja	9
Yhdistynyt kuningaskunta.....	9
1.4. Järjestelmävastuu	10
1.4.1. EY:n sähkön sisämarkkinadirektiivi	10
1.4.2. Sähkömarkkinalaki	10
1.5. Sähkön tuonti kolmansista maista.....	11
1.5.1. Yhteisölainsäädäntö.....	11
Yhteinen kauppapolitiikka	11
Tuontiin ja vientiin sovellettava yhteinen järjestelmä	12
Sähkön sisämarkkinadirektiivi	12
1.5.2. Energiaan liittyvistä kansainvälisistä sopimuksista	13
Energiaperuskirjasopimus.....	13
WTO/GATT-sopimus.....	13
WTO/GATS-sopimus	14
ETA-sopimus.....	14
Eurooppa- ja assosiaatiosopimukset — laajentuminen	14
Euroopan yhteisön sekä Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus.....	15
1.5.3. Sähkön tuonti Suomeen.....	15
Yleistä	15
Sähkömarkkinalain mukainen lupa rajajohdon rakentamiseen	15
Rajatariffit.....	16
1.5.4. Ruotsi	16
Sähköverkon rakentaminen.....	16
Rajatariffimenettely	17
1.6. Energiamarkkinaviraston tietojensaantioikeudet	17
1.6.1. Sähkömarkkinalaki	17
1.6.2. Laki kilpailunrajoituksista.....	18
1.6.3. Rahoitustarkastuslaki.....	19

2.	Nykytilan arviointi.....	20
2.1.	Sähkökäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala.....	20
2.1.1.	Kiinteistöverkkojen rajautuminen sähkömarkkinalain ulkopuolelle.....	20
2.1.2.	Energiapoliittisten tavoitteiden edistäminen.....	20
2.1.3.	Kiinteistökohtaisen sähkönhankinnan kustannussäästöjen välittyminen loppukäyttäjille.....	21
2.2.	Myyjänvaihto ja mittarinluku.....	21
2.3.	Keskeytykset sähköntoimituksessa.....	22
2.4.	Järjestelmävastuu.....	23
2.5.	Sähkön tuonti kolmansista maista.....	24
2.6.	Energiamarkkinaviraston tietojensaantioikeudet.....	25
3.	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	25
3.1.	Sähkökäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala.....	25
3.2.	Myyjänvaihto ja mittarinluku.....	26
3.3.	Keskeytykset sähköntoimituksessa.....	27
3.4.	Järjestelmävastuu.....	28
3.5.	Sähkön tuonti kolmansista maista.....	29
3.6.	Energiamarkkinaviraston tietojensaantioikeudet.....	30
4.	Esityksen vaikutukset.....	30
4.1.	Sähkökäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala.....	30
4.2.	Myyjänvaihto ja mittarinluku.....	31
4.2.1.	Vaikutukset sähköverkonhaltijoihin.....	31
4.2.2.	Vaikutukset sähkönmyyjiin.....	31
4.2.3.	Vaikutukset sähkönkäyttäjiin.....	31
4.3.	Keskeytykset sähköntoimituksessa.....	32
4.3.1.	Taloudelliset vaikutukset.....	32
	Vaikutukset kotitalouksiin.....	32
	Vaikutukset yrityksiin sähkönkäyttäjinä.....	33
4.3.2.	Yritysvaikutukset.....	33
	Taloudelliset vaikutukset jakeluverkonhaltijoihin.....	33
	Vaikutukset jakeluverkonhaltijoiden tietojärjestelmiin.....	34
4.4.	Järjestelmävastuu.....	35
4.5.	Sähkön tuonti kolmansista maista.....	35
4.6.	Esityksen julkistaloudelliset vaikutukset.....	36
4.7.	Esityksen organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	36
4.8.	Esityksen ympäristövaikutukset.....	36
5.	Asian valmistelu.....	36
5.1.	Valmisteluvaiheet ja aineisto.....	36
5.2.	Lausunnot.....	36
6.	Riippuvuus muista esityksistä.....	38
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	39

1.	Lakiehdotusten perustelut	39
1.1.	Sähkömarkkinalaki	39
1 luku.	Yleiset säännökset.....	39
3 luku.	Verkkotoiminnan yleiset velvoitteet ja hinnoitteluperiaatteet	39
4 luku.	Järjestelmävastuu, tasevastuu ja taseselvitys	41
5 luku.	Sähköverkon rakentaminen	42
6 luku.	Sähkön myynti	43
6 a luku.	Sähkömarkkinoiden sopimuksia koskevat säännökset	43
9 luku.	Ohjaus ja valvonta.....	49
1.2.	Maakaasumarkkinalaki	50
4. luku.	Maakaasun myynti ja maakaasunkäyttäjän asema	50
2.	Tarkemmat säännökset	50
3.	Voimaantulo	50
4.	Säätämisyjärjestys	51
4.1.	Omaisuuksien käyttörajoitukset	51
4.2.	Sääntöjen ulottaminen voimassaoleviin sähkösopimuksiin.....	52
4.3.	Säätämisyjärjestyksen arviointi	53
	LAKIEHDOTUKSET	54
	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta.....	54
	Laki maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta	58
	LIITE	59
	RINNAKKAISTEKSTIT	59
	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta.....	59
	Laki maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta	66

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Sähkönkäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala

Sähkömarkkinalakia (386/1995) sovelletaan lain 2 §:n mukaan sähkömarkkinoihin. Sähkömarkkinoilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja lähtökohtaisesti kaikkea sähkön siirtoa ja myyntiä. Tosiasiallisesti lakia kuitenkin sovelletaan yleisiin sähköverkkoihin sekä niiden kautta tapahtuvaan sähkön myyntiin. Kiinteistöverkoissa tapahtuva sähkön myynti ja siirto rajautuvat sähkömarkkinalain sääntelyn ulkopuolelle, sillä useimmat lain materiaalisista säännöksistä koskevat sähkön vähittäismyyjiä ja verkohaltijoita. Sähkön vähittäismyyjän ja sähköverkonhaltijan määritelmät lain 3 §:ssä määrittävät käytännössä tämän vuoksi lain soveltamisalan.

Sähkömarkkinalaissa sähköverkonhaltijalla tarkoitetaan yhteisöä tai laitosta, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa ja joka harjoittaa saamansa sähköverkkoluvan nojalla sähköverkkotoimintaa. Koska sähkömarkkina-asetuksen (518/1995) 1 §:n mukaan kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sähkönjakeluun ei voida myöntää sähköverkkolupaa, rajautuvat kiinteistön sisäistä sähköverkkoa operoivat toimijat verkkotoimintaa koskevan sääntelyn ulkopuolelle.

Sähkön vähittäismyynnillä tarkoitetaan sähkömarkkinalaissa sähkön myyntiä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi sähkönkäyttäjille. Sähkön luovutus piste tulee siten olla kytkettynä jakeluverkkoon ja myynnin tulee tapahtua jakeluverkosta suoraan sähkönkäyttäjälle. Sähkön vähittäismyyjiä koskevia säännöksiä ei voida soveltaa, jos sähkö on luovutettu jakeluverkon liittymäpisteessä toiselle sähkön myyjälle, kuten taloyhtiölle tai kiinteistönhaltijalle, joka luovuttaa sähkön edelleen loppukäyttäjälle kiin-

teistöverkon kautta. Vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin sellaiseen sähkön yhteisostoon, jossa joukko sähkönkäyttäjiä hankkii yhdessä ja yhteisvastuullisesti sähköä verkossa toimivalta vähittäismyyjältä yksinomaan tai pääasiassa omaan käyttöönsä.

Vallitsevaksi muodostuneen käytännön mukaan jakeluverkonhaltija on mitannut sähkönmyyjän toimittaman sähkön liittämiskohdan taakse kiinteistön sisäiseen verkkoon kytketyillä mittareilla. Siten liittämiskohdan takana kiinteistöverkossa sijaitsee vallitsevan käytännön mukaan myös verkonhaltijan omistamia, sähköverkkoon kuuluvia laitteistoja, joita hyödynnetään sähkönsiirrossa ja sähkönmyynissä. Vastaavasti sähköntoimituksessa, sähkön vähittäismyynissä sekä jakelusiirrossa vallitsevan käytännön mukaan sähkön käyttäjät ovat solmineet sähkösovimuksensa suoraan sähköyhtiön kanssa, vaikka käyttäjät eivät olekaan liittyneet suoraan sähköverkkoon vaan liittyjänä on asianomaisen kiinteistön haltija, esimerkiksi asunto-osakeyhtiö. Käytäntöä on noudatettu vuosikymmenien ajan erityisesti kerros- ja rivitaloissa. Muissa asuinkiinteistöjen energiasopimuksissa noudatetaan pääsääntöisesti kiinteistökohtaista yhteishankintaa.

Ennen sähkömarkkinalain aikana perustettuja yhteisostoryhmittymiä tästä periaatteesta on poikettu asuintaloyhtiöissä merkittävästi ainoastaan kahden varsinaissuomalaisen sähkönjakeluyrityksen alueella. Lukumääräisesti tällaisten vanhojen yhteishankintojen piirissä on ollut enintään noin 40 000 kotitaloutta ja muuta pienkäyttäjää maan 2,8 miljoonasta sähkönkäyttäjistä.

Sähkömarkkinalain voimassaoloaikana kiinteistöverkoissa tapahtuvan sähkökaupan volyymi ja merkitys on kasvanut merkittävästi. Erityisesti suuret vuokranantajayhteisöt ovat siirtäneet talojaan yhteisoston piiriin. Sähkömarkkinalain aikana perustettujen yhteisostoryhmittymien arvioidaan kasvatta-

neen yhteisostoon liittyneiden kotitalouksien määrän nykyisin 65 000—75 000 kotitalouteen. Suurimmalla pelkästään kiinteistöverkoissa toimivalla sähkömyyjällä arvioidaan olevan sähköasiakkaita noin 25 000 kappaletta, mikä vastaa keskikokoisen sähkön vähittäismyyjän asiakasmäärää ja jättää asiakasmäärässä taakseen 2/3 maan sähkön vähittäismyyjistä. Liikekiinteistöjen osalta voidaan arvioida, että kotitalouksien määrää selvästi suurempi määrä kiinteistöissä toimivista sähkökäyttäjistä ostaa sähkönsä kiinteistönhaltijalta.

Lainsäädännössä ei ole tällä hetkellä säännöksiä huoneistokohtaisesta sähkömittauksesta.

1.2. Myyjänvaihto ja mittarinluku

Sähkömarkkinalain 14 §:n mukaan verkkopalvelujen hinnoittelu on oltava kohtuullista eikä hinnoittelussa saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Vastaavasti verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle sähkömarkkinalaiksi (HE 138/1994 vp) on katsottu, että verkkopalvelujen hinnoitteluperiaatteiden tulisi olla asiakkaille tasapuolisia. Tämän mukaan tietty palvelu olisi tarjottava samoilla, yhtenäisillä ehdoilla kaikille asiakkaille. Siirtohintaa ei esimerkiksi riippuisi siitä, kenen sähköä siirretään. Sähkönostajan maksama siirtomaksu ei saisi liioin muuttua perusteetta, kun sähkön myyjä vaihtuu.

Sähkömarkkinalain 24 §:n mukaan verkonhaltijan on järjestettävä toimitetun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin asetuksessa säädetään. Asiakkaan tulee puolestaan maksaa jakeluverkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittaus- ja laskutuskustannukset.

Lain perusteluissa mittauskustannuksista on todettu muun muassa, että jakeluverkoissa mittarointikustannukset asiallisesti määräävät sen, miten pitkälle kilpailu vähittäismyyn-tiasiakkaista voi laajeta. Jotta mittaus ja mittauskustannukset muodostaisivat mahdollisimman pienen esteen kilpailulle vähittäis-

myynnissä (jakeluverkkosiirrot), on mittaus-tarpeet syytä rajata mahdollisimman vähiin. Kuitenkin on katsottu, että kilpailuilla markkinoilla olevan tai sinne haluavan on hyväksyttävä kilpailuttamisesta aiheutuva mittaus-tarve ja kustannukset.

Sähkömarkkinalakia muutettiin lailla 332/1998, joka tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1998. Muutoksen yhteydessä luovuttiin tuntimittausvaatimuksesta sellaisten sähkökäyttöpaikkojen tapauksessa, joiden pääsulakekoko on enintään 3x63 ampeeria. Muutoksen tavoitteena oli tehdä sähkömyyjän vaihtaminen mahdolliseksi kaikille sähkökäyttäjryhmille. Lain perusteluissa (HE 227/1997 vp) todettiin, ettei sähkön toimittajaa vaihtavilta sähkökäyttäjiltä tulisi periä muita maksuja kuin ylimääräisestä mittarinlukemisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Energiamarkkinavirasto antoi sähkömyyjän vaihtamiseen liittyvää mittarinlukua koskevan ensimmäisen päätöksen 9 päivänä maaliskuuta 1999. Virasto katsoi, että sähkö-yhtiö oli rikkonut sähkömarkkinalakia, kun se oli perinyt mittarinluvusta erillisen maksun asiakkaaltaan, kun tämä oli sähkön vähittäismyyjää vaihtaessaan irtisanonut sähkön myynnin ja -siirron sisältävän kokonaistoimitussopimuksen. Korkein hallinto-oikeus totesi 15 päivänä joulukuuta 2000 antamassaan ratkaisussa Energiamarkkinaviraston tavoin yhtiön perimän mittarinlukumaksun olleen lainvastainen asiakkaan irtisanoessa kokonaistoimitussopimuksen ja vaihtaessa sähkömyyjää ensimmäistä kertaa. Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin ratkaisussaan, ettei Energiamarkkinaviraston toimivaltaan kuulunut antaa ohjeita siitä, millaisissa tapauksissa mittarinlukumaksun periminen yleisemmin on tai ei ole sallittua ja totesi tältä osin Energiamarkkinaviraston päätöksen lainvastaiseksi.

1.3. Keskeytykset sähkötoimituksessa

1.3.1. Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalakiin lisättiin sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva uusi 6 a luku 1 päivänä syyskuuta 1999 voimaan tulleella lainmuutoksella (466/1999). Luku sisältää säännökset muun muassa sopimusehtojen

muuttamisesta sopimuksen voimassaoloaikana ja sopimuksen irtisanomisesta eri tilanteissa. Lisäksi lukuun sisältyy säännökset sähköntoimituksen virheestä sekä sähkönkäyttäjän oikeudesta virheen vuoksi hinnanalennukseen ja vahingonkorvaukseen. Luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi. Kuluttajalla tarkoitetaan sähkömarkkina-alueella kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä olevan määritelmän mukaisesti luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten.

Sähköntoimitus on sähkömarkkinalain 27 c §:n mukaan virheellinen, jos sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. Jollei toisin ole sovittu, sähköntoimitus on virheellinen, jos sähkö ei laadultaan vastaa Suomessa noudatettavia standardeja tai jos sähköntoimitus on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

Hallituksen esityksen (HE 162/1998 vp) perusteluiden mukaan täydellinen laatu- tai toimitusvarmuus ei ole sähkön osalta taloudellisesti järkevä tavoite ja sähkönkäyttäjien on siksi sopeuduttava toimituksessa ilmeneviin kohtuullisiin laatuhäiriöihin ja keskeytyksiin. Sähköntoimituksessa ei voida katsoa olevan sellaista virhettä, josta aiheutuisi seuraamuksia, jos sähköntoimitus keskeytyy lyhyeksi aikaa eikä tämä ole usein toistuvaa.

Esityksen perusteluissa luetellaan keskeytysten syinä muun muassa erilaisia sääolosuhteita ja luonnonilmiöitä. Voimakas myrsky mainitaan esimerkkinä poikkeuksellisesta tilanteesta ja virhearviointi tulee tällöinkin tehdä yksittäisen tapauksen olosuhteiden perusteella eikä ehdotonta tuntirajaa ole tarkoituksenmukaista asettaa. Kohtuullisen lyhyttä keskeytystä ei ole näissä tapauksissa pidettävä virheenä. Jos keskeytys kestää pitkään, sähkönkäyttäjän kannalta ei kuitenkaan voida pitää kohtuullisena, ettei hän saa lainkaan hyvitystä. Tällaisessa tapauksessa sähköntoimituksessa on virhe.

Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin vian korjaamiseksi alkaa siitä, kun jakeluverkonhaltija saa tiedon keskeytyksestä joko sähkönkäyttäjältä tai omasta

järjestelmästä. Vastaavasti keskeytysajan pituutta arvioidaan sen mukaan, milloin jakeluverkonhaltija sai keskeytyksen tietoonsa. Useimmissa tapauksissa jakeluverkonhaltijoiden verkonhallintajärjestelmät toimivat niin, että verkonhaltija saa automaattisesti ja välittömästi tiedon verkonhallintajärjestelmän kautta suur- tai keskijänniteverkossa tapahtuvista keskeytyksistä. Sen sijaan jakeluverkonmuuntajissa ja pienjänniteverkoissa tapahtuvat keskeytykset tulevat yleensä jakeluverkonhaltijan tietoon vain sähkönkäyttäjien ilmoittaessa niistä.

Sähkömarkkinalain 27 d §:n mukaan sähkönkäyttäjällä on oikeus virheen perusteella virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu sähköntoimituksen keskeytykseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta verkkopalvelumaksusta. Sähkönkäyttäjällä on oikeus virheen vuoksi myös vahingonkorvaukseen sähkömarkkinalain 27 e §:n perusteella. Välillisen vahingon vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija on kuitenkin velvollinen korvaamaan vain, jos virhe tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan.

Sähkönkäyttäjällä on sähkömarkkinalain 27 f §:n mukaan aina oikeus esittää virheeseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkönkäyttäjä havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta. Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

1.3.2. Sopimusehdot

Samalla kun sähkömarkkinalakiin vuonna 1999 lisättiin sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva luku, luovuttiin kauppa- ja teollisuusministeriön antamista liittymisehdoista ja sähkönmyyntiehdoista (781/1995) kahden vuoden siirtymäajalla. Tällä hetkellä verkkopalveluiden osalta vastaavina ehtoina sovel-

letaan yleisesti Sähköenergialiitto ry Senerin suosittamia verkkopalveluehtoja (VPE 99).

Näiden verkkopalveluehtojen mukaan sähkökäyttäjällä on verkkopalvelun virheen johdosta oikeus virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu verkkopalvelun keskeytymiseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään neljä prosenttia käyttäjän kyseisen sähkökäyttöpaikan arvioidusta vuosittaisesta verkkopalvelumaksusta. Jos käyttäjä on muu kuin kuluttaja, hinnanalennusten laskemisessa mainittua neljän prosentin sääntöä käytetään enintään 336,38 euron määrään saakka käyttäjää kohti vuodessa. Hinnanalennus on aina kuitenkin vähintään virhettä vastaava.

1.3.3. Muu lainsäädäntö

Telemarkkinat

Telemarkkinalain (396/1997) 15 §:n 2 momentin nojalla annettu liikenneministeriön päätös telepalveluiden toimitusehtojen yleisistä toimitusehdoista (478/1997) sisältää säännökset teleyrityksen hyvitysvelvollisuudesta liittymän käytön estyessä. Päätöksen 9 §:n mukaan liittymän toimittaneen teleyrityksen tulee hyvittää käyttäjälle tämän pyynnöstä liittymän perusmaksu yhden kuukauden ajalta, jos liittymää ei voida käyttää yleisen televerkon rakennus- tai kunnossapitotyön taikka televerkossa olevan vian vuoksi kalenterikuukaudessa yli 48 tunnin ajan. Hyvitysvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos vika on aiheutunut: 1) luonnonilmiöstä tai muusta ylivoimaisesta syystä, jos teleyritys lisäksi osoittaa, ettei se ole kohtuullisin toimenpitein kyennyt korjaamaan vikaa 48 tunnin kuluessa tai 2) käyttäjän tai muun liittymää tai telepalvelua käyttäneen henkilön tuottamuksesta. Teleyrityksellä ei myöskään ole hyvitysvelvollisuutta, milloin liittymän käyttö on estynyt telepäätelaitteessa tai sisäjohtoverkossa olevan vian vuoksi. Päätöksen 8 §:n 2 momentin mukaan teleyrityksen on hyvítettävä käyttäjälle myös yli 48 tuntia kestänyt liittymän käytön estyminen, joka on johtunut televerkon rakennus- ja kunnossapitotyöstä, milloin liittymän sulkeminen on ollut välttämätöntä työn onnistumiseksi.

Vastaava säännös sisältyy myös 13 päivänä

syyskuuta 2002 annettuun hallituksen esitykseen viestintämarkkinoita koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE 112/2002 vp).

Vesihuolto

Vesihuoltolain (119/2001) 27 §:n mukaan vesihuollossa on virhe, kun se on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt, jollei keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä. Asiakaalla on oikeus virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu vesihuollon keskeytykseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta perusmaksusta. Vaatimus hinnanalennuksesta on esitettävä vesihuoltolaitokselle kohtuullisessa ajassa siitä, kun asiakas havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita.

Lentoliikenne

Neuvoston asetus (ETY) N:o 295/91 sitä korvausjärjestelmää koskevista yhteisistä säännöistä, jota sovelletaan, jos matkustajalta säännöllisessä lentoliikenteessä evätään pääsy lennolle sisältää hyvitysjärjestelmän, jolla matkustajalla on oikeus hyvitykseen siitä riippumatta, onko hän kärsinyt rahassa mitattavaa vahinkoa lennolle pääsyn epäamisen johdosta. Asetuksen 4 artiklan mukaan matkustajan on saatava valita joko lipunhinnan palautus täysimääräisenä toteutumattomalta matkan osalta, uudelleenreititys lopulliseen määräpaikkaan niin pian kuin mahdollista tai uudelleenreititys matkustajalle sopivana myöhempänä ajankohtana, jos pääsy lennolle evätään asetuksen tarkoittamassa tapauksessa. Matkustajan valitsemasta vaihtoehdosta riippumatta lentoliikenteen harjoittajan on maksettava matkustajalle vähimmäiskorvaus, joka vastaa 150 euroa, jos lennon pituus on enintään 3 500 kilometriä tai 300 euroa, jos lennon pituus on yli 3 500 kilometriä. Korvausta voidaan kuitenkin alentaa 50 prosentilla, jos lentoliikenteen harjoittaja tarjoaa uudelleenreititystä lopulliseen määräpaikkaan lennolla, jonka saapumisaika on enintään 3 500 kilometrin pituisilla lennoilla korkeintaan kaksi tuntia ja 3 500 kilometriä pidemmällä lennoilla korkeintaan neljä tuntia

myöhempi kuin alun perin varatun lennon aikataulun mukainen saapumisaika. Korvauksen määrä voidaan lisäksi rajoittaa lopulliseen määräpaikkaan tarvittavan lipun hintaan.

1.3.4. Kansainvälinen vertailu

Ruotsi

Ruotsissa ei ole käytössä säädöksiin perustuvaa verkkopalvelun keskeytymistä koskevaa vakiokorvausjärjestelmää. Suurin osa jakeluverkkoyhtiöistä on kuitenkin vapaaehtoisesti sitoutunut maksamaan vakiokorvaustyyppisen niin kutsutun goodwill-korvauksen yli 24 tunnin keskeytyksestä. Vattenfall AB maksaa verkkoasiakkailleen 1 000 kruunun korvauksen vuorokautta kohden. Pääosalla muista yhtiöistä korvaus on sidottu verkkotariffin kiinteään maksun suuruuteen siten, että kutakin täyttä vuorokautta kohden saa 25 %:n hyvityksen. Ruotsin energia-alan toimialajärjestön kyselyn mukaan noin 95 % jakeluverkkoyhtiöistä aikoo ottaa käyttöön korvausjärjestelmän vuoden 2002 aikana.

Sähkön toimitusvarmuuden lisäämistä tutkinut selvitysmies esitti kesäkuussa 2001 julkaistussa raportissa, että vakiokorvausjärjestelmä otettaisiin Ruotsin sähkölakiin säädöksiin perustuvaksi. Selvitysmiehen esityksessä korvauksen suuruus oli porrastettu seuraavasti keskeytyksen pituuden perusteella: keskeytys 12—24 tuntia, korvaus 500 kruunua; keskeytys 24—48 tuntia, korvaus 1 000 kruunua; keskeytys 48—72 tuntia, korvaus 3 000 kruunua; yli 72 tunnin keskeytys, korvaus 6 000 kruunua. Selvitysmies esitti myös, että korvaus tulisi maksaa riippumatta muista korvauksista ja että korvauksen maksuun voitaisiin ottaa mukaan ylivoimaista estettä (force majeure) koskeva poikkeus. Selvitysmiehen esitystä säädöksiin perustuvasta vakiokorvausjärjestelmästä ei kuitenkaan ole otettu osaksi hallituksen esitystä, vaan hallitus katsoi, että riittävän laajasti sovellettava alan vapaaehtoinen järjestelmä antaa riittävästi kannustimia keskeytysten korjaamiseen. Viranomaisten tulee kuitenkin seurata vapaaehtoisen järjestelmän vaikutuksia tulevina talvina.

Ruotsissa omaksuttua vapaaehtoista yleistä

korvausjärjestelmää ei ole syntynyt Suomeen.

Norja

Norjassa sähköverkkojen asiakkaille ei makseta korvauksia verkkopalvelun keskeytymisestä. Yli kolmen minuutin keskeytykset vaikuttavat kuitenkin verkonhaltijoiden tehokkuusarviointiin ja verkkotoiminnan liikevaihdon ylärajaan, jonka valvontaviranomainen Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) on määritellyt vuosille 2002—2006. Malli ottaa huomioon verkon asiakkaiden koostumuksen sekä sen, onko keskeytys ennustettu vai ei. Muutos ei vaikuta välittömästi asiakkaiden verkkotariffeihin, mutta pienentää suoraan yhtiön mahdollisuutta kerätä verkkoliiketoiminnan tuottoa. Tämä vaikuttaa välillisesti tariffeihin.

Norjan malli ei sovellu Suomeen sääntelyjärjestelmien erilaisuuden vuoksi. Suomessa verkkoliiketoiminnan kohtuullisuutta valvotaan jälkikäteen eikä Energiamarkkinavirastolla ole toimivaltaa asettaa etukäteen verkkotoiminnan liikevaihdolle ylärajaa.

Yhdistynyt kuningaskunta

Yhdistyneessä kuningaskunnassa valvontaviranomainen Office of Gas and Electricity Markets (Ofgem) on määritellyt sähkö- ja kaasuyhtiölle energian toimituksen laatustandardin (The Guaranteed Standards, GS). Jakeluverkkoyhtiö on velvollinen maksamaan kotitalousasiakkaille 50 punnan ja muille asiakkaille 100 punnan korvauksen yli 18 tunnin keskeytyksestä. Korvausta on maksettava tämän jälkeen vielä 25 puntta jokaisesta seuraavaa 12 tuntia kohden. Ofgem uudisti sääntöjä vuoden 2002 huhtikuusta alkaen siten, että jakeluverkkoyhtiö on velvollinen korvaamaan myös yli kolmen tunnin keskeytyksen, jos niitä on vuoden seurantajakson aikana vähintään neljä. Korvaus maksetaan asiakkaan hakemuksesta.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa heikossa asemassa olevien maakaasunkäyttäjien suojaksi on asetettu yrityksille velvollisuus keskeytystapauksissa toimittaa neljän tunnin kuluessa vaihtoehtoinen laitteisto ruoanvalmistusta ja lämmitystä varten. Muussa tapauk-

nessa käyttäjä on oikeutettu 24 punnan korvaukseen.

1.4. Järjestelmävastuu

1.4.1. EY:n sähkön sisämarkkinadirektiivi

Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19 päivänä joulukuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/92/EY (sähkön sisämarkkinadirektiivi) siirtoverkon käyttöä koskevan 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava, että jäsenvaltioon nimetään tehokkuuden ja taloudellisen tasapainon huomioon ottaen verkko-operaattori, joka on sähkön-toimitusvarmuuden takaamiseksi vastuussa siirtoverkon käytöstä, sen ylläpidon varmistamisesta ja tarvittaessa sen kehittämisestä tietyllä alueella sekä sen liitosyksiköistä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tekniset säännöt, joilla asetetaan tekniset vähimmäisvaatimukset suunnittelulle ja toiminnalle sähköntuotantolaitosten, jakeluverkkojen, suoraan liitettyjen kuluttajien laitteistojen, liitosyksikköpiirien ja erillisten linjojen liittämiseksi verkkoon, laaditaan ja julkaistaan. Näillä vaatimuksilla varmistetaan verkkojen yhteentoimivuus, ja niiden on oltava puolueettomia ja syrjimättömiä. Verkko-operaattorin on vastattava verkon energiavirtojen ohjaamisesta ottaen huomioon energiavaihto muiden yhteenliitettyjen verkkojen kanssa. Tämän vuoksi verkko-operaattori on vastuussa siitä, että sähköverkko on turvallinen, luotettava ja tehokas, sekä tässä yhteydessä siitä, että kaikki tarvittavat lisäpalvelut ovat saatavilla. Edelleen verkko-operaattorin on toimitettava riittävästi tietoa verkon kanssa yhteenliitettyjen muiden verkkojen operaattoreille, jotta yhteenliitetyn verkon turvallinen ja tehokas toiminta, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa. Verkko-operaattori ei saa harjoittaa syrjintää verkon käyttäjien tai käyttäjäryhmien välillä eikä varsinkaan omien tytäryhtiöidensä tai osakkeenomistajiensa eduksi.

Euroopan komission 7 päivänä kesäkuuta 2002 antamassa täydennytyssä ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi sähkön ja maakaasun sisämarkkinoiden yhteisistä säännöistä annettujen direktiivien

96/92/EY ja 98/30/EY muuttamisesta (KOM(2002)304 lopullinen) esitetään muutoksia sähkönsiirtoverkon käyttöä koskeviin artikloihin. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan teknisten vaatimusten asettamista koskeva säännös esitetään ulotettavaksi myös rajayhdysyhteyksiin. Artiklan 3 kohtaan ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan siirtoverkonhaltijan on vastattava direktiiviä sovellettaessa a) sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset sähkön siirtovaatimukset pitkällä aikavälillä, b) osaltaan toimitusvarmuuden turvaamisesta varmistamalla riittävä siirtokapasiteetti ja verkon toimintavarmuus, c) verkon energiavirtojen ohjaamisesta ottaen huomioon energiavaihto muiden yhteenliitettyjen verkkojen kanssa; tällöin siirtoverkonhaltija on vastuussa siitä, että sähköverkko on varma, luotettava ja tehokas, sekä tässä yhteydessä siitä, että kaikki tarvittavat lisäpalvelut ovat saatavilla, d) riittävien tietojen toimittamisesta verkon kanssa yhteenliitettyjen muiden verkkojen haltijoille, jotta yhteenliitetyn verkon varma ja tehokas toiminta, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa, e) siitä, ettei verkon käyttäjien tai käyttäjäryhmien välillä harjoiteta syrjintää varsinkaan sen omien tytäryhtiöiden tai osakkeenomistajien eduksi. Direktiivin muutosesityksen 8 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia, että siirtoverkonhaltijat noudattavat siirtoverkon, yhteenliittämiskapasiteetti mukaan luettuna, ylläpidon ja kehittämisen osalta tietyjä vähimmäisnormeja.

Direktiivin muutosehdotusta käsitellään parhaillaan Euroopan unionin neuvoston energiatyöryhmässä. Euroopan parlamentti hyväksyi direktiivin muutosehdotusta koskevan ensimmäisen käsittelyn lainsäädäntöpäättöslauselman maaliskuussa 2002.

1.4.2. Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta sääntelevän 16 §:n 1 momentin mukaan sähkömarkkinaviranomainen määrää sähköverkoluvassa yhden kantaverkon haltijan vastaamaan maamme sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtimaan valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä tarkoituksen-

mukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Myös sähkömarkkinalain 9 §:n 1 momentin mukainen kehittämisvelvollisuus on järjestelmävastuullisen yhtiön toiminnan kannalta keskeinen velvoite. Sen mukaan verkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti.

Suomen kantaverkosta ja kantaverkko-siirrosta vastaava Fingrid Oyj (Fingrid) toimii Energiamarkkinaviraston nimeämänä järjestelmävastaavana.

Fingridin operatiivinen toiminta alkoi syyskuussa 1997, jolloin aiemmin Imatran Voima Oy:n (nykyisin Fortum Oyj) ja Pohjolan Voima Oy:n (PVO) omistamat kantaverkon osat ja ulkomaanyhteydet siirrettiin uuteen yhtiöön ja yhdistettiin yhdeksi operatiiviseksi kokonaisuudeksi. Myöhemmin myös Kemijoki Oy:n omistama kantaverkko siirtyi Fingridin omistukseen. Yhtiöllä on nykyään hallussaan Suomen kantaverkko ja kaikki merkittävät ulkomaanyhteydet.

Äänivalta yhtiössä jakaantuu niin, että Fortum Oyj:n ja PVO:n ääniosuus on kummallakin 33,4 % ja valtion ääniosuus on 16,4 %. Institutionaalisten sijoittajien ääniosuus on yhteensä 16,8 %. Fingridin hallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä. Yhtiön hallituksen kokoonpano määräytyy niin, että Fortum, PVO ja kauppa- ja teollisuusministeriö saavat kukin nimetä kaksi jäsentä hallitukseen ja sijoittajaosakkaat yhteensä yhden jäsenen.

Fingridin yhtiöjärjestyksen 6 §:n mukaan hallituksen päätökset edellyttävät kolmen neljäsosan enemmistön kannatusta laskettuna läsnä olevista hallituksen jäsenistä ja estyneitä hallituksen jäseniä edustavista varajäsenistä. Yhtiöjärjestyksen määräys merkitsee sitä, että kukin perustajajäsen yksinään voi halutessaan estää itselleen epämieluisan päätöksen tekemisen yhtiön hallituksessa.

Fingridin perustamisen jälkeen sen toiminta on laajentunut. Yhtiö on järjestelmävastuuseen liittyen hankkinut omistukseensa tai vuokrannut varavoimakapasiteettia, joka koostuu kaasuturpiineista. Yhtiön perustamisen jälkeen järjestelmävastuukäsitettä on sähkömarkkinalain vuonna 1998 voimaan tul-

leella muutoksella laajennettu koskemaan myös valtakunnallista tasevastuuta. Valtakunnallinen tasevastuu merkitsee huolehtimista tuotannon ja kulutuksen tasapainosta kunkin tunnin aikana sekä tasepoikkeamien selvittämisestä.

Fingridin tehtävät ovat myös laajentuneet muulla tavoin yhtiön perustamisen jälkeen. Yhtiö osallistuu kiinteästi pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kehittämiseen. Se muun muassa omistaa 50 % EL-EX Sähköpörssi Oy:sta, joka palvelee pohjoismaisia sähkömarkkinoita Elbas-säätösähkötuotteella. Viisi pohjoismaista järjestelmävastaavaa kantaverkko-organisaatiota sopivat heinäkuussa 2002, että pohjoismaista sähköpörssiä ylläpitävän, Norjaan rekisteröidyn Nord Pool Spot AS:n omistusta laajennetaan siten, että kunkin Pohjoismaan järjestelmävastaavat tulevat 20 %:n osuudella yhtiön omistajiksi. Suomalaisena tahona omistajaksi tulisi Fingrid.

1.5. Sähkön tuonti kolmansista maista

1.5.1. Yhteisöainsäädäntö

Sähkön tuontiin kolmansista maista, eli muista kuin EU:n jäsenvaltioista, ja vientiin kolmansiin maihin ei lähtökohtaisesti sovelleta yhteisön sisämarkkinoita koskevia säännöksiä vaan kauppaa koskevat kansainväliset sopimusmääräykset. Mikäli jäsenvaltioiden yrityksillä on kahdenkeskisiä sopimuksia sähkön tuonnista tai viennistä kolmansien maiden yritysten kanssa, sovelletaan kaupan käyntiin näitä sopimusmääräyksiä.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on muun muassa tapauksissa *Costa v. Enel* 6/64 ja *Almelo C-393/92* katsonut sähkön olevan tavara ja tämän perusteella sähkön tuontiin ja vientiin soveltuvat tavarankauppaa koskevat säännökset. Sähkön erityispiirteenä verrattuna tyypillisempiin tavaroihin on varastoisuuden puute. Sähkön luonteen vedoten on myös palveluiden kauppaa koskevien säännösten katsottu voivan soveltaa sähkökauppaan.

Yhteinen kauppapolitiikka

Kauppapolitiikka kuuluu yhteisötoimivallan piiriin EY:n perustamissopimuksen 133

artiklan nojalla.

Perustamissopimuksen 133 artikla oli alun perin tarkoitettu tavarankauppaa koskevaksi, mutta kansainvälisen kaupan laajentuessa käsittämään palveluiden kaupan sekä tekijänoikeuksiin liittyvän kaupan, on artiklan soveltamisalaa vastaavasti pyritty tulkitsemaan laajentavasti. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimien antoi EY:n liittyessä Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen (WTO-sopimus) lausunnon 1/94, jonka mukaan palvelukauppaa koskeva GATS-sopimus kuuluu EY:n kauppapolitiikan piiriin siltä osin, kun kyse on maan rajat ylittävstä kaupasta.

Amsterdamin sopimuksella lisättiin 133 artiklaan uusi 5 kohta, jonka mukaan Euroopan Unionin neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan laajentaa artiklan soveltamisalan koskemaan palveluita ja henkistä omaisuutta koskevia kansainvälisiä neuvotteluita ja sopimuksia.

Tuontiin ja vientiin sovellettava yhteinen järjestelmä

Tavaroiden tuontiin kolmansista maista yhteisön alueelle sekä tavaroiden vientiin kolmansiin maihin yhteisön alueelta sovelletaan yhteistä järjestelmää, joka perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 3285/94 tuontiin sovellettavasta yhteisestä järjestelmästä sekä neuvoston asetukseen (EY) N:o 2603/69 yhteisen vientimenettelyn käyttöönotosta. Tavaroiden tuonti kolmansista maista yhteisön alueelle sekä tavaroiden vienti yhteisön alueelta kolmansiin maihin on pääsääntöisesti vapaata eikä niille ole asetettu määrällisiä rajoituksia.

Tavaroiden tuontiin voidaan kuitenkin soveltaa EU-tasoisia valvonta- ja suojatoimia, jos tuonnin kehitys aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa samanlaisten tai kilpaillevien tuotteiden tuottajalle yhteisössä. Lisäksi tuontiin voidaan soveltaa poikkeustapauksissa kieltoja, määrällisiä rajoituksia tai valvontatoimia perusteilla, jotka vastaavat EY-sopimuksen 30 artiklan mukaisia oikeuttamisperusteita. Tällaisia oikeuttamisperusteita ovat kiellot ja rajoitukset, jotka ovat perusteltuja muun muassa julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden, ihmis-

ten, eläinten tai kasvien terveyden tai elämän suojelemiseksi.

Viennin osalta jäsenvaltioiden on vastavasti mahdollista ottaa käyttöön suojatoimenpiteitä sekä soveltaa viennin määrällisiä rajoituksia EY-sopimuksen 30 artiklan mukaisia oikeuttamisperusteita vastaavilla perusteilla.

Valvonta- ja suojatoimiin ryhtyminen on poikkeuksellista ja tämän vuoksi edellytyksiä ryhtyä tällaisiin toimiin tulkitaan suppeasti.

Sähkön sisämarkkinadirektiivi

Sähkön sisämarkkinadirektiivin 19 artiklan 5 kohdan nojalla Euroopan unionin jäsenvaltio voi asettaa muusta jäsenvaltiosta olevan sähköntoimittajan sähköntoimituksen edellytykseksi sen, että jälkimmäisen jäsenvaltion sähkömarkkinat ovat vastavuoroisesti avatut. Menettelyn tarkoituksena on estää epätasapainon syntyminen sähkömarkkinoiden avaamisessa. Tämä saattaisi muutoin olla mahdollista, sillä sähkön sisämarkkinadirektiivi perustuu asteittain kasvavaan markkinoiden avaamisen vähimmäistasoon ja eri jäsenvaltioiden välillä on edelleen huomattavia eroja sähkömarkkinoidensa avaamisen laajuudessa.

EU:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä on pitkään käyty rajat ylittävää sähkökauppaa. Sähkökauppaa kävivät aiemmin ennen kaikkea monopoliasemassa olleet julkisomisteiset energiayhtiöt. Kauppa oli volymiltään melko vähäistä, mikä johtui rajat ylittävien sähköjohtojen teknisistä rajoituksista, kuten järjestelmien välisten siirtoyhteyksien ja niiden kapasiteetin puutteesta sekä toisistaan poikkeavista käyttöstandardeista. Sähkön tuonnin ja viennin yksinoikeuksien poistumisen ja Euroopan sähkömarkkinoiden avautumisen on arvioitu johtavan rajat ylittävän sähkön tuonnin ja viennin kasvuun.

Sähkön sisämarkkinadirektiiviin ei sisälly säännöksiä kolmansien maiden kanssa käytävästä sähkökaupasta, sillä yhteisötason sisämarkkinalainsäädäntöä ei sovelleta suhteessa kolmansiin maihin. Euroopan komissio on 7 päivänä toukokuuta 2001 antamassaan tiedonannossa energian sisämarkkinoiden toteuttamisesta (KOM(2001) 125 lopullinen) todennut yhteisön ulkopuolisten maiden

kanssa käytävän sähkökaupan voimistumisen olevan periaatteessa myönteinen kehitys-suuntaus, joka lisää kilpailua, johtaa tehokkuuden kasvuun ja saattaa lisätä yhteisön yritysten investointimahdollisuuksia. Sähkömarkkinoiden kilpailun tulisi kuitenkin perustua siihen, että kauppaa käyvissä maissa on käytössä keskenään vertailukelpoiset olosuhteet. Euroopan komissio pitääkin asianmukaisena, että vastavuoroisuusperiaate soveltuisi kolmansien maiden kanssa käytävään sähkökauppaan.

Euroopan komissio pitää tarpeellisenä luotettavan lainsäädäntökehityksen luomista kolmansien maiden kanssa käytävälle sähkökaupalle. Soveliana kehyksenä se pitää yhteisön toimesta solmittavia alueellisia tai kahdenvälisiä sopimuksia, jotka perustuvat vastavuoroisuuteen. Vastavuoroisuuskriteerillä tarkoitetaan sitä, että kolmansilla mailla on sähkön sisämarkkinadirektiivin periaatteiden mukaisesti organisoidut sähkömarkkinat. Kolmansien maiden sähkömarkkinoiden olisi vastattava yhteisön sisämarkkinoita sekä määrällisesti että laadullisesti eli markkinoiden avautumisasteen, kolmannen osapuolen verkkoon pääsyn sekä sähköliiketoimintojen eriyttämisvaatimusten osalta. Lisäksi näiden maiden tulisi olla valmiita hyväksymään yhteisön yritysten pääsy markkinoilleen ja niiden sähköntuotannossa sovellettavien ympäristö- ja ydinturvallisuusvaatimusten tulisi olla tyydyttäviä.

Sähkön sisämarkkinadirektiivin muutosehdotukseen (täydennetty ehdotus 7 päivänä kesäkuuta 2002 KOM(2002)304 lopullinen) sisältyy uusi artikla 23 a, jonka mukaan jäsenvaltioiden olisi informoitava komissiota kolmansista maista tapahtuneesta sähkön-tuonnista. Direktiiviehdotukseen ei sisälly aineellisoikeudellisia säännöksiä kolmansien maiden kanssa käytävästä sähkökaupasta.

1.5.2. Energiaan liittyvistä kansainvälisistä sopimuksista

Energiaperuskirjasopimus

Energiaperuskirjasopimus (laki 208/1998, SopS 36/1998) on kansainvälinen sopimus, jonka on allekirjoittanut 51 valtiota sekä Eu-

roopan yhteisö. Sopimuksen on ratifioinut 46 sopimuspuolta ml. kaikki EU:n jäsenvaltiot sekä Euroopan yhteisö. Sopimus tuli voimaan huhtikuussa 1998. Venäjä ei ole ratifioinut sopimusta, vaikka onkin sen allekirjoittanut. Venäjä soveltaa kuitenkin sopimusta väliaikaisesti.

Sopimukseen sisältyy GATT-sopimusta vastaavia kauppaa koskevia määräyksiä sekä määräyksiä energiaan liittyvistä investoinneista, kauttakuljetuksesta, energiatehokkuudesta ja ympäristöasioista.

Energian kauttakuljuspöytäkirjaa (nk. transit-pöytäkirja) koskevat neuvottelut aloitettiin vuonna 2000. Neuvotteluiden tavoitteena on aikaansaada kansainvälisoikeudellisesti sitova sopimus, jonka määräyksillä pyritään vahvistamaan ja täydentämään energiaperuskirjasopimuksen määräyksiä helpottamalla sähkön, maakaasun ja öljyn kauttakuljetusta sopimuspuolten alueella.

Kauttakuljuspöytäkirjaluonnokseen sisältyy määräyksiä muun muassa käytettävissä olevasta kapasiteetista, sopimusten sitovuudesta, kauttakuljetettavan energian laittoman ottamisen kiellosta, kauttakulkuverkon rakentamisesta, laajentamisesta sekä tariffeista. Energian kauttakuljetusta koskevat määräykset eivät sisällä oikeutta sähkönjakeluun loppukuluttajille sopimuspuolten alueella.

Tariffien osalta eräät neuvotteluosapuolet ovat esittäneet, että pöytäkirjassa ilmaistaisiin selkeästi, että sopimuspuolten energiaraaka-aineita ja -tuotteita koskevien kuljetustariffien ja energiaraaka-aineiden ja -tuotteiden kauttakuljetuksessa, tuonnissa ja viennissä noudatettavien tariffien olisi oltava yhdenmukaiset. Energiaperuskirjasuhteistön kantana on ollut, ettei energiaperuskirjasopimus edellytä tariffien yhdenmukaistamista.

WTO/GATT-sopimus

Tavarankauppaa koskevaan GATT-sopimukseen (SopS 4 ja 5/1995) sisältyy määräyksiä muun muassa suosituimmuusperiaatteesta, kansallisesta kohtelusta sekä määrällisten rajoitusten kiellosta.

GATT-sopimuksen määräysten soveltamisesta poikkeaminen on mahdollista muun muassa ehtyvien luonnonvarojen säilyttämiseksi tai kansallisen turvallisuuden vuoksi.

Näitä poikkeuksia voidaan soveltaa vain rajoitetuissa tapauksissa.

GATT-sopimuksen alueellisia integraatiojärjestelyitä koskeva artikla mahdollistaa tulliliittojen ja vapaakauppa-alueiden muodostamisen GATT-jäsenten kesken. Tällaisten integraatiojärjestelyiden tulee merkitä lisääntyvää kaupan vapautta, ei uusien esteiden luomista. Kolmansiin maihin kohdistuvat tullimaksut ja muut kauppaa koskevat säännökset eivät saa olla rajoittavampia kuin vastaavat säännökset, joita sovellettiin ennen integraatiojärjestelyn muodostamista. Artiklan katsotaan soveltuvan Euroopan yhteisöön. Kyseinen artikla myöntää poikkeusmahdollisuuden GATT-sopimuksen suosituimmuusperiaatteesta, mutta on tulkinnanvaraista soveltuuko se myös määrällisiin rajoituksiin.

WTO/GATS-sopimus

Palvelukauppaa koskevaan GATS-sopimukseen (SopS 4 ja 5/1995) sisältyy määräyksiä, jotka soveltuvat lähtökohtaisesti kaikkiin GATS-jäseniin ja määräyksiä, joita sovelletaan, jos GATS-jäsen on niihin nimenomaisesti velvoittautunut erityisiä sitoumuksia koskevassa listassa.

Kaikkia GATS-jäseniä sitoo suosituimmuuskohtelun periaate, joka soveltuu kaikkiin kaupallisiin palveluihin liittyviin julkisen vallan toimenpiteisiin. Suosituimmuuskohtelulla tarkoitetaan sitä, että kunkin GATS-jäsenen on myönnettävä kaikille toisen GATS-jäsenen palveluille ja palveluiden tarjoajille yhtä hyvä kohtelu kuin minkä tahansa toisen maan vastaaville palveluille ja palvelujen tarjoajille. Markkinoille pääsyä sekä kansallista kohtelua koskevat artiklat soveltuvat sen sijaan vain niihin palveluihin, jotka sisältyvät erityisiä sitoumuksia koskevaan listaan.

GATS-sopimuksen alaan kuuluvana rajat ylittävänä palvelukauppana voitaisiin pitää esimerkiksi sähkön siirtoa.

GATS-sopimukseen ei sisälly energiapalveluja koskevaa sidontalistaa. Euroopan komissio on kuitenkin pitänyt tarpeellisena vähentää energiapalveluihin liittyviä kaupan esteitä suhteessa sellaisiin jäseniin, jotka ovat avanneet markkinansa kilpailulle tai jotka

ovat tähän halukkaita. Seuraavan GATS-neuvottelukierroksen valmistelun aikana onkin tarkasteltu mahdollisuutta määrittellä erillinen energiapalveluita koskeva sidontalista.

GATS-sopimuksen poikkeusmääräykset ovat pitkälti samanlaiset kuin GATT-sopimuksessa. GATS-sopimuksessa ei ole kuitenkaan ehtyviä luonnonvaroja koskevaa poikkeusta.

ETA-sopimus

Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen (ETA-sopimus) tavoitteena on luoda edellytykset tavaroiden, palveluiden, henkilöiden ja pääomien vapaalle liikkuvuudelle Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja ETA-sopimukseen kuuluvien EFTA:n jäsenvaltioiden välille.

Norja on ETA-sopimuksen nojalla pannut täytäntöön sähkön sisämarkkinadirektiivin. EFTA:n valvontaviranomainen valvoo, että direktiiviä sovelletaan yhteisöoikeuden mukaisesti. Norja on avannut sähkömarkkinansa kilpailulle jo 1990-luvun alussa ja muodostaa osan yhteispohjoismaisia sähkömarkkinoita.

Eurooppa- ja assosiaatiosopimukset — laajentuminen

Euroopan yhteisö on solminut Eurooppa-sopimukset Euroopan unionin jäsenyyttä hakenneiden Bulgarian, Latvian, Liettuan, Puolan, Romanian, Slovakian, Slovenian, Tsekin tasavallan, Unkarin ja Viron kanssa. Kyproksen, Maltan ja Turkin kanssa Euroopan yhteisö on solminut assosiaatiosopimuksen. Sopimukseen sisältyy määräyksiä muun muassa asteittaisesta vapaakauppa-alueen luomisesta, tavaroiden ja palveluiden vapaasta liikkuvuudesta sekä kilpailusta.

Euroopan komission esittämän tulkinnan mukaan sähkön sisämarkkinadirektiivin mukainen vastavuoroisuuslauseke soveltuisi kyseisiin maihin, koska ne ovat ennen Euroopan unioniin liittymistä sitoutuneet saavuttamaan yhteisölainsäädännön tason ja koska sekä sähkön sisämarkkinadirektiivi että ympäristöön liittyvä lainsäädäntö muodostavat osan yhteisölainsäädäntöä.

Euroopan yhteisön sekä Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus

Euroopan yhteisö on solminut Venäjän kanssa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen, joka on tullut voimaan 1 päivänä joulukuuta 1997. Sopimuksen tarkoituksena on edistää sopimuspuolten välistä kauppaa ja markkinatalouteen perustuvia taloudellisia suhteita. Sopimuksella ei pyritä varsinaiseen vapaa-kauppa-alueen perustamiseen.

Sopimuksessa on tavarankauppaa koskevia määräyksiä, joiden nojalla Venäjältä peräisin olevat tuotteet tulisi tuoda yhteisöön pääsääntöisesti ilman määrällisiä rajoituksia. Sama koskee yhteisöstä Venäjälle vietäviä tuotteita.

Vuoden 2000 lokakuussa Pariisissa pidetyssä huippukokouksessa käynnistetyn EU – Venäjä energiavuoropuhelun tavoitteena on perustaa Euroopan unionin ja Venäjän välinen energiakumppanuus. Lokakuussa 2001 pidetyssä huippukokouksessa hyväksyttiin suuntaviivat osapuolten väliselle energiavuoropuhelulle. Suuntaviivojen mukaan energiavuoropuhelu muodostaa osan tulevaisuudessa tavoitteena olevaa Euroopan unionin ja Venäjän välistä yhteistä talousaluetta.

Venäjää koskee lisäksi Eurooppa-neuvoston vuonna 1999 päättämä yhteinen strategia, johon sisältyy määräyksiä muun muassa energia-alan yhteistyöstä.

1.5.3. Sähkön tuonti Suomeen

Yleistä

Sähkömarkkinalakiin ei ole otettu sähkön sisämarkkinadirektiivin mahdollistamaa muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin kohdistuvaa vastavuoroisuuslauseketta eikä sähkön tuonnille kolmansista maista ole asetettu rajoituksia.

Sähkömarkkinalain säätämisen yhteydessä luovuttiin sähkön tuonnin sääntelystä. Sähkömarkkinalain perusteluissa todettiin sähkömarkkinoiden toiminnan kannalta olevan tärkeätä, että sähkön tuonti- ja vientikaupan esteet ovat mahdollisimman vähäisiä. Markkina-alueen ulottumisen yli kansallisten rajojen todettiin lisäävän markkinaosapuolien määrää ja siten kilpailua. Lisäksi todettiin

oman tuotantokapasiteetin sekä sähkön tuonin olevan maan sähköjärjestelmän toimivuuden kannalta yhtä tärkeitä.

Sähkön tuonti Suomeen on ollut korkealla tasolla erityisesti vuosina 1998—2000. Tuonin suuren määrän syynä näinä vuosina on ollut hyvistä vesivuosista johtunut sähkön edullinen hinta pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla. Vuonna 2000 sähköä tuotiin Suomeen pohjoismaisten järjestelmävastaavien järjestön Nordelin keräämien tilastotietojen mukaan yhteensä 12 206 gigawattituntia, josta määrästä 7 555 gigawattituntia (noin 62 %) tuotiin Ruotsista, 4 519 gigawattituntia (noin 37 %) Venäjältä ja 132 gigawattituntia (noin 1 %) Norjasta. Nouseva sähkön hintakehitys on ennakkotietojen mukaan vähentänyt tuontia vuonna 2001 noin 4 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Sähkömarkkinalain mukainen lupa rajajohdon rakentamiseen

Sähkömarkkinalaissa on sähköverkon ulkomaanyhteyksien rakentamista koskeva erityissäännös. Lain 18 §:n nojalla maan rajan ylittävän, nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on pyydetty kauppa- ja teollisuusministeriön lupa. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista ja että sen rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Lupajärjestelmällä turvataan, että sähkön ulkomaankaupan lisääntyminen on hallittua eikä se vaaranna sähköjärjestelmän toimivuutta. Rakentamisluvan myöntäminen on tarkoitettu harkittavaksi sähköjärjestelmän tarpeiden näkökulmasta. Sähkön siirron turvaamiseksi uutta johtoa tarvitaan silloin, kun sähkön siirtoa ei kohtuudella voida enää hoitaa olemassa olevalla verkolla. Uusi johto voi olla tarpeen myös verkostohäviöiden pienentämiseksi tai varayhteydeksi.

Sähkömarkkinalain voimassaolon aikana on tehty kahta eri rajajohtohanketta koskevat lupahakemukset. Näistä ensimmäinen on koskenut Suomen ja Venäjän välisen 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamista Puhoksesta Lahdenkylään. Hankkeelle on myönnetty

lupa vuonna 1997. Toinen lupahakemus on tehty elokuussa 2001 ja on koskenut sähköjohdon rakentamista Suomen ja Viron välille (nk. Estlink-hanke). Hankkeeseen on myönnetty lupa vuonna 2002.

Rajatariffit

Valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj omistaa tällä hetkellä kaikki merkittävät ulkomaan rajajohdot. Sähkömarkkinalain 14 §:n mukaan verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä. Verkkopalveluiden hinnoittelun on oltava lisäksi kohtuullista, eikä hinnoittelussa saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Hinnoittelussa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden asettamat vaatimukset. Velvollisuutta pistehinnoittelun soveltamiseen ei ole ulotettu ulkomaanyhteyksiin.

Verkonhaltijaa sitoo verkon kehittämisvelvoite, jonka mukaan tämän on ylläpidettävä, käytettävä ja kehitettävä sähköverkkoaan ja yhteyksiään toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti.

Kantaverkkoyhtiö perii kantaverkkopalvelusta käyttöperusteisia markkinapaikka- ja käyttömaksuja. Markkinapaikkamaksu kohdistetaan asiakkaan liittymispisteen takaiselle sähköenergian kulutukselle. Markkinapaikkamaksun suuruus on 0,13 senttiä/kilowattitunti. Käyttömaksu puolestaan kohdistetaan liittymispisteen kautta siirtyvän sähköenergian määrään, jolloin maksu kohdistuu kulutuksen lisäksi myös tuotantoon. Käyttömaksu määritetään erikseen talviarkipäivälle ja muulle ajalle. Pohjoismaisen sähkön yhteismarkkina-alueen ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien kautta tapahtuvalta sähkön tuonnilta ja vienniltä peritään markkinapaikkamaksun asemesta markkinarajamaksu, jonka suuruus on 0,08 senttiä/kilowattitunti.

Käyttöön perustuvien maksujen lisäksi kantaverkkoyhtiö perii kiinteäluonteiselta sähköenergian tuonnilta ja vienniltä kiinteitä maksuja. Venäjän yhteyksillä asiakas maksaa siirtoyhteyden varaamisesta varausmaksua 500 euroa/megawatti vuodessa sekä siirto- palvelumaksua 6 000 euroa/megawatti vuo-

dessä. Pohjoismaisilla yhteyksillä kiinteän siirto- palvelun (ns. priorisoitu siirto) maksu on 26 200 euroa/megawatti vuodessa yksisuuntaiselta siirroilta sekä 29 900 euroa/megawatti vuodessa kaksisuuntaiselta siirroilta. Pohjoismaisilla yhteyksillä peritään kahdenvälisestä tilapäissiirrosta puolestaan vuosimaksu, jonka suuruus on 3 364 euroa/asiakas.

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan muodostamilla Pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla toimivat kantaverkkoyhtiöt ovat sitoutuneet tiiviiseen keskinäiseen yhteistyöhön sähköjärjestelmän tehokkuuden ja toimitusvarmuuden takaamiseksi muun muassa siirtoyhteyksien käytettävissä olevan kapasiteetin määrittelyssä ja ruuhkatilanteiden hallinnassa. Yhdessä yhteispohjoismaisiin sähkömarkkinoihin osallistuvassa maassa maksettu liittymismaksu vapauttaa rajatariffin maksamisesta muihin yhteismarkkina-alueeseen kuuluviin maihin suuntautuvassa sähkönnä viennissä tai tuonnissa, joka tapahtuu pohjoismaisen sähköpörssin kautta. Pohjoismaisen yhteismarkkina-alueen ulkopuolelta suuntautuvaan sähkönnä tuontiin ja vientiin kohdistetut maksut perustuvat siihen, että samalla kun yhteismarkkinoiden ulkopuolinen toimija saa käyttöönsä Pohjoismaisen markkinapaikan, se tulee velvoitetuksi osallistumaan kantaverkkoyhtiöiden sähköjärjestelmän kehittämiseen liittyvään yhteistyöhön kustannuksineen. Maksut ovat yhdenmukaisia kaikille yhteismarkkinoiden ulkopuolisille sähkönnä tuojille ja viejille.

1.5.4. Ruotsi

Sähköverkon rakentaminen

Ruotsin sähkölain mukaisessa verkkoluvassa ei oteta kantaa verkon yksityiskohtaiseen sijoitteluun. Alueen, jonne verkko on suunniteltu sijoitettavan, tulee kuitenkin muodostaa verkkotoiminnan kannalta sopiva kokonaisuus. Verkkolupaa ei saa myöntää yksityiskohtaisen kaavan tai rakennuslainsäädännöstä johtuvien määräysten vastaisesti. Ulkomaanyhteyksien osalta verkkolupa voidaan myöntää vain kantaverkonhaltijalle. Ulkomaanyhteyksien verkkoluvan myöntäjänä toimii hallitus.

Rajatariffimenettely

Ruotsin sähkölain mukaan verkkotariffien tulee muodostua siten, että liittymismaksun suorittaminen antaa oikeuden käyttää liittymispisteestä käsin koko maan sähköverkkoa ulkomaanyhteyksiä lukuun ottamatta. Hallitus voi kuitenkin päätöksellään määrätä, että liittymismaksu antaa oikeuden käyttää myös ulkomaanyhteyksiä yhteen tai useampaan maahan tai maan osaan. Edellytyksenä päätöksen tekemiselle on, että kyseisen maan tai maan osan sähkömarkkinoiden voidaan katsoa muodostavan yhtenäiset markkinat Ruotsin sähkömarkkinoiden kanssa.

Yhtenäisten markkinoiden syntyminen edellyttää sähkölain perustelujen mukaan, että rajan yli siirrettävän sähkön määrä ja siirtoyhteydet ovat riittävät. Toisaalta riittävän monella markkinatoimijalla tulee olla pääsy siirtoyhteyksiin avoimella ja syrjimättömällä tavalla. Verkkotariffeilla todetaan olevan suuri merkitys yhtenäisten markkinoiden luomisessa. Yhtenäisten markkinoiden syntymisen perusedellytyksenä mainitaankin, että markkinatoimijoiden tulisi maksaa sähkönsiirrosta rajan yli vain yhdelle yhtenäisillä markkinoilla olevalle maalle. Muutoin rajan ylittävä sähkökauppa ei voi kilpailla maan sisäisillä sähkömarkkinoilla. Perusteluissa todetaan lisäksi, että markkinoiden toimintaedellytysten tulisi olla yhtenäisille markkinoille osallistuvien maiden kesken suurelta osin yhtäläiset. Tällaisina markkinoiden toimintaedellytyksinä mainitaan muun muassa ympäristövaatimukset, verotuksen rakenne sekä verkkotariffien rakenne. Ratkaisun tekeminen siitä, milloin edellytykset yhteismarkkinoille osallistumiselle ovat kyseessä, edellyttää tapauskohtaista kokonaisharkintaa. Koska päätöksenteossa kyse on pitkälti sähkönsaannin turvaamiseen liittyvästä harkinnasta, on sopivimpana päätöksentekotahona pidetty hallitusta eikä päätöksentekoa ole valtuutettu järjestelmävastaavalle.

Ruotsin hallitus määräsi 18 päivänä helmikuuta 1998 antamallaan päätöksellä, että Ruotsin sähköverkkoa koskevan liittymismaksun suorittaminen antaa oikeuden käyttää myös ulkomaanyhteyksiä Norjaan ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta Suomeen. Suomen ja Norjan kantaverkkoyhtiöiden kanssa

on edelleen sovittu, että kyseisissä maissa suoritettu liittymismaksu antaa oikeuden käyttää ilman erillisen rajatariffin maksamista maiden välisiä rajayhteyksiä. Näin yhdessä kyseisistä maista suoritettua liittymismaksun ohella ei erillisen rajatariffin maksaminen ole tarpeen. Päätöksen perusteluna tuodaan esiin kyseisten maiden sähkömarkkinoiden muodostavan Ruotsin kanssa yhtenäiset sähkömarkkinat. Erityisperusteluna mainitaan, että sekä Suomessa että Norjassa kaikki sähkönkuluttajat ovat oikeutettuja valitsemaan sähköntoimittajansa, maissa noudatetaan pistetariffia ja säänneltyä verkkoonpääsymenettelyä. Ympäristövaatimusten osalta todetaan kussakin maassa laitteistojen rakentamisen perustuvan yksittäisten laitteistojen rakentamiseksi, jotka ovat riittävässä määrin samankaltaisia. Myös sähköntuotannon verotuksen rakenne on maissa riittävän samankaltainen. Maissa kannetaan keskenään erilaisia energiankulutukseen perustuvia veroja. Nämä eivät kuitenkaan vaikuta sähkömarkkinoiden kilpailuedellytyksiin.

Ruotsin hallitus teki Tanskan rajayhteyksiä koskevan päätöksen 1 päivänä maaliskuuta 2002. Ruotsin ja Tanskan Själlannin sekä Jyllannin väliset rajatariffit poistettiin lukuunottamatta Öresundin salmen ylittävää 132 kilovoltin yhteyttä. Yhteys liittyy Ruotsin puolella alueverkkoon, jonka vuoksi Ruotsi ei ole suostunut rajatariffin poistamiseen. Vastaavia tariffeja sovelletaan samasta syystä myös yhteyksissä Ruotsista Ahvenanmaalle sekä Tanskalle kuuluvalla Bornhomin saarelle.

1.6. Energiamarkkinaviraston tietojensaantioikeudet

1.6.1. Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalainsäädäntöön perustuvia valvontatehtäviä suorittaessaan sähkömarkkinaviranomaisena toimiva Energiamarkkinavirasto tarvitsee valvonnan kohteina olevilta yrityksiltä tietoja selvitystyötä varten. Sähkömarkkinalain perusteella kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut päätökset tarifi- ja tunnuslukutietojen ilmoittamisesta sähkömarkkinaviranomaiselle. Tältä osin normantovalta on esitetty annettavaksi Ener-

giamarkkinavirastolle (HE 114/2002 vp). Valvottavien yritysten säädösten perusteella toimittamien julkisten tietojen lisäksi Energiamarkkinavirasto tarvitsee sähkömarkkina-lakiin perustuvien valvontatehtäviensä hoitamiseksi asioiden selvittämistä ja ratkaisemista varten myös muita yrityskohtaisia tietoja.

Sähkömarkkinalain 42 §:n mukaan sähköverkkotoimintaa, sähkön myyntiä, tuotantoa, tuontia tai vientiä harjoittavan henkilön, yhteisön tai laitoksen on annettava ministeriölle ja sähkömarkkinaviranomaiselle sekä ministeriön määräämälle yhteisölle tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi tarpeellisia tilasto- ja muita tietoja.

Kyseisen lainkohdan perusteella Energiamarkkinavirasto on sille tehtyjä tutkimuspyyntöjä ja oma-aloitteisesti käynnistämisiä tapauksia selvittäessään pyytänyt asianosaisilta yrityksiltä tietoja ratkaisujaan varten. Energiamarkkinavirasto on myös suorittanut eräisiin tutkimuksiinsa valvonta-asioihin liittyen sellaisia yrityskäyntejä, joissa yrityksiä on käynnin aikana pyydetty esittämään tiettyjä asiakirjoja kuten osakeyhtiön hallituksen pöytäkirjoja, eriteltyjä sopimuksia ja valmistelumistioita. Energiamarkkinavirasto on pääsääntöisesti informoinut yritystä etukäteen siitä, että käynnin yhteydessä viraston edustajat haluavat myös tutustua tiettyihin yksilöityihin asiakirjoihin. Yhtä tapausta lukuun ottamatta asiakirjojen esittämispyyntöihin on suhtauduttu myönteisesti.

1.6.2. Laki kilpailunrajoituksista

Kilpailunrajoituksista annettu laki (480/1992) sisältää säännökset elinkeinonharjoittajien ja näiden yhteenliittymien tietojenantovelvollisuudesta kilpailusääntöjen valvonnassa. Nykyinen kilpailulainsäädäntö pohjautuu vuonna 1988 voimaan tulleeseen lakiin, jonka myötä hintavalvonnasta siirryttiin kilpailuvalvontaan ja lain noudattamista valvomaan perustettiin Kilpailuvirasto.

Vuoden 1988 kilpailunrajoituslain mukaan Kilpailuvirastolla ja lääninhallituksilla oli oikeus saada elinkeinonharjoittajilta ja niiden yhteenliittymiltä tietoja ja asiakirjoja kilpai-

lunrajoitusten ja kilpailuolosuhteiden selvittämistä varten. Selvittämistoimivallasta säädettiin silloisen lain 10 ja 19 §:ssä. Ensin mainitun lainkohdan mukaan elinkeinonharjoittaja ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä oli velvollinen kilpailuviraston tai lääninhallituksen kehotuksesta antamaan kaikki kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Lain 19 §:n mukaan kilpailuviranomaisilla oli eräissä tapauksissa oikeus toimittaa tarkastuksia. Lainkohdan mukaan kilpailuviraston määräämällä virkamiehellä oli oikeus kilpailunrajoituslain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Sama koski lääninhallituksen virkamiestä tämän suorittaessa kilpailuviraston osoittamaa tarkastustehtävää. Elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän oli vaadittaessa esitettävä virkamiehelle tarkastusta varten liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpito- ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä kilpailunrajoituslain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa.

Uudistettu laki kilpailunrajoituksista tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1992. Uudessa laissa tarkastuksia koskevaa säännöstä muutettiin ja uudet säännökset sisällytettiin lain 20 §:ään. Kyseisen säännöksen mukaan kilpailuviraston ja lääninhallituksen asianomaisella virkamiehellä on oikeus kilpailunrajoituslain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän on tarkastusta varten päästettävä virkamies hallinnassaan oleviin liike- ja varastotiloihin, maa-alueille ja kulkuneuvoihin sekä vaadittaessa esitettävä liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpito- ja tietojenkäsittelyn tallenteensa ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä kilpailunrajoituslain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista.

Hallituksen esityksessä laiksi kilpailunrajoituksista (HE 162/1991 vp) todetaan, että edellä kuvattu pykälä vastaa pääosiltaan aikaisempaa tarkastussäännöstä. Tarkastus voi-

taisiin tehdä kiellettyjen kilpailunrajoitusten selvittämiseksi sekä kilpailuneuvoston antamien kieltojen, velvoitteiden ja määräysten noudattamisen valvomiseksi. Tarkastukset voisivat koskea myös kielletyistä kilpailunrajoituksista annettujen poikkeuslupien käyttöä. Uutta säännöksessä oli se, että siinä säädetään tarkastuksen kohteen velvollisuudesta sallia virkamiehille pääsy hallinnassaan oleviin liike- ja varastotiloihin tarkastuksen toimittamiseksi. Tämän tarkoituksena on turvata varsinaisen asiakirjatarkastuksen tekeminen.

Pykälässä tarkoitettu tarkastus eroaa kilpailunrajoituslain 10 §:n mukaisesta tietojen ja asiakirjojen antamisvelvollisuudesta sikäli, että tarkastuksessa asiakirjat on esitettävä välittömästi tarkastustilaisuudessa.

Vuonna 1992 voimaan tulleessa kilpailunrajoituslaissa kielletyiksi kilpailunrajoituksiksi tulivat aikaisemmin kiellettyjen kilpailunrajoitusten (määrä hinta- ja tarjouskartelli-kiellot) lisäksi myös muun muassa määräävän markkina-aseman väärinkäyttö. Yhdeksi määräävän markkina-aseman kielletyistä väärinkäyttötavoista säädettiin lain 7 §:ssä mainittu kohtuuttoman tai kilpailun rajoittamista ilmeisesti tarkoittavan hinnoittelukäytännön soveltaminen.

Kilpailunrajoituslain 20 §:ää muutettiin 10 päivänä kesäkuuta 1994 annetulla lailla kilpailunrajoituslain muuttamisesta (448/1994). Syynä oli ensinnäkin se, että ETA-sopimus edellytti kilpailuviraston antavan apua EFTA:n valvontaviranomaiselle sen suorittamien tutkimusten toimeenpanemiseksi. Lisäksi haluttiin lisätä kansallisten kilpailuviranomaisten toimivaltuuksia kansallisten kilpailunrajoitusten selvittämisessä.

Hallituksen esityksessä (HE 45/1994 vp) kilpailunrajoituslain muuttamiseksi todettiin muun muassa, että kilpailunrajoituksista annetun lain sanamuoto oli epäselvä ja viittasi elinkeinonharjoittajan velvoitteeseen antaa asiakirjoja. Esityksessä ehdotettiin lakia muutettavaksi siten, että tarkastajilla olisi oikeus tutkia elinkeinonharjoittajan asiakirjat, joilla voi olla merkitystä kilpailunrajoituksista annetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa. Ehdotetun muutoksen todettiin myös korostavan elinkeinonharjoittajan vel-

vollisuutta toimia aktiivisesti yhteistyössä tarkastajien kanssa tarkastuksen suorittamisessa. Elinkeinonharjoittajan ei siten tule ainoastaan esittää ne asiakirjat, joita tarkastusta suorittavat virkamiehet nimenomaisesti pyytävät, vaan myös ne muut asiakirjat, jotka liittyvät asianomaiseen tapaukseen. Tarkastajien ei myöskään tarvitsisi odottaa passiivisina asiakirjojen esittämistä, vaan heillä olisi oikeus omatoimisesti etsiä asiakirjoja sekä vaatia suljettuja säilytyspaikkoja avattaviksi.

Kilpailunrajoituslain 20 §:n kilpailuviraston tietojensaantioikeuksia koskevia säännöksiä täydennettiin vuonna 1995 annetulla lailla 908/1995 Suomen liittyessä Euroopan yhteisöihin. Annettujen säännösten tarkoituksena oli täsmentää Suomen kilpailuviranomaisten toimivaltuudet Euroopan yhteisöjen kilpailusääntöjen noudattamisen valvomista varten.

1.6.3. Rahoitustarkastuslaki

Rahoitustarkastuslain (503/1993) 11 §:ssä säädetään rahoitusmarkkinoita valvovan rahoitustarkastuksen tarkastus- ja tietojensaantioikeuksista. Rahoitustarkastuksella on oikeus saada tarkastettavakseen valvottavan toimipaikassa tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeelliseksi katsomansa valvottavaa ja sen asiakasta koskevat asiakirjat ja muut tallenteet. Rahoitustarkastuksella on myös oikeus saada tarkastettavakseen valvottavan tietojen käsittely- ja muut järjestelmät sekä kassa ja muut varat. Valvottavan on lisäksi ilman aiheetonta viivytystä toimitettava rahoitustarkastukselle sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka rahoitustarkastus katsoo tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeelliseksi. Edelleen rahoitustarkastuksella on oikeus saada valvottavan tilintarkastajalta kaikki ne valvottavaa koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan, samoin kuin jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksen yhteydessä syntyneistä valvottavan toimintaa koskevista asiakirjoista. Rahoitustarkastuksella on myös oikeus saada jäljennökset säännöksessä tarkoitetuista tallenteista.

2. Nykytilan arviointi

2.1. Sähkönkäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala

2.1.1. Kiinteistöverkkojen rajautuminen sähkömarkkinalain ulkopuolelle

Terve ja toimiva taloudellinen kilpailu edellyttää, että kaikilla sähkönkäyttäjillä on mahdollisuus kilpailuttaa sähkönhankintansa sähkömarkkinoilla ja valita sähkötoimittajansa. Sähkömarkkinalain muutoksella (332/1998) lakia täydennettiin tyyppikuormituskäyräjärjestelmää koskevilla säännöksillä, joilla pienkäyttäjien mahdollisuuksia kilpailuttaa sähkönhankintansa ja valita sähkömyyjänsä parannettiin. Sähkön pienkäyttäjien ei ennen kyseistä lain muutosta ollut taloudellisesti kannattavaa kilpailuttaa sähkön ostoaan, koska kilpailuttaminen edellytti kalliin, sähkön kulutusta tunneittain rekisteröivän mittarin hankkimista. Tyyppikuormituskäyräjärjestelmän käyttöönoton jälkeen pääsulakekooltaan enintään 3x63 ampeerin ja tehontarpeeltaan 45 kilowatin suuruisen sähkönkäyttäjien ei ole tarvinnut käyttää tuntimittausta kilpailuttaakseen sähkön ostonsa.

Sähkömarkkinalakiin lisättiin 1 päivänä syyskuuta 1999 voimaan tulleella lainmuutoksella (466/1999) sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva 6 a luku. Lukuun sisällytettiin keskeiset säännökset sähköverkkoon liittymistä sekä sähkön siirron edellyttämää verkkopalvelua ja sähkön myyntiä koskevien sopimusten tekemisestä, muuttamisesta ja irtisanomisesta sekä edelleen jakeluverkonhaltijan ja sähkön vähittäismyyjän sekä asiakkaan sopimusrikkomusten seuraamuksista.

Kiinteistöverkon kautta sähkönsä hankkiva sähkönkäyttäjä jää verkonhaltijaa ja sähkön vähittäismyyjää koskevien määritelmien vuoksi pääsääntöisesti sähkömarkkinalain tarjoaman suojan ulkopuolelle, jos hän ei itse ole sopimussuhteessa jakeluverkonhaltijaan tai jakeluverkossa toimivaan sähkön vähittäismyyjään. Hän ei voi kilpailuttaa sähkön ostoaan kiinteistönhaltijan suostumuksetta eikä häntä turvaa verkonhaltijan hinnoittelua ja ehtoja koskeva valvonta. Vastaavasti hän ei saa hyväkseen sähkömarkkinalain 6 a lu-

vun sopimusehtoja koskevan säännösten vähimmäissuojaa, joka koskee esimerkiksi sopimussuhteen irtisanomista ja sähkötoimituksen katkaisua.

Jos kiinteistöverkon sähkönmyynti erotetaan mittausjärjestelyin jakeluverkosta, muodostuu siitä monopoli. Kiinteistöverkossa toimiva sähkön vähittäismyyjä saa ylivoimaisen kilpailuedun muihin sähkömyyjiin nähden pystyessään asettamaan palvelunsa hinnat ja muut ehdot kilpailijoista ja sähkömarkkinalain säännöksistä riippumatta. Kiinteistöverkossa toimivan sähkönmyyjän toiminta jää myös sähkömarkkinalakiin perustuvan viranomaisvalvonnan ulkopuolelle.

Kiinteistönhaltijoiden organisoimat yhteishankinnat ovat aiheuttaneet lukuisia tutkimuspyyntöjä sekä satoja yhteydenottoja Energiamarkkinavirastoon ja kuluttajaviranomaisiin. Sähkömarkkinalain säännösten tulokannanvaraisuus on aiheuttanut kiinteistönhaltijoiden ja jakeluverkonhaltijoiden välillä ristiriitoja. Erityisesti lain soveltamisala on määritelty niin vaikealla tavalla, että sähkömarkkinoiden osapuolten on ollut vaikea hahmottaa lain säännösten ulottuvuutta.

2.1.2. Energiapoliittisten tavoitteiden edistäminen

Kiinteistöverkkojen kautta tapahtuvan sähkön myynnin lisääntymisellä voi olla vaikutuksia myös energiapoliittisten tavoitteiden toteutumisen kannalta. Sähkömarkkinalain tavoitteena on muun ohella sähkön säästäväisen ja tehokkaan käytön edistäminen. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan sähkömarkkinoilla toimivien yritysten tehtäviin kuuluu edistää omassa ja asiakkaittensa toiminnassa sähkön tehokasta ja säästäväistä käyttöä. Sähkömyyjät ovatkin kehittäneet sähkönkäyttöä koskevaan palautetietoon ja säästöneuvontaan liittyviä palveluita. Palautetiedon ja muun neuvontapalvelun edellytyksenä on, että loppukäyttäjä tietää oman sähkönkäyttönsä määrän. Sähkömarkkinalakiin sisällytettävillä huoneistokohtaisen mittausvaatimuksen mahdollistavilla säännöksillä olisi mahdollista edistää energiansäästöön liittyvien tavoitteiden toteutumista.

Sähkömarkkinalain ja sähkökaupan kilpailun lisäämisen eräänä tavoitteena on ollut

edistää uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä luomalla kaupallisia edellytyksiä uusiutuvilla energialähteillä tuotetulle sähkölle. Yksittäiselle sähkönkäyttäjälle sähkön tuotantotavalla voi olla suuri merkitys. Hän voi kannattaa esimerkiksi tuulivoiman tai muiden uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja valita sähköntoimittajansa tällä perusteella. Kehitys, jossa sähkönmyynti kiinteistöverkkojen kautta lisääntyy, voi vaikeuttaa uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisen kaupallisia edellytyksiä, kun sähkönkäyttäjien valinnanmahdollisuus tulee rajoitetummaksi.

Kansallista ilmastostrategiaa koskevassa valtioneuvoston selonteossa, joka annettiin eduskunnalle 15 päivänä maaliskuuta 2001, esitettiin kasvihuonekaasujen vähentämiseksi myös rakennuksia ja rakentamista koskevia toimenpiteitä. Selonteossa esitettiin yhtenä toimenpiteenä, että uusiin rakennuksiin tulee edellyttää huoneistokohtaista sähkönmittausta ja todelliseen kulutukseen perustuvaa laskutusta. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly tällaista säännöstä.

Sähkönmyynnin lisääntyminen kiinteistöverkkojen kautta saattaa osaltaan vaikeuttaa energiansäästö tavoitteiden, uusiutuvien energialähteiden kaupallisten hyödyntämismahdollisuuksien sekä ilmastotavoitteiden toteutumista. Kiinteistökohtaisessa sähkönhankinnassa huoneistokohtaisesta mittauksesta voidaan luopua joko kustannussyistä tai sen vuoksi, että yhteishankintaan siirtyminen on asunto-osakeyhtiöiden yhtiövästiketta koskevien päätöksentekosääntöjen mukaan helpointa toteuttaa voimassa olevaa yhtiövästikeperustetta muuttamatta, jolloin sähkön osuus tulisi laskutettavaksi tavallisimmin asuinpinta-alan tai osakkeiden lukumäärän perusteella.

2.1.3. Kiinteistökohtaisen sähkönhankinnan kustannussäästöjen välittymisen loppukäyttäjille

Motiivina sähkön myynnin järjestämiselle kiinteistöverkon kautta on pääsääntöisesti kustannusten säästäminen, mutta kiinteistöyhtiöissä järjestelyyn liittyy myös usein kiinteistönhaltijoiden tavoite lisätä kiinteistötuottojaan sähkönmyynnillä. Yhteisostolla kiinteistöt perkipivät saamaan suurasiaakkaan edut

sekä hyötymään sähkön siirtotariffien kustannusvastaamattomuudesta, joka syntyy siitä, että kokonaisen talon osalta sähkönsiirron perusmaksu on pienempi kuin huoneistokohtaisten perusmaksujen summa. Kustannussäästöjä nähdään syntyvän myös siitä, että sähkönmyynti liitetään kiinteistöyhtiön laskutus- ja kulutuksenmittausjärjestelmiin sekä mahdollisuudella hyödyntää jakeluverkonhaltijan tarjoamaa edullisempia mittalaitteistoja. Sähköverkkopalveluiden hinnoittelua ja muita ehtoja valvovalla Energiamarkkinavirastolla ei ole toimivaltaa puuttua kiinteistöverkon monopoliin perustuvaan kohtuutomaan hinnoitteluun tai sähkökaupan kilpailua rajoittaviin ehtoihin.

Sähkömarkkinoiden kehittyessä on ollut nähtävissä, että kiinteistökohtaisen sähkönhankinnan kustannussäästöt ovat suhteellisesti vähentyneet. Vaihtoehtoinen hankintatapa, jossa yhteishankinta järjestetään valtakirjalla, huoneistokohtaiset sähkösopimukset säilyttäen, mahdollistaa suuren hankintamäärän. Myös tällä tavalla on saavutettavissa merkittäviä taloudellisia etuja kuten on havaittu omakotiyhdistysten ja muiden järjestöjen tekemistä sähkönhankintapuitesopimuksista. Vastaavasti yhteishankinnat, joissa siirrytään mittaamaan kiinteistön sähkönkulutus yhdestä pisteestä ja näin vaihdetaan käytettävää siirtotariffia, ovat saaneet eräät sähköyhtiöt muuttamaan tariffejaan siten, että tällaista etua ei syntyisi. Verkkopalveluiden hinnoittelun valvonta sekä verkonhaltijoiden toiminnan tehostamiseen kannustavan valvontamenetelmän käyttöönottoaminen parantavat jatkossa verkonhaltijoiden kilpailukykyä mittaustoiminnassa ja sitä kautta pienentävät osaltaan yhteishankintojen mahdollisia kustannussäästöjä.

2.2. Myyjänvaihto ja mittarinluku

Sähkömarkkinalain tavoitteena on vähentää kilpailun esteitä sähkömarkkinoilla. Kilpailu sähkön vähittäismyyntimarkkinoilla on sitä toimivampaa, mitä vähemmän esteitä sähkönmyyjän vaihtamiselle on.

Sähkön vähittäismyynnin kilpailun toimivuuden kannalta keskeistä on, millä tavoin markkinoille osallistumisen kustannukset ketaan ja kohdistetaan yhtäältä verkonhaltijan

yleisen siirtotariffin ja toisaalta erillisistä toimenpiteistä perittävien maksujen kautta. Erilaiset lähestymistavat erillisten toimenpidemaksujen perinnässä vaikeuttavat myös verkkotoimintaa harjoittavien yritysten yleisen siirtotariffien vertailtavuutta.

Kustannus-, tariffirakenne- ja muista syistä jakeluverkonhaltijat ovat vaihtelevasti perineet erillisiä maksuja sähkönmyyjän vaihtamiseen tai verkkopalvelusopimuksen alkamiseen tai päättymiseen liittyvissä tilanteissa suoritettavista toimenpiteistä. Maksut voivat liittyä mittarinlukuun, sisältää myyjän vaihdon käsittelystä aiheutuvia kustannuksia tai johtua ylimääräisestä tasauslaskusta, sähkökatkaisusta ja uudelleenkytkennästä. Jakeluverkonhaltijan hoitamien palvelujen kustannusten kattamiseksi valittavalla käytännöllä ei ole jakeluverkko liiketoiminnan kannattavuuden kannalta merkitystä. Jakeluverkkosiirto on monopoliliiketoimintaa ja jakeluverkonhaltija saa kerätä kaikki palveluista syntyneet kohtuulliset kustannukset asiakailtaan.

Kilpailun kiristyminen Suomen sähkömarkkinoilla on vaikuttanut verkonhaltijoiden soveltamiin ehtoihin ja tariffeihin. Osa verkonhaltijoista on pyrkinyt soveltamiensa ehtojen ja tariffien avulla suojaamaan omaa tai konsernin sähkönmyyntiliiketoimintaa verkkonsa alueella asettamalla erilaisia sähkönmyyjän vaihtamiseen liittyviä tai vaikuttavia toimenpidemaksuja. Myyjänvaihtoon on liitettyistä toimenpidemaksuista yleisin on ollut myyjänvaihtoon liittyvästä mittarinluennasta perittävä maksu. Yhtiöt ovat perustelleet sähkönmyyjän vaihtamisen yhteydessä perimiään maksuja niille itselleen aiheutuville kustannuksilla ja katsoneet maksujen olevan myyjänvaihdosta aiheutuneisiin toimenpiteisiin ja niiden kustannuksiin nähden perusteltuja.

Sähkömarkkinalain muutoksen (332/1998) keskeisimpänä tavoitteena oli parantaa pienten sähkönkäyttäjien mahdollisuutta kilpailuttaa sähkönhankintansa, sillä kilpailuttamisesta saatava hyöty ei riittänyt kattamaan tunnittehot rekisteröivästä mittauksesta aiheutuvia kustannuksia. Nykyisin kilpailuttamisesta saatavaa hyötyä pienentävät erilaiset myyjänvaihtoon liitetyt palvelumaksut.

Keväällä 2002 kilpailuttamisesta saatavan

mahdollisen hyödyn suuruus on ollut pienkäyttäjillä heidän sähkönkulutuksensa määrästä riippuen enimmillään noin 50 eurosta 230 euroon vuodessa. Pienin säästö kilpailuttamisesta koituu sähkönkäyttäjille, jotka käyttävät sähköä vain kotitalous- tai vastaaviin muihin asumistarpeisiin. Tyypillisesti tällaisia sähkönkäyttäjiä ovat kerrostaloasukkaat sekä öljy- ja kaukolämmitettyjen pientalojen asukkaat. Saavutetun säästön suuruus riippuu lisäksi voimakkaasti paikallisen myyjän julkisten tariffien hintatasosta.

Sähköntoimittajan vaihtamisesta saatava hyöty on monissa tapauksissa niin pieni, että jo pienikin lisäkustannus tekee myyjän vaihtamisen asiakkaalle kannattamattomaksi. Tällöin mittarinluvusta perittävällä maksulla, joka verkonhaltijoittain vaihtelee 15—50 euron välillä, on ilmeinen pieniä sähkönkäyttäjiä paikalliseen sähkönmyyjään sitova vaikutus. Pienimpien sähkönkäyttäjien osalta mahdollinen myyjänvaihdosta saatava säästö on useimmiten pienempi kuin verkonhaltijan mahdollisesti perimä mittarinlukumaksu.

Tehtyjen tutkimusten mukaan sähkön pienkäyttäjät eivät ole laajamittaisesti käyttäneet hyväkseen sähkönmyyjän vaihtomahdollisuutta. Sähköenergialiitto ry Senerin mukaan vain noin neljä prosenttia sähkönkäyttäjistä oli pienkäyttäjämarkkinoiden avautumisen jälkeen vaihtanut sähkönmyyjää kesäkuuhun 2002 mennessä. Tämä on vähemmän kuin muissa maissa, joissa sähkömarkkinat on avattu kokonaisuudessaan. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa vastaava luku on ollut noin 15 %. Voimassa olevat säännökset näyttäisivät jäykistävän sähkönvähittäismarkkinoiden kilpailua Suomessa muihin kotitalouksien sähkönhankinnan kilpailulle avanneisiin maihin verrattuna. Viitteitä myyjänvaihtoa hankaloittavista tekijöistä on nähtävissä myös siinä, että paikallisten sähkönmyyjien julkiset sähkönmyyntihinnat ja kilpailun piirissä olevat myyntihinnat ovat merkittävästikin poikenneet toisistaan.

2.3. Keskeytykset sähköntoimituksessa

Sähkömarkkinalain 27 d §:n mukaisen hinnaanalenuksen määrä on verkkopalvelun keskeytystapauksissa vähintään kahden viikon verkkopalvelumaksua vastaava summa.

Kerrostaloasunnon, jonka vuosikulutus on 2 000 kilowattituntia, kahden viikon verkkopalvelumaksun määrä on noin neljä euroa. Vastaavasti sähkölämmitteisen omakotitalon, jonka vuosikulutus on 18 000 kilowattituntia, kahden viikon verkkopalvelumaksun määrä on noin 25 euroa. Näin pienet korvausmäärät eivät riitä hyvittämään verkkopalvelun pitkistä keskeytymisestä sähkökäyttäjälle aiheutuvaa haittaa ja käyttömukavuuden alenemista. Hinnanalennukset eivät myöskään ohjaa jakeluverkonhaltijoita toimimaan siten, että keskeytysajat lyhenisivät.

Käytännössä verkkopalvelun keskeytymisten perusteella on maksettu hinnanalennuksia lukumääräisesti vähän, mikä johtuu osaltaan siitä, että sähkötoimituksessa olevan virheen määrittely tapahtuu sähkömarkkinalain mukaan tapauskohtaisesti keskeytyksen syy ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Lakiin ei ole otettu esimerkiksi tuntirajaa, jota pidempää keskeytystä aina pidettäisiin sähkötoimituksen virheenä. Tällaista aikarajaa ei ole myöskään alalla yleisesti noudatettavissa vakioehdoissa. Ratkaisukäytäntöä siitä, milloin verkkopalvelun keskeytymistä pidetään sähkötoimituksen virheenä, on vähän. Keskeytyksen määrittäminen sähkötoimituksen virheeksi johtaisi voimassaolevan lain mukaan myös syntyneiden varallisuusvahinkojen korvaamiseen, mikä on osaltaan saattanut vaikuttaa maksettujen korvausten määrään.

Sähkömarkkinalain mukaan sähkötoimituksen virhettä arvioidaan myös sähkön laatua koskevien standardien perusteella. Suomessa noudatettavassa standardissa ”Yleisen jakeluverkon jakelujännitteen ominaisuudet (SFS-EN 50160)” ei ole kuitenkaan otettu kantaa keskeytysten enimmäisaikoihin. Muutakaan standardia, jonka avulla voitaisiin arvioida sähkömarkkinalaissa sähkön laadulle asetettuja vaatimuksia pitkien sähkökatkosten osalta, ei Suomessa ole kehitetty. Kuluttajansuojalaissa olevat yleiset säännökset kulutushyödykkeen virheestä ja hinnanalennuksesta eivät myöskään koske sähkötoimitusta.

Syksyn 2001 myrskyjen jälkeen eräät sähköyhtiöt ovat maksaneet asiakkailleen vapaaehtoisen hyvityksen pitkistä sähkötoimituksen keskeytyksistä. Hyvitysten määrät ovat vaihdelleet yhtiökohtaisesti: eräs sähkön vä-

hittäismyyjä on maksanut hyvitystä yli 12 tunnin yhtäjaksoisesta keskeytyksestä keskeytyksen pituudesta riippuen 42—210 euroa. Eräs jakeluverkonhaltija on puolestaan maksanut yli kolmen vuorokauden keskeytyksestä 30—70 euron hyvityksen. Suomessa ei kuitenkaan ole muodostunut alalla yleisesti sovellettavaa vapaaehtoista keskeytysten korvausjärjestelmää.

2.4. Järjestelmävastuu

Järjestelmävastaavan yhtiön tehtävät ja vastuut sähkömarkkinoiden toimivuudesta ovat kasvaneet järjestelmävastaavan yhtiön omien toimien sekä sähkömarkkinalainsäädännön muun kehittämisen seurauksena selvästi sähkömarkkinalain laatimisen jälkeen. Vuonna 1998 järjestelmävastuuseen liitettiin valtakunnallinen tasevastuu eli vastuu koko maan sähköntuotannon ja sähkönkulutuksen tasapainon ylläpidosta käyttötunnin aikana sekä vastuu sähkökauppojen selvityksestä kantaverkkotasolla. Yhteisten pohjoismaisten sähkömarkkinoiden integroitumisaste ja samalla niiden merkitys Suomen sähköhuollolle ovat kasvaneet viime vuosina voimakkaasti. Vastaava kehitys on käynnistynyt myös sähkön sisämarkkinoiden luomiseksi Euroopan unionin puitteissa. Järjestelmävastuuta koskevat voimassaolevat säännökset eivät eräiltä osin kata Euroopan komission direktiiviehdotuksessa siirtoverkko-operaattorille esitettyjä vaatimuksia.

Verkonhaltijan määrääminen järjestelmävastuuseen merkitsee eduskunnan perustuslakivaliokunnan maakaasumarkkinalain säätämisen yhteydessä tekemän kannanoton mukaan lailla säädettyjen julkisten hallinto-tehtävien antamista muulle kuin viranomaiselle (PeVL 4/2000 vp). Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Tämän kehityksen seurauksena järjestelmävastaavalla yhtiöllä on yhä keskeisempi asema sähkömarkkinoilla. Tämän vuoksi on perusteltua saattaa järjestelmävastaavan tehtävien sisältö vastaamaan tosiasiallista tilannet-

ta.

Sähkömarkkinalain 9 § mukaan verkonhaltijalla on sähköverkon kehittämisvelvoite, jonka mukaan tämän tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti asiakkaille. Lain nykyinen sanamuoto mahdollistaa kehittämisvelvollisuuden tulkitsemisen suppeimmillaan siten, että sillä tarkoitetaan velvoitetta rakentaa riittävän laadukkaita yksittäisiä johtoyhteyksiä. Sähkömarkkinalain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille siten, että kohtuuhintaisen ja riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti voidaan turvata. Kehittämisvelvoitteen mainitunlainen suppea tulkinta ei ole tämän tarkoituksen mukainen. Lain sisältöä olisi myös tältä osin selkeytettävä.

Sähköjärjestelmän kehittämistä sähkömarkkinoiden toiminnan tarpeiden mukaisesti voidaan pitää sellaisena julkisena hallintotehtävänä, joka syrjäyttää järjestelmävastaavan yhtiön osakkaiden mahdolliset omat sähköjärjestelmää koskevat intressit. Tämän vuoksi järjestelmävastaavan tehtäviä tulisi täsmentää siten, että järjestelmävastaavan yhtiön rooli julkista hallintotehtävää hoitavana neutraalina toimijana järjestelmävastuun piiriin kuuluvissa tehtävissä tulee yhtiön sisäisten toimintasääntöjen lisäksi määritellyksi nykyistä täsmällisemmin myös lainsäädännössä. Tämä lisäisi markkinaosapuolten tuotamasta järjestelmävastaavan puolueettomaan toimintaan, jonka ensisijaisena tavoitteena on edistää sähkömarkkinalain tavoitteiden toteutumista sähkömarkkinoiden kokonaisuuden näkökulmasta. Lainsäädännöllisillä täsmennyksillä ei puututa tosiasiallisesti yhtiön perustajaosakkaiden välisiin suhteisiin, oikeuksiin tai velvoitteisiin. Täsmennyksellä ei myöskään puututtaisi siihen sähkömarkkinalain monopolipalveluiden hinnoittelua koskevaan periaatteeseen, että yhtiön osakkailta on oikeus saada kohtuullinen tuotto sähköverkkoon ja järjestelmävastuun hoitoon sijoittamalleen pääomalle.

2.5. Sähkön tuonti kolmansista maista

Sähkömarkkinalain säätämisen eräänä kes-

keisenä tavoitteena on sähkön tuonnin ja viennin vapauttaminen. Lisääntyvä sähkökauppa eri valtioissa toimivien markkinaosapuolien välillä sekä pohjoismaisten sähkömarkkinoiden ja sähkön sisämarkkinoiden kehitys Euroopan unionissa ovat nostaneet esille säännösten tarkentamistarpeen.

Sähkömarkkinalain mukainen rajajohtojen lupamenettely on nykyisellään tarveharkintainen eikä menettelyä olisi perusteiltaan tarpeen muuttaa. Rajajohtojen rakentamisedellytyksiä olisi kuitenkin syytä täsmentää siten, lupaharkinnan edellytyksenä mainittaisiin mahdollisuus ottaa huomioon kolmannen maan sähkömarkkinoiden avaamisen taso ja muiden kilpailuedellytysten vastavuoroinen olemassaolo. Säännöksen soveltaminen voisi ajankohtaistua tilanteessa, jossa uuden rajajohtojen kautta Suomeen ja siten Pohjoismaiden ja edelleen EY:n sähkömarkkinoille pyrittäisiin tuomaan huomattavan suuria määriä sähköä, jonka kilpailuetu kyseisillä sähkömarkkinoilla tuotettuun sähköön verrattuna perustuisi kilpailun puutteeseen viejämäan sähkömarkkinoilla sekä alhaisempiin ympäristö- ja turvallisuuskriteereihin nojautuvaan tuotantotapaan. Tällaiset hankkeet olisivat yleensä suuruudeltaan vähintään 200 megawattia taikka vastaisivat valtakunnallista merkitystä omaavan voimalaitoksen rakentamista.

Myös rajatariffien määrittämisessä tulisi olla mahdollista soveltaa vastavuoroisuusajattelua. Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan muodostamalla Pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla toimivat kantaverkkoyhtiöt ovat sitoutuneet tiiviiseen keskinäiseen yhteistyöhön sähköjärjestelmän tehokkuuden ja toimitusvarmuuden takaamiseksi muun muassa kapasiteettitarpeen määrittelyssä ja pullonkaulojen hallinnassa. Sähkömarkkinalaissa tulisi nykyistä täsmällisemmin ilmaista se, että EY:n sisämarkkina- ja muiden säädösten noudattamiseen perustuvan Pohjoismaisen yhteismarkkina-alueen ja tulevaisuudessa yhä enenevästi EY:n sisämarkkinoiden ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien kautta tuotavalle ja vietävälle sähkölle voidaan kohdistaa siirtomaksuja. Siirtomaksujen periminen perustuu osaltaan siihen, että yhteismarkkinoiden ulkopuolinen toimija saa käyttöönsä Pohjoismaisen markkinapaikan tulematta

kuitenkaan muutoin veloitetuksi osallistumaan kantaverkkoyhtiöiden sähköjärjestelmän kehittämiseen liittyvään toimintaan ja yhteistyöhön kustannuksineen. Siirtomaksuilla huolehditaan siitä, että yhteismarkkinoiden ulkopuolisen tuonnin tai viennin vaatimien ulkomaan yhteyksien, kantaverkkovahvistusten ja näihin liittyvän ylläpidon kustannusvaikutukset eivät rasita yhteismarkkinoiden toimijoita pistehinnoittelun kautta. Siirtomaksujen tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille siirtoverkon käyttäjille. Yhdenmukaisesti verkkopalvelujen muun hinnoittelun kanssa, olisi myös siirtomaksujen hinnoittelun oltava kohtuullista.

2.6. Energiamarkkinaviraston tietojensaantioikeudet

Energiamarkkinaviraston ja kilpailuviranomaisten päällekkäisen toimivallan seurauksena näiden viranomaisten tietojensaantimahdollisuudet samoista, joskin eri lakien perusteella kielletyistä menettelytavoista ovat erilaiset. Sekä Energiamarkkinavirasto että kilpailuvirasto voivat tutkia verkkopalvelujen tai toimitusvelvollisen sähkön myynnin hinnoittelun kohtuuttomuutta sekä kilpailua rajoittavien kiellettyjen ehtojen käyttämistä. Virastojen toimivaltaa koskevan oikeuskäytännön mukaan sähkömarkkinoilla toimivien yritysten toimintaa tulee tarkastella ensisijaisesti erityislainsäädännön muodostavan sähkömarkkinalain pohjalta. Tätä taustaa vasten on ongelmallista, jos sähkömarkkinalakia valvovan Energiamarkkinaviraston mahdollisuudet valvoa toiminnanharjoittajia ovat merkittävästi kilpailuviraston toimivaltuuksia heikkommat. Kilpailuvirasto voi määrävän markkina-aseman väärinkäyttönä pidettäviä ja siten kiellettyjä kilpailunrajoituksia selvittäessään suorittaa selvitysten kohteina olevissa yrityksissä tarkastuksia kilpailunrajoituksesta annetun lain 10 ja 20 §:n nojalla. Vuoden 1994 kilpailunrajoituslain muutoksella tarkastusoikeuksia on laajennettu ja täsmennetty siten, että yritysten asiakirjojen esittämismahdollisuuden sijasta tarkastusta tekevät virkamiehet voivat etsiä kilpailunrajoituksen selvittämisessä tarvittavia asiakirjoja.

Energiamarkkinaviraston selvittäessä sähkömarkkinalain kieltämiä menettelytapoja,

sillä on käytettävissään sähkömarkkinalain 42 §:ää tiukasti tulkiten vain se keino, että yritys viraston pyynnöstä kirjallisesti toimittaa tiettyjä yksilöityjä tietoja. Lainvastaista toimintaa selvittävän viraston on kuitenkin mahdotonta tietää, mitä selvittämisen kannalta tärkeitä asiakirjoja selvityksen kohteena olevalla yrityksellä on asiasta olemassa. Tässä suhteessa selvittämistä edesauttaisi, jos viraston erikseen määräämä virkamies voisi tarkastuksen tapaan mennä yritykseen yrityskäynnille ja pyytää luettavaksi ja tarvittaessa kopioitavaksi yrityksen asiakirjoja. Läpikäytävä aineisto voisi olla joko kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Sähköverkkoon liittyvien valvontatehtävien teknisen luonteen vuoksi olisi perusteltua tarkentaa lisäksi säännöstä siten, että siitä selkeästi ilmenisi, että tarkastus voisi kohdistua myös yrityksen sähkölaitteistoihin ja -laitteisiin liittyviin tiloihin.

Energiamarkkinaviraston valvontatyössään saama kokemus on osoittanut, että tietyissä tapauksissa yrityskäynnin yhteydessä tutkituilla asiakirjoilla ja niistä saaduilla tiedoilla on ollut ratkaiseva merkitys jonkin tietyn tapauksen ratkaisun kannalta. Nykyinen sähkömarkkinalain 42 §:n säännös on tulkinnanvarainen, eikä riittävän selkeästi anna mahdollisuutta tämäntyyppisen toimintatavan käyttämiseen.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Sähkökäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala

Esityksen tavoitteena on parantaa kiinteistöverkon kautta sähkönsä hankkivien kuluttajien asemaa siten, että sähkömarkkinalain 6 a lukuun vuonna 1999 sisällytettyjä kuluttajan sopimussuojaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös kiinteistöverkossa tapahtuvaan sähkön vähittäismyyntiin.

Sähkömarkkinalain keskeisenä lähtökohtana olleet periaatteet turvata sähkökäyttäjille pääsy sähköverkkoihin tasapuolisin ehdoin sekä turvata sähkökäyttäjille valinnanvapaus hankkia sähkönsä haluamaltaan toimittajalta ulotettaisiin myös kiinteistösähköverk-

koihin siltä osin kuin se on käytännössä mahdollista. Kiinteistöverkonhaltijalle säädettäisiin velvollisuus sallia kiinteistöverkkoon liittyneelle kuluttajalle mahdollisuus tehdä sähkömyynti- ja sähkönsiirtosopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jakeluverkon kautta, jos kuluttaja korvaa kiinteistönhaltijalle aiheutuvat mittauslaitteistojen muutostöistä syntyneet kustannukset. Tämä mahdollistaisi sen, että kiinteistönhaltija ei voisi velvoittaa asunto-osaakeyhtiön asukasta tai vastaavasti vuokralaista kesken vuokra-ajan tai uutta vuokrasopimusta tehdessään hankkimaan sähköä kiinteistönhaltijalta tai tämän osoitmalta. Asukas voisi myös irtaantua perustusta kiinteistökohtaisesta sähkönhankinnasta korvaamalla mittalaitteistojen muutostöistä mahdollisesti syntyvät kustannukset kiinteistönhaltijalle.

Ainakin räikeimmän sähköhinnoittelun tapauksissa kuluttaja-asukkaalla olisi mahdollisuus siirtyä ostamaan sähkönsä verkon kautta. Esityksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että kiinteistöverkkoihin yhteisostoon siirtymisen yhteydessä tehtävät sähköasennukset ja niissä käytettävät mittalaitteistot varustettaisiin sellaisilla valmiuksilla, jotka mahdollistaisivat siirtymisen jakeluverkon asiakkaaksi mahdollisimman yksinkertaisella ja edullisella tavalla. Tätä voidaan edistää jakeluverkonhaltijan kiinteistöille asettamia mittausvaatimuksia kehittämällä.

Esityksen tarkoituksena ei sen sijaan ole estää vapaaehtoiselta pohjalta syntyviä sähkön yhteishankintoja asunto-osaakeyhtiöissä. Vastaavasti sopimusvapauden periaate huomioon ottaen ei rajoiteta ottamasta vuokrasopimukseen tai asumisoikeussopimukseen ehtoa, että vuokralainen ostaa sähkönsä vuokranantajalta tai tämän määräämältä, jos kyseessä on muu sähkönkäyttäjä kuin kuluttaja tai jos sopimus kuluttajan kanssa syntyy vapaaehtoiselta pohjalta.

Sähkömarkkinalakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös kiinteistöverkon kautta myytävän sähkön mittauksesta. Säännöksen mukaan kiinteistönhaltijan on järjestettävä sähkön mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, jos sähkö myydään sähkönkäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Huo-

neistokohtaisen sähkömittausvaatimuksen asettamisella pyritään edistämään energiansäästö- ja ilmastotavoitteiden toteutumista uudisrakennuskohteissa sekä kohteissa, joissa tehdään sähkön yhteishankintaan siirtymisen johdosta mittausjärjestelyiden muutostöitä.

Sähkömarkkinalain sähköverkonhaltijaa ja sähkön vähittäismyymyjä koskevien säännösten soveltamisalaa koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi, jotta lakia sovelletaan joutuvien yritysten ja heidän asiakkaidensa olisi helpompi havaita sähkömarkkinalakiin perustuvat oikeutensa ja velvoitensa.

3.2. Myyjänvaihto ja mittarinluku

Esityksen tavoitteena on parantaa kilpailun toimivuutta sähköä vähittäismyynnissä.

Mittalaitteiston luennasta sekä muista myyjänvaihtoon liittyvistä toimenpiteistä veloitettavien erillisten maksujen on todettu haittaavan sähköä vähittäismarkkinoiden kilpailun toimivuutta. Nykyisen lainsäädännön perusteella vallitseva käytäntö, jossa sähkömyyjän vaihtaminen vain asiakkaan luopuessa kokonaistoimitussopimuksesta ja siirtyessä ensimmäistä kertaa toimitusvelvollisuuden piiristä kilpailun piiriin ei oikeuta erillisen maksun perimistä asiakkaalta, jykistää sähköä vähittäismarkkinoiden toimintaa sulkeamalla kilpailun piiriin siirtyneet asiakkaat tosiasiallisesti ensimmäisen kilpailutetun sähkömyyntisopimuksen tehneen sähkömyyjän asiakkaiksi. Tämä johtuu siitä, että seuraavat myyjänvaihtokerrat, mikäli ne ajoittuvat normaalista mittarinluennasta poikkeavaan ajankohtaan, johtavat erillisen maksun perimiseen asiakkaalta myyjänvaihdon yhteydessä tehtävästä ylimääräisestä mittarinluvusta.

Kotitalouksien ja muiden pienkäyttäjien kynnystä sähkömyyjän vaihtamiseen on tämän vuoksi alentaa. Koska ei kuitenkaan ole toivottavaa merkittävästi lisätä niitä kustannuksia, joita verkonhaltijalle sähkömyyjän vaihtamisesta ja siihen liittyvästä mittarinluennasta aiheutuu, on tarpeen mahdollistaa myös kustannuksiltaan edullisempia mittarinlukeman hankintatapoja.

Kilpailun piirissä olevia sähkömyyntisopimuksia tehdään nykyisin pääsääntöisesti

vuoden tai kahden vuoden määräajaksi. Ottaen huomioon mittalaitteiston lukemisesta verkonhaltijalle aiheutuvat, yleisiin siirtotariffeeihin siirtyvät kustannukset sekä asiakkaiden vähäisen aktiivisuuden myyjänvaihtoon, ei ole perusteltua mahdollistaa rajatonta määrää ilman erillistä maksua tapahtuvaa myyjänvaihtoa lyhyen ajan kuluessa. Sähkön pienkäyttäjämekanismien kilpailun toimivuuden varmistamiseksi ja verkonhaltijoiden kustannusten nousun rajoittamiseksi ehdotetaan, että asiakkailta olisi vuoden aikana mahdollisuus ainakin yhteen sellaiseen myyjänvaihtoon, jonka yhteydessä ei peritä erillistä maksua mittalaitteiston luennasta. Verkonhaltijan kustannusten minimoinnin mahdollistamiseksi alemmanasteisella normilla säädettäisiin, että verkonhaltijalla olisi oikeus muodostaa mittarilukema myyjänvaihdon yhteydessä myös laskennallisesti.

Mikäli sähkönmyyjän vaihdon yhteydessä vain mittarinlukeman hankkimisesta perittävä erillinen maksu kiellettäisiin tekemällä tätä koskeva lainmuutos, olisi riskinä se, että kyseistä lainkohtaa yritettäisiin kiertää ottamalla käyttöön myyjänvaihtoon liittyviä muita erillisiä toimenpidemaksuja, jotka vaikutuksiltaan johtaisivat samanlaiseen tilanteeseen kuin mittarinluennasta perittävä maksu. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lainmuutoksella estettäisiin myös myyjänvaihtoon liittyvien muiden kuin mittalaitteiston luentaan perustuvien erillisten maksujen periminen.

Sähkötoimitusten mittausta koskevasta säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi vanhentuneita osia ja säännös ehdotetaan siirrettäväksi sähkövähittäismyyntiä koskevasta luvusta verkonhaltijan yleisiä velvoitteita koskevaan lukuun.

3.3. Keskeytykset sähkötoimituksessa

Ehdotuksen tavoitteena on lisätä sähkömarkkinalakiin sähkön toimituksen keskeytyksiä koskeva korvausmenettely, johon perustuen jakeluverkonhaltijan tulisi suorittaa sähkönkäyttäjille keskeytysajan pituuteen ja vuosittaisen verkkopalvelumaksun suuruuteen perustuva vakiokorvaus sähkön käyttömahdollisuuden puuttumisesta. Esityksen tavoitteena on ensinnäkin parantaa sähkönkäyttäjien oikeusasemaa sähkön toimituksen kes-

keytystilanteissa, koska nykyinen sähkötoimituksen virheeseen perustuva korvausjärjestelmä ei ole pystynyt riittävästi täyttämään siihen asetettuja odotuksia sähkön toimituksen keskeytysten haittojen hyvittämiseksi sähkönkäyttäjille. Esityksellä pyritään myös parantamaan sähkönkäyttäjien mahdollisuuksia saada korvaus sääolosuhteiden aiheuttamista pitkäaikaisista verkkopalvelun keskeytymisistä.

Toisaalta esityksen keskeisenä tavoitteena on myös sähköjakelun toimitusvarmuuden parantaminen. Täysin keskeytymättömän sähköjakelun turvaaminen ei ole mahdollista, mutta ehdotettavan vakiokorvausmenettelyn avulla pyritään vaikuttamaan jakeluverkonhaltijoiden toimintaan ohjaamalla heitä ehkäisemään sähkötoimituksen keskeytysten syntymistä sekä korjaamaan keskeytystilanteissa mahdollisimman pikaisesti keskeytysten aiheuttaneet vauriot. Esityksellä pyritään vaikuttamaan erityisesti sääolosuhteiden aiheuttamien keskeytysten vähenemiseen sekä sääolosuhteista johtuvien keskeytysaikojen lyhenemiseen.

Vaikka sähkötoimituksen keskeytymättömyyttä ei voida olemassa olevan sähköjärjestelmän puitteissa toteuttaa, saattavat keskeytykset pahimmissa häiriötilanteissa ulottua hyvin suureen osaan jakeluverkonhaltijan asiakaskunnasta tai äärimmäisissä tapauksissa jopa koko verkkoon. Tällaisissa tilanteissa vakiokorvausten suorittaminen saattaisi muodostua kohtalokkaaksi verkonhaltijalle ja sen asiakkaille. Tämän vuoksi esityksessä on rajattu jakeluverkonhaltijan korvausvastuuta tilanteissa, joissa verkkopalvelun keskeytyminen johtuu verkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevista esteistä. Vastaavasta syystä ehdotetaan asiakaskohtaiselle vakiokorvaukselle asetettavaksi säännöksessä enimmäismäärä.

Sähkömarkkinalakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä, joiden nojalla jakeluverkonhaltijan tulisi maksaa sähkönkäyttäjälle vakiokorvaus vähintään 12 tuntia kestävästä sähkönkäyttämättömyyden puuttumisesta. Vakiokorvauksen määrä nousisi portaittain keskeytysajan pituuden kasvaessa. Vakiokorvauksen määräytymisperusteena käytettäisiin sähkönkäyttäjän vuotuista verkkopalvelumaksua. Vakiokorvauksen suuruudel-

le asetettaisiin kuitenkin sähkökäyttäjäkoh-
tainen enimmäismäärä.

Korvausmenettelyn on tarkoitus muodostua sekä sähkökäyttäjän että verkonhaltijan näkökulmasta nykyistä selkeämmäksi sekä ennakoitavammaksi. Tavoitteena on luoda kaavamainen korvausjärjestelmä, joka takaisi sähkökäyttäjälle korvauksen keskeytyksestä tämän tarvitsematta turvautua tuomioistuintiehen sen saamiseksi. Verkonhaltijoiden tulisi luoda edellytykset sille, että vakiokorvauksen hakeminen ja maksaminen olisi riittävän yksinkertaista. Kauppa- ja teollisuusministeriö seuraisi ehdotettavan vakiokorvausjärjestelmän toimivuutta.

Jakeluverkonhaltija voisi vapautua korvausvelvollisuudesta, mikäli hän voisi osoittaa, että verkkopalvelun keskeytyminen on johtunut hänen vaikutusmahdollisuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottavan huomioon toiminnassaan ja jonka seurauksia hän ei kaikkea huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää tai voittaa.

Vakiokorvaus täydentäisi sähkömarkkinalain 6 a luvussa säädettyjä sähköntoimituksen virheeseen perustuvia seuraamuksia; hinnanalennusta ja vahingonkorvausta. Säännöstellä ei muutettaisi sähkömarkkinalain 27 c §:ään sisältyvää sähköntoimituksen virheen määrittelyä.

Ehdotettua säännöstöä sovellettaisiin verkkopalvelun keskeytyksiin ensisijaisesti jakeluverkoissa. Tämän lisäksi säännöstöä sovellettaisiin myös jakeluverkkoon liittyneessä kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisessä sähköverkossa, mikäli sähkökäyttäjät hankkisivat sähkönsä vähittäismyyjältä tällaisen kiinteistöverkon kautta (ns. yhteishankinta). Säännöstöä ei sen sijaan sovellettaisi suurjännitteellä toimivissa kantaverkossa ja alueverkoissa. Pääsääntöisesti myös keskeytykset, jotka aiheutuvat kantatai alueverkossa tapahtuneesta keskeytyksestä tai häiriöstä, vapauttaisivat jakeluverkonhaltijan vakiokorvauksen maksamisesta sähkökäyttäjille.

Keskeytysajan pituuden määrittelyyn ehdotetaan vakiokorvauksen osalta vastaavaa menettelyä kuin 27 c §:ssä määritellyn virheen osalta. Keskeytysaika alkaisi siitä, kun keskeytys on tullut tai sen voidaan katsoa tulleen

jakeluverkonhaltijan tietoon. Verkonhaltija voi saada tiedon keskeytyksestä joko omista verkonhallintatietojärjestelmistään automaattisesti tai asiakkaan itsensä ilmoittamana. Keskeytysajan alkaminen ei siten edellyttäisi kaikissa tapauksissa sähkökäyttäjän vikailmoitusta. Sähkökäyttäjän tulisi kuitenkin esittää verkonhaltijalle vaatimuksensa vakiokorvauksen maksamisesta kohtuullisen ajan kuluessa varmistaakseen vakiokorvauksen maksamisen. Verkonhaltija voisi suorittaa korvauksen myös oma-aloitteisesti esimerkiksi verkonhallinta- ja asiakastietojärjestelmiensä avulla.

3.4. Järjestelmävastuu

Sähkömarkkinalain 16 §:n 1 momentin mukaan järjestelmävastaavan tehtävänä on vastata Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtia valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Tehtävä muodostaa sähköjärjestelmässä lakiin perustuvan monopolin. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannan mukaan verkonhaltijan määrääminen järjestelmävastuuseen merkitsee lailla säädettyjen julkisten hallinto-
tehtävien antamista muulle kuin viranomaiselle. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Sähköjärjestelmän kehittämistä sähkömarkkinoiden toiminnan tarpeiden mukaisesti voidaan pitää sellaisena erityistehtävänä, joka myös edellyttää markkinoiden ehdotonta luottamusta järjestelmävastuullisen yhteisön tasapuoliseen ja syrjimättömään toimintaan. Järjestelmävastaan tehtävät on perusteltua samassa yhteydessä saattaa vastaamaan myös Euroopan komission sähkömarkkinadirektiivin muutos ehdotuksen vaatimuksia.

Järjestelmävastuun piiriin kuuluvien tehtävien sisältöä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että järjestelmävastuuseen liittyvän julkisen hallintotehtävän sisältö sekä järjestelmävastuullisen yhtiön rooli neutraalina toi-

mijana sen keskeisissä tehtävissä tulee yhtiön sisäisten toimintasääntöjen lisäksi määrittelyksi nykyistä täsmällisemmin myös lain-säädännössä. Järjestelmävastuussa olevan verkonhaltijan velvoitteita ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että järjestelmävastuussa olevan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastuullisen yhtiön toiminnan lähtökohtana on jo nykyisin, että yhtiö tarjoaa verkkopalveluita kaikille asiakkaille tasapuolisesti ja kohtuulliseen hintaan. Yhtiön tulee myös käyttää ja ylläpitää verkkoaan tehokkaasti sekä kehittää verkkoa ja siihen liittyviä palveluita asiakkaiden tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon liiketaloudelliset periaatteet. Lisäksi yhtiön tulee edistää toiminnallaan sähkömarkkinoiden toimivuutta Suomessa ja kansainvälisesti ja asettaa sitä koskevissa ratkaisuissa sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän kokonaisuus etusijalle. Ehdotetut muutokset sisältäisivät järjestelmävastuullisen yhtiön jo nykyisessä toiminnassaan sisäistämät periaatteet. Muutoksilla ei siten vaikutettaisi yhtiön perustajaosakkaiden välisiin suhteisiin, oikeuksiin tai velvoitteisiin. Järjestelmävastuuseen liittyvien erityisvelvoitteiden vastapainona järjestelmävastaavan omaisuuden käyttöoikeutta suojataan siten, että tehtävään määrättyllä yrityksellä on tästä lakiin perustuvasta monopoli-toiminnasta oikeus saada kohtuullinen korvaus, mihin korvaukseen myös sisältyy kohtuullinen tuotto toimintaan sijoitetulle pääomalle.

3.5. Sähkön tuonti kolmansista maista

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa sähkömarkkinalain mukaisessa rajajohtojen rakentamislupamenettelyssä sekä rajatariffien määrittämisessä sen huomioon ottaminen, että kolmannen maan kanssa käytävässä sähkökaupassa vallitsevat samanlaiset Euroopan yhteisön sähkön sisämarkkinadirektiiviin pe-

rustuvat kilpailuedellytykset kuin Suomessa. Samanlaisten kilpailuedellytysten piirteinä voidaan pitää sitä, että myös sähkön viejään sähkömarkkinat on avattu kilpailulle ja että viejään soveltamat sähköntuotantomenetelmät eivät lisää ympäristöön kohdistuvaa uhkaa.

Sähkömarkkinalain mukaisia rajajohtojen rakentamisedellytyksiä täsmennettäisiin siten, että maan rajan ylittävän, vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamisluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista ja että johdon rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.

Käytännössä vastavuoroisuutta koskevan edellytyksen soveltaminen ei tulisi kyseeseen, kun lupaa haetaan sellaisen sähköjohdon rakentamiseen, joka liittyy Suomen johonkin muuhun Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousyhteisön (ETA) jäsenvaltion. Kyseisiä maita sitoo sähkön sisämarkkinadirektiivi, jonka lisäksi niiden sähköntuotannossa noudatetaan yhteisölainsäädännön mukaisia korkeita ympäristökriteereitä.

Myös sähkönsiirron rajatariffien määräämisessä mahdollistettaisiin markkinoiden vastavuoroisen avaamisen huomioonottaminen siten, että kantaverkonhaltija perisi maan rajan ylittävästä sähkön tuonnista tai viennistä vastavuoroisuuden ja kantaverkonhaltijalle aiheutuvat kustannusvaikutukset huomioon ottavat siirtomaksut, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista taikka muista järjestelyistä muuta johtuisi. Säännöksen nojalla kantaverkonhaltijan olisi mahdollista kohdistaa siirtomaksuja pohjoismaisen ja tulevaisuudessa EY:n yhteismarkkina-alueen ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien kautta tuotavalle ja vietävälle sähkölle. Suomea sitovilla kansainvälisillä velvoitteilla tarkoitetaan Euroopan komission rajat ylittävää sähkökauppaa koskevasta asetusehdotuksesta Suomelle mahdollisesti johtuvia rajatariffien perintään ja korvattavuuteen liittyviä velvollisuuksia.

3.6. Energiamarkkinaviraston tietojen-saantioikeudet

Sähkömarkkinalain 42 §:ssä säädettyä sähköliiketoimintoja harjoittavien tahojen tietojenantovelvollisuutta ehdotetaan täydennettäväksi sähkömarkkinaviranomaisen tarkastusvaltuuksilla. Sähkömarkkinaviranomaisen palveluksessa olevalle virkamiehelle ehdotetaan säädettäväksi oikeus toimittaa tarkastus sähkömarkkinalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sähkömarkkinaviranomaisen lain 39 §:n nojalla antamien velvoitepäätösten noudattamisen valvomiseksi. Valvottavaa toimintaa harjoittavan yhteisön tai laitoksen tulisi vaadittaessa esittää tarkastusta toimittavalle virkamiehelle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojenkäsittelyn tallenteensa sekä järjestettävä pääsy niihin sähkölaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä sähkömarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnessa.

Ehdotettu lisäys mukaillee vuonna 1988 voimaan tulleen kilpailunrajoituslain tietojenantovelvollisuutta koskevia säännöksiä. Sen mukaisesti yritykset olisivat tarkastustilanteessa velvollisia esittämään pyydyt asiakirjat, mutta tarkastukseen nimetyillä virkamiehillä ei nykyisin voimassa olevan kilpailunrajoituslain tapaan olisi kuitenkaan valtuutta etsiä asiakirjoja.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Sähkökäyttäjän asema kiinteistöverkossa ja sähkömarkkinalain soveltamisala

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa asunto-yhtiöiden osakkaina sekä kiinteistöjen vuokralaisina olevien kuluttajien asemaa turvaamalla heille mahdollisuuden olla liittymättä kiinteistön yhteiseen sähkönhankintaan sekä turvaamalla heille vastaavanlaisen sopimus-suojan kuin jakeluverkon kautta suoraan sähkönsä hankkiville. Ehdotus lisää tässä suhteessa merkittävästi kuluttajansuojaa kiinteistöissä tapahtuvassa sähkönhankinnassa.

Kiinteistöissä, joissa sähkönkäytön mittaus on järjestetty modernilla tavalla, siirtyminen

jakeluverkon asiakkaaksi tapahtuu muuttamalla asunnon mittauspulssi siten, että se vähennetään kiinteistön kokonaiskulutusta mitattaavan laitteiston keräämistä pulsseissa. Kiinteistönhaltija perii tällaisessa tapauksessa maksun johdotuksen vaihtamisesta. Tämän lisäksi jakeluverkonhaltija perii korvauksen kaapeloinnin tarkastuksesta. Näiden kustannusten arvioidaan olevan tyypillisesti 150—170 euron suuruusluokkaa. Tätä suurempiin sähköasennusten muutoksiin jouduttaisiin turvautumaan niissä kiinteistöissä, joissa kiinteistöverkon sisäistä kulutusta ei mitattaisi pulssimittareilla. Yksittäisen asunnon irrottaminen kiinteistöverkon mittauksesta johdotuksia muuttamalla edellyttää aina sähköasennustöiden tekemistä kiinteistöverkossa. Näiden laajuus riippuu täysin siitä, miten kiinteistöverkko on rakennettu. Asennustöiden johdosta kustannukset kohoavat tällaisissa tapauksissa helposti useihin satoihin euroihin, mikä merkitsee, että näissä tapauksissa siirtyminen ostamaan sähkö jakeluverkon kautta tulisi asukkaalle taloudellisesti kannattamattomaksi.

Asukkaan siirtyessä ostamaan sähkönsä jakeluverkon kautta hänellä tulee olla jakeluverkon tekniset vaatimukset täyttävä mittalaitteisto. Useimmissa tapauksissa jakeluverkonhaltija toimittaa uusille sähkökäyttäjille mittalaitteiston ilman erillistä korvausta, mutta osa jakeluverkonhaltijoista perii erillisen kertakorvauksen toimittamastaan mittarista. Tällaisessa tapauksessa asukas saattaa tämän vuoksi joutua maksamaan myös erillisen korvauksen jakeluverkonhaltijan toimittamasta mittalaitteistosta, mikäli kiinteistöverkon mittalaitteisto ei vastaa jakeluverkonhaltijan teknisiä vaatimuksia tai sen hyödyntämisestä ei päästä muutoin sopimukseen. Tarvittavan mittalaitteiston ominaisuuksista riippuen kustannukset mittarin hankinnasta olisivat yksittäisen asunnon osalta noin 150—250 euroa.

Ehdotus rajaa vähäisessä määrin kiinteistön omistajien mahdollisuuksia toimia sähkönmyyjinä kiinteistöverkossa. Tämä mahdollisuus ei kuitenkaan poistu, vaan kiinteistönhaltijaa tulevat sitomaan vastaavat säännökset kuin muitakin sähkönmyyjiä.

Ehdotus parantaa jakeluverkossa toimivien sähkönmyyjien kilpailukykyä kiinteistöver-

koissa toimiviin sähkönmyyjiin nähden ulottamalla sähkösovimusehtoja koskevat säännökset yhtäläisesti myös kiinteistöverkoissa toimiviin sähkönmyyjiin sekä ehkäisemällä kiinteistönhaltijoiden mahdollisuutta velvoittaa vuokralaiset ostamaan sähkönsä kiinteistönhaltijalta.

Huoneistokohtaisen sähkönmittausvaatimuksen asettamisella pyritään edistämään sähkönhankinnan kilpailuttamismahdollisuuksien sekä energiansäästö- ja ilmastotavoitteiden toteutumista uudisrakennuskohteissa sekä kohteissa, joissa tehdään sähkön yhteishankintaan siirtymisen johdosta mittausjärjestelyiden muutostöitä. Huoneistokohtainen sähkönmittaus on jo nykyisin pääsääntö sähkönyhteishankintaan siirtyvissä kiinteistöissä. Velvoitetta ei vastaavasti ulotettaisi sellaisiin kiinteistöihin, jossa sähkönkäytön vähäisyyden vuoksi sähkönkäytön erillismittaus ja -laskutus tulisivat huoneistoa kohden perusteettoman kalliiksi. Edelleen voidaan arvioida, että sähkön yhteishankintaan siirtyvissä kohteissa pulssimittaukseen kykenevien mittareiden asentaminen ei aiheuta muihin mittalaitteisiin verrattuna merkittävästi korkeampia asennus- ja investointikustannuksia.

Esityksellä ei edellä todetun perusteella arvioida olevan merkittäviä välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

4.2. Myyjänvaihto ja mittarinluku

4.2.1. Vaikutukset sähköverkonhaltijoihin

Uudistuksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä lisäkustannuksia sähkönjakeluverkon haltijoille. Sähkönmyyjän vaihtamismahdollisuuden edellyttämät investointitarpeet jakeluverkonhaltijoiden tietojärjestelmiin on viime vuosien aikana pääsääntöisesti toteutettu. Sähkönmyyjän vaihtojen määrän kasvun voidaan arvioida lisäävän jossain määrin jakeluverkonhaltijoiden kustannuksia. Osalle yhtiöitä aiheutuu vähäisiä kustannuksia myös tariffirakenteiden muuttamisesta ja siitä ilmoittamisesta asiakkaille.

Sähkömarkkinalain hinnoittelua koskevien säännösten mukaan verkonhaltijoilla on oikeus sisällyttää palveluidensa hintoihin niiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

Verkonhaltijat voivat lisätä uudistuksesta aiheutuvat mahdolliset lisäkustannukset tariffeihinsa. Osa verkonhaltijoista joutuu lisäksi muuttamaan tarffiensa rakennetta, jolloin hintasuhteet asiakasryhmien välillä voivat muuttua vähäisessä määrin.

Taloudellisia laskelmia kustannuksista ei ole mahdollista esittää.

4.2.2. Vaikutukset sähkönmyyjiin

Ehdotus parantaa sähkövähittäismarkkinoiden toimivuutta lisäämällä kilpailua erityisesti kotitalouksien ja muiden pienten sähkönkäyttäjien osalta. Ehdotus myös edistää sähkövähittäismyyjien toimintamahdollisuuksia markkinoilla.

Ehdotuksen arvioidaan vaikuttavan sähköenergian vähittäismyyntihintoja alentavasti tai — mikäli markkinahinnat nousisivat — hinnan nousupaineita hillitsevästi. Esityksen arvioidaan kaventavan tarjoushintojen ja julkisten tariffien välisiä eroja. Tämä vaikutus olisi sitä suurempi, mitä merkittävämpi ero yrityksen julkisten tariffien ja markkinahintojen välillä olisi. Sähköenergian hinnassa olevien valtakunnallisten erojen arvioidaan kaventuvan. Ehdotuksen sähköenergian hintaan kohdistaman positiivisen vaikutuksen arvioidaan kompensoivan sähkön siirtohintaan kohdistuvat mahdolliset negatiiviset vaikutukset. Ehdotus lisää sähkönmyyjien liiketoimintariskiä nykyisestä, kun niiden asiakkaiden tosiasialliset mahdollisuudet hyödyntää sähkömarkkinoiden kilpailua paranevat.

Taloudellisia laskelmia vaikutuksista ei ole mahdollista esittää.

4.2.3. Vaikutukset sähkönkäyttäjiin

Ehdotus vaikuttaisi sähkönkäyttäjien siirtohintoihin muuttamalla jossain määrin hinnoittelun painopistettä eri asiakasryhmien välillä, kun myyjän vaihtamisesta erillismaksuja perineet yritykset siirtäisivät niihin liittyviä kustannuksia yleisten siirtotarffiensa kustannuksiksi. Sähkömarkkinoiden mahdollisuuksia aktiivisesti hyödyntävät sähkönkäyttäjät hyötyisivät muutoksesta. Sähkönkäyttäjien lisääntyvän aktiivisuuden sähkö-

markkinoilla arvioidaan lisäävän jossain määrin jakeluverkonhaltijoiden kustannuspaineita.

Ehdotuksen arvioidaan vaikuttavan sähköenergian vähittäismyyntihintoja alentavasti tai — mikäli markkinahinnat nousisivat — hinnan nousupaineita hillitsevästi. Esityksen arvioidaan kaventavan tarjoushintojen ja julkisten tariffien välisiä eroja. Tämä vaikutus olisi sitä suurempi, mitä merkittävämpi ero yrityksen julkisten tariffien ja markkinahintojen välillä olisi. Sähköenergian hinnassa olevien valtakunnallisten erojen arvioidaan kaventuvan. Ehdotuksen sähköenergian hintaan kohdistaman positiivisen vaikutuksen arvioidaan kompensoivan sähkön siirtohintaan kohdistuvat mahdolliset negatiiviset vaikutukset.

Taloudellisia laskelmia vaikutuksista ei ole mahdollista esittää.

4.3. Keskeytykset sähköntoimituksessa

4.3.1. Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kotitalouksiin

Ehdotuksen arvioidaan johtavan nykyistä parempaan sähkön toimitusvarmuuteen jakeluverkoissa, sillä verkkopalvelun keskeytysten määrän arvioidaan vähenevän ja niiden keston lyhenevän. Tätä kautta ehdotuksen arvioidaan vähentävän verkkopalvelun keskeytymisestä sähkönkäyttäjille aiheutuvien vahinkojen määrää ja niistä sähkönkäyttäjille aiheutuvia kustannuksia.

Verkkopalvelun pitkäaikaisesta keskeyttämisestä kärsimään joutuvat kotitaloudet saisivat ehdotuksen seurauksena merkittävästi suuremman hyvityksen voimassa olevan lain mukaan määräytyvään hinnanalennukseen verrattuna. Kaikkein pitkäkestoisimmista keskeytyksistä kärsimään joutuneille kotitalouksille ehdotetaan suoritettavaksi verkkopalvelun keskeyttämisen johdosta vakiokorvaus, joka vastaisi kotitalouden vuotuisen verkkopalvelumaksun määrää. Ehdotus saattaa edesauttaa korvauksen saamista virheen perusteella myös lyhytaikaisemmissa verkkopalvelun keskeytyksissä korvauskäytännön kehittyessä nykyistä korvausmyönteisempään

suuntaan.

Ehdotuksen arvioidaan toisaalta johtavan jakeluverkonhaltijoiden toiminnassa investointeihin ja toimintatapojen muutoksiin, joilla verkonhaltijat pyrkivät vähentämään verkkopalvelun keskeytysten määrää sekä lyhentämään keskeytysaikoja. Edelleen jakeluverkonhaltijoiden arvioidaan esityksen johdosta pyrkivän vähentämään toimintaansa liittyvää uutta korvausriskiä joko vakuuttamalla tai keskinäisen korvausrahaston avulla. Näiden toimenpiteiden aiheuttamien kustannusten arvioidaan vaikuttavan kotitalouksien maksamia verkkopalvelumaksuja korottavasti. Vastaava vaikutus arvioidaan olevan myös jakeluverkonhaltijoiden maksettaviksi tulevilla vakiokorvauksilla. Verkonhaltijoiden toimintatapojen muutosten ja niiden toiminnan tehostumisen keskeytystilanteissa arvioidaan kuitenkin vaikuttavan siten, ettei kustannusten kasvua kokonaan siirrettäisi verkkopalvelumaksuihin. Energiamarkkinavirasto valvoo säännöksistä verkkopalvelumaksuihin aiheutuvia muutoksia.

Ehdotuksen vaikutusta verkkopalvelumaksujen määrään ei ole mahdollista arvioida täsmällisesti. Eräänä arvioperusteena voidaan kuitenkin pitää vakuutusyhtiöiden taholta esityksen valmisteluvaiheessa esitettyä arviota, että enimmillään vuotuinen vakuutusmaksu saattaisi nousta 25 euroon jakeluverkonhaltijan asiakasta kohti. Ehdotetun vakiokorvauksen saajia olisivat tyyppitapauksissa haja-asutusalueella sijaitset pientalot ja maatilat. Kun suhteutetaan vakuutusmaksun arvioitua enimmäismäärää näiden käyttäjien maksamiin keskimääräisiin verkkopalvelumaksuihin, voidaan arvioida karkealla tasolla ehdotuksen mahdollista kustannusvaikutusta verkkopalvelumaksuihin. 5 000 kilowattituntia sähköä vuodessa kuluttavan pientalon keskimääräinen vuotuinen verkkopalvelumaksu veroineen on 245 euroa, johon kohdistettu 25 euron vakuutusmaksu merkitsisi noin kymmenen prosentin vuotuista korotusta. Sähkölämmitetyn, 18 000—20 000 kilowattituntia sähköä vuodessa käyttävän pientalon vuotuinen verkkopalvelumaksu on keskimäärin 637 euroa, johon kohdistettu vakuutusmaksu saattaisi enimmillään merkitä noin neljän prosentin korotusta vuodessa. Peltoviljelyä harjoittavalla, 10 000 kilowattituntia

sähköä vuodessa käytävällä maatilalla vastaavasti arvioitu kustannusvaikutus saattaisi olla noin viisi prosenttia ja karjataloutta harjoittavalla maatilalla, jonka vuotuinen sähkönkulutus on 35 000 kilowattituntia, noin kaksi prosenttia. Verkkopalvelumaksujen osuus sähkön kokonaishinnasta edellä mainituissa asiakasryhmissä on noin 50 prosenttia. Tällöin ehdotuksen vaikutus sähkön kokonaishintaan on noin puolet edellä esitetyistä prosenttimääristä kussakin asiakasryhmässä.

Ehdotuksen aiheuttamien verkkopalvelumaksujen korotustarpeiden arvioidaan kuitenkin vaihtelevan merkittävästi eri jakeluverkonhaltijoiden välillä, sillä korotustarpeeseen vaikuttavat esimerkiksi jakeluverkonhaltijan verkon rakenne, tämänhetkinen kunto ja verkonhallinnan automatisointiaste sekä jakeluolosuhteet verkonhaltijan toiminta-alueella. Ehdotuksen verkkopalvelumaksuja korottavan vaikutuksen arvioidaan kohdistuvan suurimpana Etelä-, Keski- ja Itä-Suomen puustoisilla alueella sijaitsevien, taajamien ulkopuolisten, ilmajohtotekniikkaan perustuvien jakeluverkkojen asiakkaisiin. Näissä verkoissa riski myrskyjen aiheuttamista vahingoista ja keskeytyksistä on suurin. Vahinkoriski ja verkkomaksujen korotuspaineet ovat sen sijaan useita kertaluokkia näitä verkkoja pienemmät taajamayhtiöiden kaapeloiduissa jakeluverkoissa sekä Pohjois-Suomen heikkopuustoisilla alueilla sijaitsevilla jakeluverkoissa. Toisaalta kuitenkin taajamien ulkopuolisten jakeluverkkojen asiakkaiden sekä keskimääräistä huonommassa kunnossa olevien tai puutteellisen viankorjausvalmiuden nykyisellään omaavien jakeluverkkojen asiakkaiden arvioidaan eniten hyötyvän esityksen ensisijaisena tavoitteena olevasta toimitusvarmuuden paranemisesta sekä maksettaviksi tulevista vakiokorvauksista.

Vaikutukset yrityksiin sähkönkäyttäjinä

Sähkönkäyttäjinä olevien yritysten kannalta vaikutukset ovat samankaltaisia kuin kotitalouksilla. Vakiokorvaukseen ehdotettu sähkönkäyttäjakohtainen yläraja kuitenkin merkitsisi, että yritysten saamat korvausmäärät olisivat niiden sähkönkäyttöön suhteutettuna pienempiä kuin kotitalouksien saamat korvausmäärät.

4.3.2. Yritysvaikutukset

Taloudelliset vaikutukset jakeluverkonhaltijoihin

Ehdotuksen arvioidaan johtavan jakeluverkonhaltijoiden toiminnassa investointeihin ja toimintatapojen muutoksiin, joilla verkonhaltijat pyrkivät vähentämään verkkopalvelun keskeytysten määrää sekä lyhentämään keskeytysaikoja. Näiden toimenpiteiden kustannuksia ei ole mahdollista täsmällisesti arvioida. Toimitusvarmuuden parantamiseen tähtäävät investoinnit sekä toimituskatkojen lyhentämiseen tähtäävien menettelytapojen käyttöönotto toisaalta ehkäisevät ja vähentävät maksettaviksi tulevien vakiokorvausten sekä mahdollisten vakuutusmenojen määrää.

Ehdotuksen aiheuttamien investointien ja muiden varautumistoimenpiteiden arvioidaan vaihtelevan merkittävästi eri jakeluverkonhaltijoiden välillä, sillä mahdolliseen investointitarpeeseen vaikuttavat esimerkiksi jakeluverkonhaltijan verkon rakenne, sen kunto ja verkonhallinnan automatisointiaste sekä jakeluolosuhteet verkonhaltijan toiminta-alueella. Ehdotuksen investointeja lisäävän vaikutuksen arvioidaan kohdistuvan suurimpana Etelä-, Keski- ja Itä-Suomen puustoisilla alueella sijaitsevien, taajamien ulkopuolisten, ilmajohtotekniikkaan perustuviin jakeluverkkoihin, joissa riski myrskyjen aiheuttamista vahingoista ja keskeytyksistä on suurin. Sen sijaan taajamayhtiöiden kaapeloiduissa jakeluverkoissa sekä Pohjois-Suomen heikkopuustoisilla alueilla sijaitsevilla jakeluverkoissa investointi- ja varautumistarve on merkittävästi muita alueita pienempi.

Esitys tulee lisäämään jakeluverkonhaltijoiden asiakkailleen verkkopalvelun keskeytymisen johdosta suorittamia korvauksia nykytilanteeseen verrattuna. Maksettavien vakiokorvausten määrä ja niiden vaikutus jakeluverkonhaltijoiden taloudelliseen asemaan riippuvat voimakkaasti säädettävän korvausjärjestelmän sisällöstä. Esitetystä korvausjärjestelmästä pyritään rajoittamaan vakiokorvausjärjestelmän vaikutukset ja riskit jakeluverkonhaltijoiden toimintaan sellaiselle tasolle, johon yritykset pystyvät varautumaan ja jonka seuraamukset ne pystyvät kantamaan.

Jakeluverkonhaltijoiden maksettaviksi tu-

levien vakiokorvausten määrää ei ole mahdollista arvioida täsmällisesti. Maksettaviksi tulevien korvausten määrän arvioidaan myös vaihtelevan merkittävästi eri jakeluverkonhaltijoiden välillä, sillä keskeytysten määrään vaikuttavat esimerkiksi jakeluverkonhaltijan verkon rakenne ja sen kunto sekä jakeluolosuhteet verkonhaltijan toiminta-alueella. Maksettavien vakiokorvausten määrän arvioidaan kohdistuvan suurempana Etelä-, Keski- ja Itä-Suomen maaseutuverkkoihin, joissa verkko on rakennettu pääasiassa ilmajohtotekniikkaan perustuen, kuin taajamayhtiöiden kaapeloituihin jakeluverkkoihin ja Pohjois-Suomen vähäpuustoisten alueiden jakeluverkkoihin. Toisaalta yksittäiset tapahtumat myös kaapeloiduissa verkoissa saattavat kerralla johtaa suuren korvausmäärän maksamiseen.

Ehdotettavan korvausjärjestelmän perusteella maksettavaksi tulevien vakiokorvausten määrää voidaan arvioida esimerkinomaisesti syksyllä 2001 olleiden Pyry- ja Janikamyrskyjen aiheuttamien, tavanomaista selvästi laajempien toimituskatkojen perusteella. Toimialajärjestöjen keräämien keskeytystietojen perusteella voidaan arvioida, että esitetyn järjestelmän voimassa ollessa jakeluverkonhaltijoiden maksettaviksi tulleiden vakiokorvausten yhteenlaskettu määrä olisi tuolloin ollut noin yhdeksän miljoonaa euroa, jos keskeytyksen kohteena olleista sähkökäyttöpaikoista puolet oletetaan olleen sähkölämmitteisiä pientaloja ja puolet muulla lämmitysjärjestelmällä varustettuja pientaloja. Korvausmäärän suuruus olisi puolestaan ollut noin 14 miljoonaa euroa, jos keskeyttämisestä kärsineistä sähkökäyttöpaikoista oletetaan olleen 30 prosenttia kerrostalohuoneistoja, 20 prosenttia sähkölämmitettyjä pientaloja ja 50 prosenttia muulla lämmitysjärjestelmällä varustettuja pientaloja. Korvausten määrä olisi jakautunut keskeytysten keston mukaan seuraavasti: 12—24 tuntia 45 %, 24—72 tuntia 37 %, 72—120 tuntia 13 % ja yli 120 tuntia 5 %.

Suhteellisesti laajimmat keskeytykset kohdanneen yrityksen maksettaviksi tulevat korvaukset olisivat olleet noin 12 % yrityksen vuoden 2001 verkkoliiketoiminnan liikevaihdosta ja korjauskustannuksineen esimerkkeinä mainitut myrskyt olisivat merkin-

neet kyseiselle yritykselle lähes 22 %:iin tarkasteluvuoden verkkoliiketoiminnan liikevaihdosta nousevia lisäkustannuksia.

Vakiokorvausten maksatuksesta ja siihen liittyvästä selvittelystä aiheutuu jakeluverkonhaltijoille myös hallinnollista työtä, jonka kustannuksia ei kuitenkaan ole mahdollista tarkkaan arvioida.

Jakeluverkonhaltijoiden arvioidaan esityksen johdosta pyrkivän vähentämään toimintaansa liittyvää uutta korvausriskiä vakuuttamalla. Vakuutusyhtiöiden taholta on esityksen valmisteluvaiheessa arvioitu, että vuotuinen vakuutusmaksu saattaisi nousta enimmillään 25 euroon jakeluverkonhaltijan asiakasta kohti. Yhtiökohtaiset erot vakuutusmaksun määrässä olisivat kuitenkin suuret, sillä korvaustapahtumia koskeva riski vaihtelee merkittävästi eri yhtiöiden välillä jakeluolosuhteista sekä verkon rakenteesta ja kunnosta riippuen. Vakuutusmaksun määrään vaikuttaa myös yrityksen ottaman omavastuun suuruus. Vakuutusyhtiöiden antamien ennakkotietojen mukaan omavastuun piiriin tulisivat ainakin ajallisesti lyhimmat, korvausperustan muodostavat toimituskatkot, joiden piiriin pääosa maksettavista korvauksista tulisi kuulumaan. Jakeluverkonhaltijoiden olisi mahdollista myös vähentää toimintaansa liittyvää korvausriskiä keskinäisen korvausrahaston avulla. Suuret erot yhtiökohtaisissa riskeissä kuitenkin saattavat muodostua esteeksi laajan keskinäisen korvausrahaston perustamiselle.

Jakeluverkonhaltijoiden arvioidaan siirtävän ehdotuksen seurauksena aiheutuvat kustannukset ainakin osittaisesti asiakkailtaan perimiinsä verkkopalvelumaksuihin, joiden kohtuullisuutta Energiamarkkinavirasto valvoo. Ehdotuksella ei ole vaikutusta jakeluverkonhaltijoiden keskinäiseen kilpailuasemaan, koska yrityksillä on toimilupaan perustuva monopoli jakeluverkkotoiminnan harjoittamiseen luvassa määritellyllä maantieteellisellä vastuualueellaan.

Vaikutukset jakeluverkonhaltijoiden tietojärjestelmiin

Jakeluverkonhaltijoiden keskijänniteverkon käytönvalvontajärjestelmät rekisteröivät sähkökatkosten alkamis- ja päättymisajankohdat,

joten keskijänniteverkon osalta sähkökatkosten pituus on yksiselitteisesti määriteltävissä. Tällaisia käytönvalvontajärjestelmiä on käytössä lähes kaikissa yhtiöissä pienimpiä lukuun ottamatta. Pienjännitejakeluverkon viikoja ei voida havaita automaattisesti vielä nykyisin, vaan tiedot on kirjattava manuaalisesti ilmoitusten perustella. Uudet, tiheämpään mittaustietojen lukuun pystyvät mittarit soveltuvat myös keskeytysten havaitsemiseen, mutta tällainen tekniikka ei ole vielä käytössä pienillä sähkökäyttäjillä.

Verkkopalvelun keskeytysten vakiokorvausjärjestelmän käyttöönotto edellyttää muutoksia mittaus- ja asiakastietojärjestelmiin. Koska vakiokorvauksiin oikeuttavat pitkät keskeytykset ovat verrattain harvinaisia ja vakiokorvaus maksettaisiin aluksi pääsääntöisesti asiakkaan hakemuksesta, tietojärjestelmistä ei ole tarpeellista tehdä täysin automatisoituja siten, että käytönvalvontajärjestelmän tieto keskeytyksestä välittyisi suoraan asiakastietojärjestelmän tuottamaan hyvityslaskuun. Tämä ei kuitenkaan estäisi tietojärjestelmien kehittämistä pidemmälle, mikäli yhtiöt katsovat automatisoinnin parantavan tehokkuutta esimerkiksi pienentämällä oleellisesti asiakkaan henkilökohtaiseen asiointiin tarvittavaa aikaa ja siten yhtiöiden kustannuksia. Verkkopalvelun keskeytyksiä ei ole tarpeen ottaa huomioon myöskään sähkön myyjien taseselvitykseen liittyvässä pienasiakkaiden tyypikuormituskäyrämenettelyssä. Verkonhaltijan järjestämä myyjien välinen vuotuisten energiamäärien tasoituslaskenta korjaa energiavirheet.

4.4. Järjestelmävastuu

Ehdotuksella ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Ehdotus lisäisi sähkömarkkinaosapuolien luottamusta järjestelmävastaavan yhtiön toimintaan. Ehdotus parantaisi myös pitkällä aikavälillä sähkömarkkinoiden toimivuutta. Tämä parantaa kansantalouden tehokkuutta ja luo osaltaan kustannussäästöjä kansantalouteen.

Järjestelmävastaavan yhtiön toiminnan lähtökohtana on jo nykyisin, että yhtiö tarjoaa verkkopalveluita kaikille asiakkaille tasapuolisesti ja kohtuulliseen hintaan. Yhtiön tulee myös käyttää ja ylläpitää verkkoaan tehok-

kaasti sekä kehittää verkkoa ja siihen liittyviä palveluita asiakkaiden tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon liiketaloudelliset periaatteet. Lisäksi yhtiön tulee edistää toiminnallaan sähkömarkkinoiden toimivuutta Suomessa ja kansainvälisesti ja asettaa sitä koskevissa ratkaisuisa sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän kokonaisuus etusijalle. Ehdotetut säädösmuutokset sisältävät järjestelmävastaavan yhtiön sisäistämiä toimintaperiaatteita, joten muutoksilla ei vaikutettaisi yhtiön perustajaosakkaiden välisiin suhteisiin, oikeuksiin tai velvoitteisiin. Järjestelmävastuuseen liittyvien erityisvelvoitteiden vastapainona järjestelmävastaavan omaisuuden käyttöoikeutta suojataan siten, että tehtävään määrättyllä yrityksellä on tästä lakiin perustuvasta monopolitoiminnasta oikeus saada kohtuullinen korvaus, mihin korvaukseen myös sisältyy kohtuullinen tuotto toimintaan sijoitetulle pääomalle. Ehdotus ei sisällä muutosta tähän periaatteeseen.

4.5. Sähkön tuonti kolmansista maista

Sähkönsiirron rajajohtojen rakentamislupamenettely säilyisi edelleen tarkoituksenmukaisuusharkintana. Ehdotuksessa tarkoitettu vastavuoroisuuskriteeri soveltuisi suurin rajajohtohankkeisiin, joiden tarkoituksena olisi tuoda Suomen ja siten Pohjoismaiden sähkömarkkinoille ja edelleen Euroopan yhteisön sähkön sisämarkkinoille huomattavan suuria määriä sähköä, jonka kilpailuetu kyseisillä sähkömarkkinoilla tuotettuun sähkön verrattuna perustuisi kilpailun puutteeseen viejämään sähkömarkkinoilla sekä alhaisempiin ympäristö- ja turvallisuuskriteereihin nojautuvaan tuotantotapaan. Tarkoitettujen suuruisia hankkeita koskevia rajajohtolupahakemuksia ei oleteta tehtävän usein. Sähkömarkkinoinen voimassaoloaikana on tehty vain kahta rajajohtohanketta koskevat rakentamislupahakemukset.

Rajajohtojen lupaedellytysten täsmentäminen vastavuoroisuuden suhteen lisäisi edelleen mahdollisuuksia toimeenpanna sähkömarkkinoinen alkuperäistä tavoitetta parantaa sähköhuollon tarpeiden ja ympäristönäkökohtien yhteensovittamista. Esityksellä ei kuitenkaan arvioida olevan huomattavia vaikutuksia energiamarkkinoiden toimintaan.

Pohjoismaisten yhteismarkkina-alueen ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien kautta tuotavalle ja vietävälle sähkölle kohdistetaan jo nykyisin markkinapaikkamaksua korvaava markkinarajamaksu-niminen kantaverkkomaksu eikä lain muutoksella olisi tarkoitus muuttaa tätä asiantilaa.

4.6. Esityksen julkistaloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole suoranaisia julkistaloudellisia vaikutuksia. Ehdotuksen jakeluverkonhaltijoita sekä sähkövähittäismyyjiä koskevat vaikutukset ulottuvat kuitenkin näitä toimintoja harjoittaviin kuntiin. Vastaavasti esityksen vaikutukset julkisyhteisöihin sähkönkäyttäjinä ovat samankaltaisia kuin sähkönkäyttäjinä olevilla yrityksillä.

4.7. Esityksen organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitys ei aiheuttaisi organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

4.8. Esityksen ympäristövaikutukset

Sähkökäyttäjän asemaa kiinteistöverkoissa koskevat ehdotukset edistävät energian säästöä sekä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön kaupallisia hyödyntämismahdollisuuksia. Esitys edistäisi tätä kautta myös Suomea sitovien ilmastovelvoitteiden toteutumista.

Sähkön tuontia kolmansista maista koskevan ehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa sähkömarkkinoiden tasapuolisten kilpailuedellytysten parempi huomioon ottaminen sekä helpottaa sähköhuollon tarpeiden ja ympäristönäkökohtien yhteensovittamista. Muutos edistäisi tältä osin välillisesti ympäristöystävällisesti tuotetun sähkön markkinoille pääsyä.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 3 päivänä marraskuuta 2000 työryhmän, joka otti nimekseen sähkömarkkinalain 5-vuotishuol-

totyöryhmä. Työryhmän tehtäväksi annettiin tarkastella sähkömarkkinalain säännöksiä ja valmistella ehdotukset siihen ja sen nojalla annettuihin säädöksiin tehtäviksi lakitekni- siksi ja muiksi tarpeellisiksi sisällöllisiksi muutoksiksi. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa 26 päivänä lokakuuta 2001.

Syksyllä 2001 Suomea koetelleet Pyry- ja Janika-myrskyt aiheuttivat sähköjärjestelmien toimivuudelle merkittäviä vahinkoja ja johtivat pitkäaikaisiin ja laajoihin sähkönsaannin keskeytyksiin. Kauppa- ja teollisuusministeriö kutsui 21 päivänä marraskuuta 2001 ylijohtaja Jarl Forsténin selvitysmieheksi, jonka tehtävänä oli muun muassa tarkastella sähkönjakelun toimivuutta poikkeuksellisissa luonnonoloissa. Selvitysmies Forstén luovutti loppuraporttinsa 30 päivänä huhtikuuta 2002 kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 23 päivänä toukokuuta 2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella sähkökatkoksista maksettavaa vakiorausta koskeva säännös sisällytettäväksi sähkömarkkinalakiin. Työryhmä otti nimekseen sähkökatkosten vakioraustatyöryhmä. Työryhmä luovutti ehdotuksensa 28 päivänä kesäkuuta 2002.

5.2. Lausunnot

Sähkömarkkinalain 5-vuotishuoltotyöryhmän loppuraportista lausunnon antoivat ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, valtiovainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriön markkinaosasto, ympäristöministeriö, kilpailuvirasto, Energiamarkkinavirasto, Kuluttajavirasto, Huoltovarmuuskeskus, järjestelmävastaava Fingrid Oyj, Energia-alan Keskusliitto ry, Sähköenergialiitto ry, Suomen Kaukolämpö ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto ry, Metsäteollisuus ry, Kauppapuutarhaliitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Etelä-Pohjanmaan Alueverkko Oy, Kouvolan Seudun Sähkö Oy, Pohjois-Karjalan Sähkö Oy sekä Pohjolan Voima Oy. Sähkön vähittäismyyjiä koskevan sääntelyn ulottamista kiinteistöverkoissa toimiviin vähittäismyyjiin sekä mahdollisuutta päästää kuluttaja ostamaan sähkönsä jakeluverkon kautta kannattivat

lausunnonantajista Energiamarkkinavirasto, Kuluttajavirasto ja Energia-alan Keskusliitto. Oikeusministeriö ehdotti, että asuntoosakeyhtiö tulisi sähkömarkkinalakeja sovellettaessa lähtökohtaisesti rinnastaa kuluttajiin eikä sähkön vähittäismyyjää koskevaa sääntelyä tulisi ulottaa asunto-osakeyhtiöihin. Suomen Kiinteistöliitto vaati, että asunto-osakeyhtiö tai kiinteistöosakeyhtiö tulisi rajata sähkömarkkinalain vähittäismyyjää koskevan sääntelyn ulkopuolelle niiden hankkiessa sähköä kiinteistössä asuville. Sähkön pienkäyttäjien mahdollisuus vähintään kerran vuodessa tapahtuvaan myyjänvaihtoon ilman erillistä palvelumaksua sai lausunnonantajien laajan kannatuksen. Ehdotusta kannattivat muun muassa Energiamarkkinavirasto, kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, Suomen Kuntaliitto, Energia-alan Keskusliitto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö sekä yleispiirteisään Sähköenergialiitto. Järjestelmävastuun täsmentämistä koskevaa ehdotusta kannattivat kauppa- ja teollisuusministeriön markkinaosasto, Energiamarkkinavirasto, Sähköenergialiitto sekä Pohjois-Karjalän Sähkö Oy. Sähköenergialiitto piti ehdotusta yleisluontoisena, mutta järjestelmävastuun keskeinen asema huomioon ottaen perusteltuna. Ehdotusta vastustivat Energia-alan Keskusliitto, Metsäteollisuus ry, järjestelmävastaava Fingrid Oyj sekä Pohjolan Voima Oy, joiden lausunnoissa pidettiin järjestelmävastaavan päätöksenteolle ehdotettua sähkömarkkinoiden ja sähköjärjestelmän kokonaisedun etusijaa epämääräisenä. Fingrid Oyj totesi, että kokonaisuuteen perustuvien päätösten valvonnassa myönnettäisiin viranomaiselle erittäin suuri harkintavalta. Sähkömarkkinoiden vastavuoroisuuteen liittyvät sähkön tuontia koskevat ehdotukset saivat lausunnoissa laajan kannatuksen. Energia-alan Keskusliitto totesi, että ehdotuksessa on asianmukaisesti kiinnitetty huomiota vastavuoroisuuteen, joka tulisi ymmärtää laaja-alaisesti lähtien yhtäläisistä kilpailu- ja säännösolosuhteista. Metsäteollisuus ry katsoi, että ehdotus saattaisi vaikeuttaa yksityisten rajajohtojen rakentamista. Oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriön markkinaosasto sekä Energiamarkkinavirasto puolsivat Energiamarkkinaviraston tarkastusoikeutta koskevien säännösten ottamista lakiin. Oikeusministeriö

totesi, että tarkastusten tekemistä voidaan pitää valvontaviranomaisen tavanomaisena toimintatapana, josta tulee perustuslain nojalla säätää lailla. Ehdotusta vastustivat tältä osin Energia-alan Keskusliitto, Sähköenergialiitto sekä Pohjolan Voima Oy. Sähköenergialiitto esitti, että valtuudet tulisi rajata verkkotoimintaan.

Selvitysmies Forsténin loppuraportista antoivat lausunnon sisäasiainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Energiamarkkinavirasto, Huoltovarmuuskeskus, Kuluttajavirasto, Turvatekniikan keskus, Energia-alan Keskusliitto ry, järjestelmävastaava Fingrid Oyj, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry, Sähköenergialiitto ry sekä Teollisuuden ja Työntekijöiden Keskusliitto ry.

Sähkökatkosten vakiokorvaustyöryhmän mietinnöstä antoivat lausunnon oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Energiamarkkinavirasto, Huoltovarmuuskeskus, Kuluttajavirasto, Turvatekniikan keskus, Energia-alan Keskusliitto ry, järjestelmävastaava Fingrid Oyj, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Sähköenergialiitto ry sekä Teollisuuden ja Työntekijöiden Keskusliitto ry. Lausunnonantajista kaikki viranomaiset sekä sähkönkäyttäjät edustavat tahot kannattivat työryhmän ehdottaman vakiokorvausjärjestelmän säätämistä. Järjestelmävastaava Fingrid sekä sähköalaa edustavat järjestöt vastustivat ehdotettua järjestelmää perusteiltaan. Maa- ja metsätalousministeriö, Kuluttajavirasto sekä eräät sähkönkäyttäjät edustavat järjestöt esittivät vakiokorvaukseen oikeuttavan keskeytysajan lyhentämistä kymmeneen tuntiin. Energiamarkkinavirasto sekä sähköalaa edustavat järjestöt esittivät vakiokorvaukseen oikeuttavan keskeytysajan alarajan nostamista 18—24 tuntiin. Osa sähkönkäyttäjät edustavista järjestöistä piti ehdotettuja korvausmääriä alimitoitettuina, kun vastaavasti sähkö- ja vakuutusaloja edustavat järjestöt pitivät ehdotettuja korvausmääriä ylimitoitettuina.

Kaikkien lausuntokierrosten lausunnoista on laadittu kauppaja- ja teollisuusministeriössä lausuntoyhteenvedo.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Tasavallan presidentti on antanut 13 päivänä syyskuuta 2002 eduskunnalle hallituksen esityksen sähkömarkkinalain muuttamisesta (HE 114/2002 vp).

Syyskuussa annettu hallituksen esitys sisältää sähkömarkkinalain 16 c §:ää koskevan muutosesityksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä sähkötaseiden selvityksestä sekä kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksella

tarkempia säännöksiä tyyppikuormituskäyristä, niiden soveltamisesta sekä tarvittavista mittauksista. Mainittu hallituksen esitys liittyy tältä osin tähän esitykseen sisältyvään ehdotukseen sähkömarkkinalain 10 §:ään sisällytettävästä uudesta 2 momentista, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin sähköntoimitusten mittauksesta.

Sähkömarkkinalain 42 §:ään ehdotetaan tässä esityksessä lisättäväksi uusi 2 momentti. Myös mainitussa syyskuussa annetussa esityksessä ehdotetaan 42 §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti. Jos se muutos hyväksytään ennen nyt ehdotettua, on nyt ehdotettu 2 momentti muutettava 3 momentiksi ja johtolauseetta tarkistettava.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Sähkömarkkinalaki

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi sähkömarkkinalain soveltamisalaa koskevat täsmennykset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan yhteisöön tai laitokseen, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa, jollei sähkömarkkinaviranomainen ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta. Säännös vastaa pääperiaatteeltaan lain nykyistä tulkintakäytäntöä. Soveltamisalaa täsmennettäisiin siten, että verkonhaltijaa koskevien säännösten piiriin tulisivat yksiselitteisesti myös sellaiset luvanvaraisen verkkotoiminnan harjoittajat, jotka eivät ole hakeneet toiminnalleen lain 4 §:ssä tarkoitettua lupaa tai vapautusta luvanvaraisuudesta. Tämä parantaisi sellaisten sähkökäyttäjien asemaa, jotka ovat liittyneet sähköverkkoihin, joiden haltijat eivät ole hakeneet toiminnalleen lain edellyttämää lupaa, koska liittäjät saisivat hyväkseen sähkömarkkinalain asiakkaita suojaavan sääntelyn. Vastaavasti tällaiset verkonhaltijat eivät vapautuisi lain säädännön velvoitteista passiivisuutensa perusteella. Soveltamisalan tarkennus saattaisi tulla sovellettavaksi mahdollisesti jossakin yksittäistapauksessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin sähkömarkkinalain sähkövähittäismyyjää koskevien säännösten soveltamisalan pääperiaate. Sen mukaan lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähkömyyjään, joka myy sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi sähkökäyttäjille. Mikäli lakia sovellettaisiin kiinteistöverkossa

tapahtuvaan sähkömyyntiin, tulisi siitä säättää erikseen asianomaisissa säännöksissä. Kiinteistöverkossa tapahtuva sähkövähittäismyynti jäisi pääsääntöisesti lain vähittäismyyntiä koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotettu säännös vastaa lain nykyistä sisältöä. Lain 6 a luvussa säädettäisiin 4 momenttia täydentävä soveltamisalan laajennus, jonka mukaan kyseisen luvun vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovellettaisiin lisäksi sähkömyyjään, joka myy sähköä sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen jakeluverkon kautta.

3 §. Pykälästä ehdotetaan kumottavaksi 10 ja 11 kohtien määritelmät, jotka 2 §:n soveltamisalaa koskevien muutosten johdosta käyvät tarpeettomiksi.

3 luku. Verkkotoiminnan yleiset velvoitteet ja hinnoitteluperiaatteet

10 §. Lain 10 §:ään lisättäisiin 2 momentti, jossa säädettäisiin keskeiset periaatteet verkonhaltijan tehtäviin kuuluvasta sähkötoimistusten mittauksesta. Vastaava säännös sisältyy nykyisin 24 §:n 1 ja 2 momentteihin. Ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa sähkömarkkinalain mittausta koskevia säännöksiä ja toistaiseksi annettua ratkaisukäytäntöä muilta kuin myyjänvaihtoa koskevilta osin.

Mittausta koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi verkonhaltijoiden osalta sähkömarkkinalain 24 §:stä verkkotoiminnan yleisiä velvoitteita ja hinnoitteluperiaatteita koskevaan 3 lukuun, johon ne verkonhaltijan velvoitteita koskevinä säännöksinä lain systematiikan näkökulmasta paremmin soveltuvat. Samalla korostuisi se, että mittaupalvelua ja sen hinnoittelua koskevia säännöksiä tulee sovellettaessa tarkastella rinnan ja yhtenä kokonaisuutena lukuun sisältyvien mui-

den säännösten, kuten teknisiä vaatimuksia koskevan 9 §:n, siirtovelvollisuutta koskevan 10 §:n 1 momentin, verkkopalveluiden hinnoittelua koskevien 14 ja 15 §:ien sekä ehdotettavan, myyjän vaihtoa koskevan uuden 15 a §:n kanssa.

Verkonhaltijan olisi järjestettävä toimitetun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Mittauksen järjestäminen on verkkonhaltijan vastuulle kuuluva tehtävä, jos sähköntoimitus tapahtuu muun kuin kiinteistön tai kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Säännöstä sovelletaan näissä tilanteissa. Sähkömarkkinalain 24 §:ään ehdotetaan säädettäväksi uutta säännöstä kiinteistönhaltijalle kuuluvasta mittausvastuusta. Tätä säännöstä puolestaan sovellettaisiin niissä tilanteissa, joissa sähkö myydään loppukäyttäjälle kiinteistön sisäisen sähköverkon kautta.

Mittausta koskevat tarkemmat säännökset on annettu sähkömarkkina-asetuksessa (518/1995). Näitä säännöksiä on tarkoitus myyjänvaihtoa koskevaan uudistukseen liittyen muuttaa siten, että myyjänvaihtoon liittyviä mittauskäytäntöjä selkeytettäisiin ja sähkömyyjän vaihtamista helpotettaisiin jakeluverkoissa. Asetukseen sisällytettäisiin myös säännökset uudisrakennusten varustamisesta pääsääntöisesti asuin- ja liikehuoneistokohtaisilla sähkömittareilla.

Verkonhaltijan asiakkaan tulisi maksaa verkkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset. Säännöksen tarkoituksena on korostaa sitä, että asiakkailta on erilaisia mittaustarpeita sähkönkäyttöpaikoillaan esimerkiksi sähkönkäytön laajuuteen ja aikajaotukseen liittyen. Mittalaitteistojen kustannukset eroavat tällöin toisistaan. Tällaisessa tilanteessa on perusteltua, että kukin asiakas ja asiakasryhmä maksaa omaa mittaustarvettaan vastaavat kustannukset verkkonhaltijalle. Edelleen on perusteltua, että asiakkaan, joka on kilpailluilla markkinoilla tai haluaa päästä sinne, on hyväksyttävä siitä aiheutuva mittaustarve ja kustannukset. Säännöstä sovellettaisiin erityisesti mittalaitteistojen ja mittausmuutostöiden hinnoitteluun. Toisaalta tarkoituksena on kuitenkin varmistaa, että mittauksesta ja mittauskustannuksista muodostuisi mahdollisimman pieni este kilpailun toimivuudelle. Tämän vuoksi sään-

nöstä olisi sovellettava yhtenä kokonaisuutena muiden verkkopalveluiden hinnoittelua koskevien säännösten kanssa. Mittauspalveluiden kustannusvastaavuudella ei saisi perustella kilpailua rajoittavia ehtoja ja hinnoittelua sellaisessa tilanteessa, jossa verkkonhaltija voisi sisällyttää sähkömyyjän vaihtamiseen liittyviä mittalaitteiden lukemisesta syntyviä kustannuksia myös yleiseen siirtotarifiinsa siten, ettei asiakkaiden tasapuolinen kohtelu merkittävästi vaarantuisi. Verkonhaltijan olisi otettava huomioon mittauspalveluiden hinnoittelussaan myös 15 a §:n säännökset. Edelleen verkkonhaltijalla ei olisi perustetta säännöksen perusteella pilkkoa mittalaitteiden lukemisesta aiheutuvia kustannuksia asiakassuhteen alkamista ja päättymistä koskevissa tilanteissa erikseen muista sopimukseen perustuvista kustannuksista, koska verkkonhaltijalla on siirtovelvollisuus sekä velvollisuus kohtuulliseen hinnoitteluun. Tällöin ei olisi asiakkaan kannalta kohtuullista, että hän joutuisi maksamaan erikseen asiakassuhteen syntymisestä tai sen päättymisestä.

14 a §. Pykälän 1 momentin nojalla kantaverkonhaltija voisi periä maan rajan ylittävistä sähkön tuonnista tai viennistä vastavuoroisuuden ja kantaverkonhaltijalle aiheutuvat kustannusvaikutukset huomioon ottavat siirtomaksut, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista taikka muista järjestelyistä muuta johtuisi. Säännöksen nojalla kantaverkonhaltijan olisi mahdollista kohdistaa siirtomaksuja Pohjoismaisen yhteismarkkina-alueen ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien kautta tuotavalle ja vietävälle sähkölle.

Pykälän 2 momentin mukaan kantaverkkomaksun olisi täytettävä sähkömarkkinalain 14 §:n edellytykset. Mikäli siirtomaksuja peritään, tulee niiden ehtojen ja määräytymisperusteiden olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Hinnoittelun tulee olla kohtuullista, eikä hinnoittelussa saisi olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Hinnoittelussa olisi otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden tai tehokkuuden vaatimat ehdot.

15 a §. Sähkömarkkinalakiin lisättäisiin uusi säännös sähkömyyjän vaihtamiseen liittyvien verkonhaltijan suoritteiden hinnoittelusta.

Säännöksen 1 momentin mukaan verkonhaltija ei saisi periä erillistä maksua sähkömyyjän vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys- ja muista vastaavista suoritteistaan. Tällaisista palveluista aiheutuvat kustannukset tulisi sisällyttää verkonhaltijan yleisiin siirtotariffeihin. Erilliset palvelumaksut muodostuvat helposti sähkömyyjän vaihtamista ja siten sähkökaupan kilpailua rajoittaviksi ehdoiksi. Samalla maksut antavat verkonhaltijan intressipiiriin kuuluvalla sähkömyyjälle mahdollisuuden hinnoitella pieniä sähkömääriä käyttävien asiakkaidensa sähköenergian kilpailijoitaan kalliimmin. Säännös on perusteltu myös siitä syystä, että tällaisten erillisten palvelumaksujen kustannusvastaavuuden valvonta on osoittautunut käytännössä hankalaksi.

Verkonhaltija ei saisi periä erillistä maksua myöskään sähkömyyjän vaihtamisen yhteydessä tapahtuvasta mittalaitteen lukemisesta, jos asiakkaan edellisestä sähkömyyjän vaihtamisesta on kulunut vähintään yksi vuosi. Säännöksellä pyritään edistämään sähkömarkkinoiden toimivuutta. Myyjänvaihtoon liittyvä mittalaitteen lukeminen aiheuttaa verkonhaltijalle kustannuksia, jotka asiakkaalta perittäessä ovat muodostaneet kustannuskynnyksen sähkömyyjien kilpailuttamiselle ja siten jäykistäneet sähkömarkkinoiden toimivuutta. Tämän vuoksi olisi perusteltua helpottaa sähkömyyjän vaihtamista velvoittamalla verkonhaltija perimään mittauskustannukset tältä osin nykyistä laajemmin yleisen siirtotariffinsa osana. Ehdotettu säännös määrittäisi yleisen palvelun ehtoja koskevan vaatimustason verkonhaltijoiden palveluille sähkömyyjän vaihtamisen yhteydessä. Säännöksen tarkoituksena ei ole estää verkonhaltijaa tarjoamasta mittauspalvelua verkkoonsa liittyneille asiakkailleen näiden näkökulmasta edullisemmilla ehdoilla. Vuoden aikaraja on perusteltu sen vuoksi, että nykyisin kilpailun piiriin kuuluvat sähkösopimukset solmitaan pääsääntöisesti määräaikaisina, yhden tai kahden vuoden pituisina sopimuksina. Sähkömarkkinoiden toimivuuden parantaminen ei myöskään edellytä sitä,

että myyjänvaihtoon liittyvä mittalaitteiden lukeminen olisi säädettävä kokonaan vapaaksi erillisestä maksusta. Verkonhaltijoille voidaan sähkömarkkinoiden toimivuuden tavoitteen vaarantumatta varata mahdollisuus varautua erillisellä mittalaitteenlukumaksulla siihen, että on asiakkaita, jotka saattavat aiheuttaa muihin asiakkaisiin verrattuna poikkeuksellisen suuria kustannuksia vaihtamalla sähkömyyjää poikkeuksellisen lyhyiden jaksojen jälkeen.

Ehdotettua säännöstä olisi sovellettava kokonaisuutena 3 luvun muiden sekä 4 luvun säännösten kanssa.

4 luku. **Järjestelmävastuu, tasevastuu ja taseselvitys**

16 §. Sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta sääntelevää 16 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi järjestelmävastuuseen sisältyvää kehittämisvelvollisuutta koskevalla säännöksellä. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestelmävastuussa olevan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus on nimenomaisesti järjestelmävastuuseen kuuluva erityisvelvollisuus, joka täydentää sähkömarkkinalain 9 §:n 1 momentissa säädettyä verkonhaltijoiden yleistä verkon kehittämisvelvoitetta. Järjestelmävastuun tulisi soveltaa molempia säännöksiä rinnakkain. Sähkömarkkinalain 9 §:n 1 momentissa säädetty verkon kehittämisvelvollisuus kohdistuu pelkästään sähköverkkoon ja sen yhteyksiin toisiin verkkoihin. Säännöksen mukaan verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti asiakkaille. Verkon kehittämisvelvollisuuden liittyvä keskeinen tavoite riittävän hyvälaatuisen sähkön saannin turvaamisesta koskee myös järjestelmävastuuseen määrättyä

kantaverkonhaltijaa.

Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus on tarkoitettu soveltamisalaltaan laajemmaksi kuin verkon kehittämisvelvollisuus. Säännöstä sovellettaisiin paitsi sähköverkon kehittämiseen liittyvään toimintaan myös järjestelmävastuun piiriin kuuluvien toimintojen ja palveluiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä sähköverkon lisäksi myös järjestelmävastuun hoitamisessa tarvittavien muiden laitteistojen ylläpitämiseen, käyttöön ja kehittämiseen. Vaikka säännöksessä ei varsinaisesti mainita laitteistojen käyttämisessä tarpeellisia tietojärjestelmiä ja ohjelmistoja, on selvää, että järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus pitää sisällään myös näihin kohdistuvan kehittämisvelvollisuuden, koska tällaisilla järjestelmillä ja ohjelmistoilla on keskeinen osa kehittämisvelvollisuuden kohteena olevan teknologian käytössä.

Järjestelmävastuun piiriin kuuluvien toimintojen ja palveluiden kehittämisvelvollisuus on keskeinen osa ehdotetun säännöksen sisältöä. Säännös sisältää järjestelmävastavalle velvoitteen kehittää palveluitaan siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan turvata. Ehdotettu säännös edellyttää siten järjestelmävastaavan palveluiden kehittämistä sähkömarkkinoiden tarpeiden ja kehityksen edellyttämällä tavalla.

Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus poikkeaa myös tavoitteeltaan lain 9 §:n 1 momentin verkon kehittämisvelvollisuudesta. Järjestelmävastuuseen kuuluvan kehittämisvelvollisuuden tavoitteena on turvata sähkömarkkinalain 1 §:n tavoitesäännöksen mukaisesti edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille. Velvoite merkitsee, että sähkömarkkinoiden toimivuutta tulee tarkastella sähkömarkkinoiden kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta. Säännöksen sääntelemässä toiminnassa järjestelmävastaavan tulisi siten tehdä yksittäistapauksissa ratkaisunsa sähkömarkkinoiden toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa jonkin yksittäisen markkinaosapuolen intressi ei voisi syrjäyttää sähkömarkkinoiden toimivuuden laajasti käsittelevää intressiä.

Järjestelmävastuuseen liittyvien erityisvel-

voitteiden vastapainona järjestelmävastaavan omaisuuden käyttöoikeutta suojataan sähkömarkkinalaissa palveluiden hinnoittelua koskevilla säännöksillä. Verkkopalveluiden ja järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palveluiden hinnoittelua koskevien säännösten mukaan järjestelmävastaava voi hinnoitella järjestelmävastuun piiriin kuuluvat palvelunsa liikeloudellisesti kannattavasti. Säännösten mukaan palveluiden hinnoittelun tulee olla kohtuullista, mikä pitää sisällään myös liiketoiminnan riskipitoisuuteen suhteutetun kohtuullisen tuoton siihen sijoitetulle pääomalle. Järjestelmävastuuseen liittyvää kehittämisvelvollisuutta koskeva säännös on siten sopuosinnussa osakeyhtiönlain (734/1978) 12 luvun 1 §:stä ilmenevän osakeyhtiöiden toimintaan liittyvän voitontuottamistavoitteen kanssa. Koska ehdotettu säännös sisältäisi järjestelmävastaavan yhtiön jo nykyisessä toiminnassaan sisäistämiä periaatteita, ei esityksellä olisi vaikutusta myöskään yhtiön perustajaosakkaiden välisiin suhteisiin, oikeuksiin tai velvoitteisiin.

5 luku. Sähköverkon rakentaminen

18 §. Pykälän kolmanteen momenttiin lisättäisiin maan rajan ylittävän uuden, nimellisiin jännitteeltään vähintään 110 kilovoltin johdon rakentamisen edellytykseksi se, että johdon rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Muut ulkomaanyhteyksiä koskevien sähköjohtojen lupaedellytykset eli edellytys siitä, että sähköjohdon rakentaminen on sähkönsiirron turvaamiseksi tarpeellista sekä edellytys sähköjohdon rakentamisen tarkoituksenmukaisuudesta sähkömarkkinoiden kehityksen kannalta säilyisivät ennallaan. Säännökseen lisättäisiin mahdollisuus liittää lupaan luvan edellytysten kannalta tarpeelliseksi katsottavia ehtoja. Käytännössä on osoittautunut, että lupapäätökseen joudutaan eräissä tapauksissa asettamaan toiminnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Tällaisia ehtoja voivat olla esimerkiksi luvan voimassa oloa koskevat rajoitukset.

Rakentamisluvan myöntämiseen liittyvä lupaharkinta olisi edelleen ensisijaisesti tarveharkintaa sähköjärjestelmän tarpeiden näkökulmasta.

6 luku. Sähkön myynti

24 §. Uudistettavaan pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi säännös kiinteistöverkon kautta myytävän sähkön mittauksesta. Säännöksen mukaan kiinteistönhaltijan on järjestettävä sähkön mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, jos sähkö myydään sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Säännöksen soveltamisalan piiriin tulisivat ne tilanteet, joissa kiinteistöverkossa toimisi erillinen sähkömyyjä, jos sähkö on siirtynyt tämän omistukseen ja se luovutetaan tämän asiakkaille jakeluverkon ja kiinteistöverkon liittymispisteen sekä jakeluverkonhaltijan vastuulla olevan mittauspisteen takaisessa kiinteistöverkossa. Säännös koskisi näissä tapauksissa esimerkiksi sähkömyyjinä toimivia asunto-osakeyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä ja vuokranantajia.

Mittausta koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin muita sähköverkkoja koskevien mittaus säännösten tapaan sähkömarkkina-asetuksessa. Asetukseen sisällytettäisiin säännökset uudisrakennusten varustamisesta pääsääntöisesti asuin- ja liikehuoneistokohdaisilla sähkömittareilla. Veloitteen ulkopuolelle olisi aiheellista jättää esimerkiksi sellaiset kohteet, joissa sähkökäyttö on vähäistä tai joissa huoneistokohtainen mittaus muusta syystä tulisi perusteettoman kalliiksi. Samassa yhteydessä annettaisiin myös tarkemmat säännökset huoneistokohtaisesta pulssimittausvaatimuksesta niissä tilanteissa, joissa kiinteistöt siirtyvät sähkön yhteishankintaan ja muuttavat tämän johdosta mittausjärjestelyitä kiinteistöllä.

Tarkemmat säännökset koskisivat mittaus-tekniisiä vaatimuksia. Säännökseen ei sisältyisi vastaavanlaista mittaus toiminnan hinnoitteluun liittyvää sääntelyä, jota koskevia säännöksiä on annettu laissa tarkoitetuille sähköverkonhaltijoille.

6 a luku. Sähkömarkkinoiden sopimuksia koskevat säännökset

25 §. *Luvun soveltamisala ja määritelmät.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 mo-

mentti, jonka mukaan lain 6 a luvun vähittäismyymyjää koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähkömyyjään, joka myy sähköä sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Säännöksellä ulotettaisiin sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva vähimmäissääntely myös niihin sähkömyyjiin, jotka myyvät sähköä sähkökäyttäjille kiinteistöverkon kautta. Samalla kiinteistöverkon kautta sähköä ostavat kuluttajat saisivat hyväkseen vastaavan sopimusehtoja koskevan vähimmäissuojan kuin jakeluverkon kautta sähkön ostavat kuluttajat.

Luvun säännösten soveltamisalan piiriin tulisivat kaikki kiinteistöverkoissa toimivat sähkömyyjät, jos sähkö on siirtynyt heidän omistukseensa ja se luovutetaan heidän asiakkailleen jakeluverkon ja kiinteistöverkon liittymispisteen ja jakeluverkonhaltijan vastuulla olevan mittauspisteen takaisessa kiinteistöverkossa. Säännökset koskisivat siten esimerkiksi sähkömyyjinä toimivia asunto-osakeyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä ja vuokranantajia sekä niiden perustamia erillisiä sähkömyyntiyrityksiä. Säännöksiä ei sovellettaisi sen sijaan kiinteistöjen asukkaiden yhteisostoyhteisyyksiin, jotka on perustettu pelkästään tarjouspyyntöjen kokoamista sekä saatujen tarjousten välittämistä varten ja joiden omistukseen sähkö ei siirry ennen käyttäjälle luovuttamista.

25 d §. *Sopimuksen tekeminen.* Pykälään ehdotetaan uutta 4 momenttia, jonka mukaan sähkökäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkömyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Sähkömarkkinolain keskeisenä lähtökohtana olleet periaatteet turvata sähkökäyttäjille pääsy sähköverkkoihin tasapuolisin ehdoin sekä turvata sähkökäyttäjille valinnanvapaus hankkia sähkönsä haluamaltaan toimittajalta ulotettaisiin myös kiinteistösähköverkkoihin siltä osin kuin se on käytännössä mahdollista. Säännös koskisi kiinteistön sisäisen sähköverkon käyttämistä ainoastaan sähkön ostoon sekä sähkösopimusten tekemistä. Säännöstä ei sen sijaan sovellettaisi tilanteeseen, jossa kiinteistön sisäistä sähköverkkoa käytettäisiin tiedonsiirto- tai muiden palveluiden hankintaan. Säännös mahdollistaisi sen, että

kiinteistönhaltija ei voisi velvoittaa asunto-osakeyhtiön asukasta tai vastaavasti vuokra-laista kesken vuokra-ajan tai uutta vuokrasopimusta tehdessään hankkimaan sähköä kiinteistönhaltijalta tai tämän osoittamalta.

Asukas voisi myös irtaantua perustetusta kiinteistökohtaisesta sähkönhankinnasta korvaamalla mittalaitteistojen muutostöistä mahdollisesti syntyvät kustannukset kiinteistönhaltijalle siirtyessään ostamaan sähkönsä jakeluverkon kautta. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että asiakkaan siirtyessä jakeluverkon asiakkaaksi hänen sähkökäyttönsä tulee erottaa kiinteistön muun sähkökäytön mittauksesta sekä siirtää sähkökäytön mittaus hänen osaltaan jakeluverkon kautta suoritettavaksi. Näiltä osin ehdotettu säännös vastaa sähköverkoissa noudatettavia yleisiä periaatteita.

Voimassa olevan sopimuskäytännön mukaan kiinteistöt solmivat kiinteistökohtaisen liittymissopimuksen jakeluverkonhaltijan kanssa. Tämän vuoksi yksittäisen asukkaan siirtyessä jakeluverkon asiakkaaksi ei olisi perustetta eikä tarvetta erillisen liittymissopimuksen tekemiseen hänen osaltaan.

27 d §. *Hinnanalennus virheen vuoksi.* Säännöksen otsikkoon lisätään selventävä täydennys.

27 f §. *Vakiokorvaus verkkopalvelun keskeytymisen vuoksi.* Verkkopalvelun keskeytyessä vähintään 12 tunnin ajaksi jakeluverkonhaltija olisi velvollinen suorittamaan sähkökäyttäjälle korvauksen sähkökäyttömahdollisuuden puuttumisesta. Verkonhaltijan vastuu olisi säännöksen mukaan tuottamuksesta riippumatonta. Jakeluverkonhaltijan lisäksi säännöstä sovellettaisiin sellaiseen sähkön vähittäismyyjään, joka myy sähköä sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, jos verkkopalvelun keskeytymisyyneä on tällaisessa verkossa syntynyt tapahtuma. Suurjännitteellä toimivissa kantaverkossa ja alueverkoissa tapahtuvat keskeytykset rajattaisiin säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Vakiokorvauksen perusteena olisi jakeluverkonhaltijan tuottamasta verkkopalvelusta johtuva keskeytystapahtuma. Sähkömyyjän sähköenergian toimituksen keskeytyminen ei sen sijaan olisi vakiokorvaukseen oikeuttava

tapahtuma, vaan tällaista tapahtumaa arvioidaisiin vähittäismyyjän 27 d §:ssä tarkoitettuna virheenä ja sopimusrikkomuksena. Mikäli sama yritys tuottaa sähkökäyttäjälle sekä verkkopalvelun että myy tämän käyttämän sähköenergian, on tapahtumaa arvioitava sen mukaisesti, onko keskeytyksen aiheuttanut yrityksen toiminta jakeluverkonhaltijana vai vähittäismyyjänä. Toisaalta jakeluverkonhaltijalla on 27 h §:ksi siirtyvän säännöksen perusteella velvoite toimittaa kuluttajalle sähköä eräissä tilanteissa, joissa sähkötoimitus keskeytyisi vähittäismyyjästä johtuvasta syystä. Sähkökäyttäjälle syntyisi oikeus vakiokorvaukseen myös tällaisissa tapauksissa, mikäli verkkopalvelun keskeytyminen aiheutuisi jakeluverkonhaltijan virheellisestä menettelystä, vaikka tapahtuman taustalla olisi vähittäismyyjän toimituksessa oleva virhe.

Pykälän *I momentin* mukaan jakeluverkonhaltija on tuottamuksesta riippumatta velvollinen suorittamaan sähkökäyttäjälle vakiokorvauksen keskeytystilanteissa, joissa pykälässä asetetut keskeytysajat ylittyvät. Korvausvelvollisuudesta vapautuminen tulee kysymykseen vain poikkeustapauksissa. Säännöksessä asetetaan korvausvelvollisuudesta vapautumiselle kolme edellytystä. Näiden kaikkien on täyttyävä, jotta jakeluverkonhaltija välttyisi suorittamasta vakiokorvausta. Jakeluverkonhaltijalla on todistustaakka siitä, että vastuuvapauden edellytykset ovat käsillä.

Korvausvelvollisuudesta vapautumiselle on ensinnäkin edellytyksenä, että keskeytyksen aiheuttava tapahtuma on jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Tämä merkitsee, että seikat, jotka voidaan lukea jakeluverkonhaltijan omaan vaikutuspiiriin, aiheuttavat hänelle lähtökohtaisesti aina 27 f §:n säännöksessä tarkoitetun korvausvastuun.

Toinen korvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytys on, että este — sen lisäksi, että se on jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella — on sellainen, ettei jakeluverkonhaltijan voida kohtuudella edellyttää ottavan sitä huomioon toiminnassaan. Säännös poikkeaa tässä muualla lain-säädännössä olevista kontrollivastuun perustavista säännöksistä siten, että kontrollivastuu ulottuu myös esteisiin, jotka voivat ilmetä sopimuskauden aikana, mutta joita jakelu-

verkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole välttämättä voinut ottaa huomioon vielä sopimusta tehdessään. Tämä perustuu sähköverkkotoiminnan teknisiin erityispiirteisiin sekä sopimuskäytäntöön. Verkkopalvelua koskevat sähköverkkosopimukset solmitaan ennalta määräämättömän pituiseksi ajaksi. Sopimuksille on tyypillistä, että ne ovat voimassa niin kauan kuin sähkökäyttäjä on asiakkaana kyseisessä sähkökäyttöpaikassa, ellei hänen sähkökäyttötarpeensa muutu siten, että sopimus joudutaan tämän vuoksi uusimaan. Sopimukset voivat olla tällöin voimassa vuosien, jopa vuosikymmenien ajan. Sopimusten pitkän voimassaoloajan aikana verkkotoimintaa koskeva lainsäädäntö velvoitteineen sekä sähköjakeluteknologia muuttuvat väistämättä. Jakeluverkon piirteisiin kuuluu, että verkkoa rakennetaan ja täydennetään jatkuvasti. Sähkökäyttäjien verkoon kytkemien sähkölaitteiden teknologia kehittyy tavalla, joka saattaa aiheuttaa yleisiä uusia vaatimuksia sähkön laadulle ja sähköntoimitukselle. Näiden piirteiden vuoksi sähköverkkosopimuksen voimassaoloaikana verkonhaltijan ja tämän asiakkaan väliseen sopimussuhteeseen voi aiheutua muutoksia, jotka vaikuttavat kontrollivastuun sisältöön. Tätä taustaa vasten ei ole perusteltua rajata kontrollivastuuta tässä yhteydessä pelkästään esteisiin, jotka jakeluverkonhaltijan tai sähkönmyyjän olisi tullut ottaa huomioon sopimukseen sitoutuessaan.

Vallitsevista olosuhteista riippuu luonnollisesti suuressa määrin, mitä tapahtumia jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on toiminnassaan otettava huomioon. Jakeluverkkotoimintaan liittyy usein esiintyviä ja tyypillisiä riskejä, jotka verkonhaltijan on säännönmukaisesti otettava huomioon toiminnassaan sekä pyrittävä ennalta ehkäisemään niiden vaikutusten toteutumista tai varautumaan asianmukaisesti niiden aiheuttamien vahinkotapahtumien vaikutusten korjaamiseen. Sähköntoimituksen keskeytyksettömyyttä ei ole mahdollista toteuttaa jakeluverkoissa eikä kaikkien mahdollisten varautumiskeinojen käyttäminen keskeytyksettömän verkkopalvelun turvaamiseksi ole taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi säännöksessä ehdotetaan, että korvausvelvollisuuden vapautumisen edellytykset täytyvät tältä osin,

jos esteen poistamisen edellyttämät toimenpiteet edellyttäisivät kohtuuttoman korkean varautumistason ylläpitämistä tai kohtuuttoman suurten investointien tekemistä vahinkotapahtuman välttämiseksi tapahtuman poikkeukselliseen luonteeseen tai harvinaisuuteen verrattuna.

Sääolosuhteiden seurauksena syntyvät keskeytykset ovat tyypillisiä jakeluverkkotoimintaan liittyviä keskeytystapahtumia. Esimerkiksi myrskytuuli, salamointi, tulva tai puiden oksille satava lumi voivat johtaa sähköverkkojen ja niiden osien vaurioitumiseen siten, että seurauksena on verkkopalvelun keskeytyminen. Vaikka sääolosuhteiden aiheuttamien keskeytysten taustalla olevat luonnonilmiöt ovat jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella, sääolosuhteiden aiheuttamat vahingot ovat luonteeltaan jakeluverkkotoiminnalle tyypillisiä tapahtumia. Sama koskee myös eläinten sähköverkoille aiheuttamia vahinkoja ja niiden seurauksina syntyviä verkkopalvelun keskeytyksiä. Siksi jakeluverkonhaltijan voidaan kohtuudella edellyttää varautuvan hyvin korkealla varautumisasteella niiden aiheuttamien keskeytysten ennalta ehkäisemiseen sekä niiden väistämättä verkkopalveluun aiheuttamien keskeytysten korjaamiseen siltä osin kuin ne eivät ole täysin poikkeuksellisia Suomen olosuhteissa. Esimerkiksi syksyllä 2001 laajoja keskeytyksiä aiheuttaneiden Pyry- ja Janika-myrskyjen voidaan katsoa olleen Suomen oloissa harvinaisia, mutta ei täysin poikkeuksellisia. Sääolosuhteiden ja eläinten aiheuttamia verkkopalvelun keskeytyksiä on korvattu 27 c §:n mukaisena virheenä varsin vähäisessä määrin. Ehdotettavan vakiokorvauksen saattamiseksi tavoitteena on, että säännös johtaisi nykyistä parempaan toimitusvarmuuteen erityisesti sääolosuhteiden aiheuttamia verkkopalvelun keskeytyksiä vähentämällä. Toisaalta sähköntoimituksen virhe saattaa syntyä esimerkiksi kaapeloidussa taajamaverkossa jo ennen tässä pykälässä tarkoitettua vakiokorvauksen perusteena olevan aikarajan täyttymistä. Näiden seikkojen vuoksi sääolosuhteiden aiheuttamia verkkopalvelun keskeytyksiä ei ole tarkoitettu arvosteltavaksi yhdenmukaisesti 27 c §:ssä määritellyn virheen tunnusmerkkien kanssa. Pitkä verkkopalvelun kes-

keytyminen voi kuitenkin olla myös sähköntoimituksen virhe, jonka perusteella sähkökäyttäjällä on mahdollisuus erikseen myös vahingonkorvaukseen hänelle aiheutuneesta vahingosta.

Seikat, jotka liittyvät jakeluverkonhaltijan palveluksessa olevien henkilöiden toimintaan, joiden toiminnasta jakeluverkonhaltija yleisten työnantajaa sitovien veloitteiden mukaisesti on vastuussa, kuuluvat luonnollisesti aina tämän vastuupiiriin. Poikkeuksen tästä saattavat kuitenkin muodostaa työtaistelutilanteet. Tällaisissa tapauksissa on kysymys työntekijöiden itsenäisestä toiminnasta, jonka ei yleensä voida katsoa kuuluvan jakeluverkonhaltijan vastuupiiriin. Jakeluverkonhaltijan vaikutuspiiriin kuuluvat myös seikat, joihin hän voi suoraan tai epäsuorasti vaikuttaa omilla toimenpiteillään toiminnan suunnittelun, organisoimisen tai valvonnan avulla. Säännöksessä tarkoitettu korvausvastuu syntyy, jos verkkopalvelun keskeytymisen syyt ovat yhteydessä siihen tapaan, jolla yritystä hoidetaan. Keskeytymisen syynä saattaa olla esimerkiksi huolimattomuus tai puutteellinen suunnittelu verkkopalveluiden toteuttamisessa, tai taustalla saattavat olla yleisemmät puutteet yrityksen organisaatiossa, hallinnossa, voimavaroissa tai tehokkuudessa. Jakeluverkonhaltijan vastuu ulottuu myös siihen, miten hän on hoitanut toimintansa harjoittamiseksi tarpeelliset järjestelyt ulkopuolisten kanssa. Jakeluverkonhaltija ei voi esimerkiksi vapautua vastuusta sillä perusteella, että yritys, jota hän käyttää apunaan verkkonsa korjaamisessa tai huoltamisessa, ei täytä veloitteitaan jakeluverkonhaltijaa kohtaan. Lähtökohtaisesti verkonhaltijan tulisi myös suunnitella huoltotyönsä siten, ettei sähköntoimitusta katkaistaisi niin pitkäksi yhtenäiseksi ajanjaksoksi, joka aiheuttaisi perusteen vakiokorvauksen maksamiseen.

Jakeluverkonhaltijan asiakkaiden tai ulkopuolisten tahojen toiminta saattaa aiheuttaa verkkopalvelun keskeytyksen. Verkonhaltijan asiakas on saattanut kytkeä verkkonsa sähkölaitteen, joka aiheuttaa verkkopalvelun keskeytymisen. Verkko saattaa vioittua myös ulkopuolisen työkoneen huolimattomasta käsittelystä tai ulkopuolisen tahon verkkoon kohdistamasta vahingonteosta tai tuhotyöstä. Nämä keskeytykset ovat periaatteessa seura-

usta ulkopuolisten tahojen itsenäisestä toiminnasta, eivätkä sellaisina kuulu verkonhaltijan kontrollipiiriin. Jakeluverkonhaltija voi omalla toiminnallaan kuitenkin vaikuttaa tällaisissa tapauksissa siihen, että keskeytysvahinkoja ei pääsisi syntymään esimerkiksi asettamalla ehtoja tai antamalla ohjeita verkkoon liitettäväksi hyväksyttävistä laitteista sekä suojaamalla verkkonsa laitteistoja asianmukaisilla suojaustoilla. Verkonhaltijan asiakkaiden ja ulkopuolisten aiheuttamien keskeytysten voidaan usein katsoa jäävän jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle, mutta tällaisessakin tapauksessa velvollisuus vakiokorvauksen maksamiseen saattaa syntyä sillä perusteella, että verkonhaltija ei ole riittävällä ja asianmukaisella tavalla varautunut tällaisten vahinkotapahtumien ennalta ehkäisemiseen tai syntyneiden vahinkotapahtumien korjaamiseen.

Jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevia seikkoja ovat selkeästi valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä tarkoitettut poikkeusolot. Näitä ovat esimerkiksi sota tai sodan uhka, kansainvälinen jännitystilä, joka edellyttää Suomen puolustusvalmiuden kohottamista, välttämättömien polttoaineiden ja muun energian sekä raaka-aineiden tai tavaroiden tuonnin vaikeutumisesta tai estymisestä taikka muusta vaikutuksiltaan näihin verrattavasta kansainvälisen vaihdannan häiriintymisestä aiheutuva uhka väestön toimeentulolle tai maan talouselämän perusteille sekä suuronnettomuus. Sähkön tuotanto ja sähköverkkotoiminta ovat yhteiskunnan kannalta sellaisessa asemassa, että näissä olosuhteissa jakeluverkonhaltija ei enää omalla toiminnallaan pysty takaamaan keskeytymätöntä verkkopalvelua, vaan sähkönjakelu saattaa keskeytyä esimerkiksi sähkön tai polttoaineiden säännöstelyn vuoksi.

Suomen sähköjärjestelmä muodostaa kokonaisuuden, jossa toisiinsa liitetyt sähköverkot toimivat teknisesti yhtenäisenä kokonaisuutena verkkoihin liitettyjen voimalaitosten, sähköä käyttävien laitojen sekä naapurimaiden sähköverkkojen kanssa. Sähköjärjestelmän teknisten ominaisuuksien vuoksi yksittäinen jakeluverkonhaltija ei voi omien vaikutusmahdollisuuksiensa puitteissa taata täysin keskeytymätöntä verkkopalvelua edes valmiuslaissa tarkoitettujen poikkeusolojen

ulkopuolella. Olennainen häiriö sähköntuotannossa tai muiden sähköverkkojen toiminnassa taikka valtakunnan rajan ylittävissä sähkönsiirrossa voi jakeluverkonhaltijan toiminnasta riippumatta johtaa jakeluverkossa verkkopalvelun keskeytymiseen esimerkiksi suurihäiriön ja siihen mahdollisesti liittyvien sähkönsäätelytoimenpiteiden johdosta. Myös tällaisissa tilanteissa verkkopalvelun keskeytymiselle on katsottava olevan jakeluverkonhaltijan kontrollipiirin ja vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella oleva peruste.

Kolmas korvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytys on, että jakeluverkonhaltija ei kaikkea huolellisuutta noudattaen ole voinut välttää eikä voittaa estettä tai sen seurauksia. Säännöksessä mainitaan tässä yhteydessä ainoastaan esteen seuraukset, mutta on silti selvää, että jakeluverkonhaltija ei voi vapautua korvausvelvollisuudesta, jos hän samaa huolellisuutta noudattaen olisi voinut poistaa verkkopalvelun keskeytyksen perustana oleva esteen. Esteen välttäminen voi olla mahdollista joko ryhtymällä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin vahinkotapahtuman torjumiseksi tai tällaisten tapahtumien seurausten välttämiseksi taikka yrittämällä korjata tapahtuman seuraukset sen jälkeen kun se on sattunut. Jakeluverkonhaltijan on niin ikään mahdollisuuksien mukaan pyrittävä voittamaan ne tapahtumat, jotka aiheuttavat verkkopalvelun keskeytyksen.

Kuten edellä on todettu, säännöksessä tarkoitettu korvausvelvollisuus voi jäädä syntymättä, jos verkkopalvelun voidaan todeta keskeytyneen sellaisen tapahtuman seurauksena, että tapahtuman ehkäiseminen ennalta tai sen poistaminen ei ole ollut mahdotonta, jos se kuitenkin olisi objektiivisesti katsoen vaatinut verkonhaltijalta selvästi kohtuutonta panosta saavutettavaan hyötyyn nähden. Esimerkkinä tällaisesta kohtuuttomasta panoksesta saavutettavaan hyötyyn verrattuna voidaan mainita verkonhaltijan palveluksessa olevien työntekijöiden hengen tai turvallisuuden vaarantaminen. Vastaavalla tavalla säännöksessä ei myöskään edellytetä, että esteen tai sen seurausten välttämisen tai torjumisen olisi oltava suorastaan mahdotonta, jotta korvausvelvollisuudesta vapautuminen tulisi kysymykseen. Asettamalla kuitenkin verkonhaltijan vastuusta vapautumiselle

edellytys, ettei hän olisi voinut välttää tai voittaa esteen seurauksia kaikkea huolellisuutta noudattaen, on haluttu korostaa korkeaa vaatimustasoa niille toimenpiteille, joilla pyritään ehkäisemään verkkopalvelun keskeytykset ennalta sekä toimenpiteille, joilla pyritään voittamaan verkkopalvelun keskeytyksen aiheuttaneet tapahtumat.

Pykälän 2 momentissa määritellään vakiokorvauksen suuruus sekä verkkopalvelun keskeytymisajat, jotka synnyttävät korvausperusteen.

Vakiokorvaus laskettaisiin suhteellisin osuuksina kunkin keskeytyksestä kärsineen asiakkaan vuotuisesta verkkopalvelumaksusta. Käytettäessä korvausperusteena suhteellista osuutta verkkopalvelumaksusta korvauksen voidaan katsoa suhteutuvan oikeudenmukaisimmin myös asiakkaille aiheutuvan haitan määrään. Verkkopalvelumaksulla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia asiakkaan käyttämän verkkopalvelutuotteen laskutuksessa säännöllisesti toistuvia komponentteja kuten kiinteitä maksuja, energiamaksuja sekä mittalaitemaksuja niihin sisältyvien verojen määrä mukaan lukien. Korvauksen määräytymisperusteena olisi tarkoituksenmukaista käyttää ensisijaisesti laskutuksen perustana olevaa vuotuista kulutusarviota, ellei korvauksen maksatushetkellä ole käytävissä mittaukseen perustuvaa tietoa korvaukseen oikeutetun asiakkaan sähkönkäytöstä.

Keskeytysajan pituus arvioidaan vakiokorvauksen osalta vastaavilla tavoin kuin 27 c §:ssä määritellyn virheen osalta. Keskeytysaika alkaisi siitä, kun keskeytys on tullut tai sen voidaan katsoa tulleen jakeluverkonhaltijan tietoon. Verkonhaltija voi saada tiedon keskeytyksestä joko omista verkonhallintatietojärjestelmistään automaattisesti tai asiakkaan itsensä ilmoittamana. Tällainen ilmoitus aloittaa keskeytysajan myös niiden asiakkaiden osalta, joiden verkkopalvelun voidaan saadun tiedon perusteella todeta keskeytyneen. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun verkonhaltija saa vikailmoituksen asiakkaalta, jonka käyttöpaikka sijaitsee säteittäisen johdon varrella lähellä muuntamoita; tällöin on ilmeistä, että verkkopalvelu on keskeytynyt myös kauempana saman johdon varressa sijaitsevilta asiakkailta.

Velvollisuus vakiokorvauksen maksami-

seen syntyy aina kunkin keskeytymisen osalta erikseen. Näin ollen usea peräkkäinen pykälässä säädetyt aikarajat ylittävä keskeytys verkkopalvelussa luo velvoitteen vakiokorvauksen maksamiseen. Verkkopalvelun keskeytystä on kuitenkin arvioitava yhtenä kokonaisuutena, vaikka verkonhaltija onnistuisi hetkittäin kytkemään sähkötoimituksen, mikäli toimitus ei tällaisessa tapauksessa selvästi korjaannu olosuhteet huomioon ottaen kohtuulliseksi katsottavaksi ajaksi. Toisaalta verkonhaltija voi — mikäli tähän mahdollisuuksia ilmenee — pyrkiä vapautumaan korvausvastuusta jakelemalla sähköä eri kohteisiin siten, ettei korvausperustetta synny ja samalla mahdollistaa asiakkailleen mahdollisuuden hyödyntää sähköä tulevaan tai tuleviin toimituskatkoihin siihen saakka, kunnes sähköjakelu voidaan saattaa tavanomaiseen tilaan.

Pykälän 3 momentissa määritellään vakiokorvauksen asiakaskohtainen enimmäismäärä. Koska on mahdollista, että jakeluverkonhaltija saattaa joutua suorittamaan vakiokorvausta hyvinkin suurelle osuudelle asiakaskunnastaan, on tarkoituksenmukaista asettaa jakeluverkonhaltijan vastuuta rajoittava asiakaskohtainen korvauskatto kutakin keskeytystä kohti. Mikäli tällaista korvauskattoa ei asetettaisi, saattaisivat yksittäiset suuret vahinkotapahtumat tai verkonhaltijoiden pyrkimys varautua niihin esimerkiksi vakuutusin aiheuttaa merkittäviä korotuksia verkkopalvelumaksuihin. Enimmäismäärä on asetettu siten, että enimmäiskorvaus vastaisi sähkölämmityksellä varustetun, 18 000—20 000 kilowattituntia vuodessa sähköä käyttävän pientalon keskimääräistä vuotuista verkkopalvelulaskua. Korvauskatto sen sijaan leikkaisi keskisuurten ja suurten sähkönkäyttäjien verkkopalvelumaksuun suhteutettuja vakiokorvauksia.

Pykälän 4 momentti sisältää tarkentavan säännöksen verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvan vakiokorvauksen suhteesta sähkömarkkinalain 6 a luvussa säädettyihin verkonhaltijan virheeseen ja sopimusrikkomuksiin sekä niiden seurauksiin. Vakiokorvausta koskeva säännös täydentää lain virhettä ja sopimusrikkomuksia koskevaa sääntelyä. Vakiokorvausta koskevalla säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa sähkömarkkinalain 27 c

§:ään sisältyvää virheen määrittelyä. Sähkön toimitus voi olla virheellinen vaikka ehdotuksessa 27 f §:ssä vakiokorvauksen suoritusvelvoitteen synnyttävä keskeytysaika ei täytyisikään. Vastaavasti vakiokorvausta koskevan säännöksen erilaisen rakenteen vuoksi ei korvausperusteen synnyttävän keskeytysajan täytyminen välttämättä merkitse, että sähkötoimituksessa olisi lain 27 c §:ssä tarkoitettu virhe. Mikäli verkonhaltijan asiakkaalle kuitenkin syntyisi verkkopalvelun keskeytymisen perusteella oikeus sekä 27 d §:n mukaiseen hinnanalennukseen että 27 f §:n mukaiseen vakiokorvaukseen, hänellä olisi oikeus saada korvaus kannaltaan edullisemman perusteen mukaisesti. Saman keskeytyksen perusteella voisi kuitenkin syntyä oikeus ainoastaan jommankumman perusteen mukaiseen hyvitykseen. Vakiokorvausta koskevalla säännöksellä ei sen sijaan ole vaikutusta asiakkaan oikeuteen saada 27 e §:n perusteella korvausta verkkopalvelun keskeytyksen vuoksi mahdollisesti kärsimistään vahingoista.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että pykälän säännöksistä ei saa poiketa sähkönkäyttäjän vahingoksi. Säännös on poikkeus sähkömarkkinalain 6 a luvun sääntelyyn, joka perustuu muiden kuin kuluttaja-asiakkaiden osalta sopimusvapauden periaatteelle. Tästä periaatteesta on vakiokorvaussäännöksen osalta tarkoituksenmukaista poiketa, koska verkonhaltijoiden yritysasiakkaiden rajaaminen sopimusperusteisesti vakiokorvausmenettelyn ulkopuolelle saattaisi johtaa häiriötilanteissa siihen, että jakeluverkonhaltijat ohjaisivat korjaustoimintansa ensisijaisesti sellaisiin kohteisiin, jotka kuuluvat vakiokorvausmenettelyn piiriin. Tämä ei välttämättä ole kuitenkaan tarkoituksenmukaisin menettely keskeytysten laajuuden ja niiden aiheuttamien aineellisten vahinkojen rajoittamisessa. Toinen syy on se, että vakiokorvausmenettelyn rajaaminen vain osaan jakeluverkonhaltijoiden asiakaskuntaa saattaisi johtaa pitkällä aikajänteellä myös sähköverkon kunnan ja sähkön laadun eriytymiseen eri asiakkaiden välillä. Toisaalta myös ne jakeluverkonhaltijoiden asiakkaat, jotka eivät kuulu vakiokorvaukseen oikeutettujen piiriin saattaisivat esittää vaatimuksen, ettei säännöksen verkonhaltijalle aiheuttamia kustan-

nuksia tulisi sisällyttää näiden asiakkaiden verkkopalvelumaksuihin.

27 g §. *Vastuutahot.* Pykälään sisältyvät aiemmin lain 27 f §:ssä olleet säännökset, joiden mukaan sähkökäyttäjällä on ollut mahdollisuus esittää virheeseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Jakeluverkonhaltija on vastannut virheestä kuluttajalle, mikäli hän ei osoittanut kuluttajalle vähittäismyyjää, joka on ottanut vastattavakseen virheestä aiheutuvat seuraamukset. Säännökseen ehdotetaan vastaavaa menettelyä myös verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvan vakiokorvauksen osalta.

Säännöksen tarkoituksena on myös varmistaa, että ne sähkökäyttäjät, jotka ostavat sähkönsä kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, olisivat oikeutettuja vastaavanlaisen vakiokorvaukseen kuin jos he ostaisivat sähkönsä jakeluverkon kautta. Jakeluverkonhaltija ja kiinteistöverkossa toimiva vähittäismyyjä voivat keskinäisin sopimusjärjestelyin huolehtia vastuunjaostaan tällaisissa tapauksissa.

Säännöksellä ei ole tarkoitus siirtää jakeluverkonhaltijan lopullisesti vastattavaksi sellaisia vakiokorvauksia, jotka perustuvat pelkästään jakeluverkkoon liittyneessä kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisessä verkossa tapahtuneeseen verkkopalvelun keskeytykseen. Jakeluverkonhaltija voi tällaisten tapausten varalta sopimusjärjestelyin huolehtia siitä, että kiinteistöverkossa toimiva vähittäismyyjä korvaa jakeluverkonhaltijalle hänen vähittäismyyjän asiakkaille suorittamansa vakiokorvaukset.

Sähkökäyttäjän tulisi esittää verkonhaltijalle vaatimuksensa vakiokorvauksen maksamisesta kohtuullisen ajan kuluessa varmistukseen vakiokorvauksen maksamisen. Jakeluverkonhaltijoiden tehtävänä olisi järjestää vakiokorvauksen hakeminen sähkökäyttäjille mahdollisimman yksinkertaiseksi esimerkiksi saattamalla näiden käyttöön hakemuskavakkeita. Verkonhaltija voisi suorittaa korvauksen myös oma-aloitteisesti esimerkiksi verkonhallinta- ja asiakastietojärjestelmiensä avulla.

27 k §. *Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus.* Pykälään sisältyvät aiemmin lain 27 j §:ssä olleet

säännökset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän oikeudesta purkaa sopimus.

9 luku. Ohjaus ja valvonta

42 §. Sähkömarkkinalain 42 §:ssä säädettyä sähköliiketoimintoja harjoittavien tahojen tietojenantovelvollisuutta ehdotetaan täydennettäväksi sähkömarkkinaviranomaisen tarkastusvaltuudella. Säännösehdotus vastaa pääosiltaan Energiamarkkinaviraston jo nykyisin noudattamaa tietojen saanti- ja tarkastuskäytäntöä.

Tarkastus voitaisiin tehdä sähkömarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisen menettelyn selvittämiseksi sekä Energiamarkkinaviraston antamisen kieltojen, velvoitteiden ja määräysten noudattamisen valvomiseksi. Tarkastukset voisivat koskea myös sähkömarkkinalain perusteella annettujen poikkeuslupien käyttöä.

Ehdotetussa uudessa momentissa säädettäisiin myös valvottavan yhteisön ja laitoksen velvollisuuksista Energiamarkkinaviraston suorittamassa tarkastuksessa. Yrityksen olisi ensinnäkin sallittava virkamiehille pääsy hallinnassaan oleviin liike- ja varastotiloihinsa sekä sähkölaitteisiin ja -laitteistoihin liittyviin tiloihin tarkastuksen toimittamiseksi. Liiketiloihin pääsyn tarkoituksena on turvata varsinaisen asiakirjatarkastuksen tekeminen. Tarkastus voisi kohdistua myös yrityksen sähkölaitteisiin ja -laitteistoihin liittyviin tiloihin esimerkiksi sähköverkkoon kuuluvan laitteiston tai sen kunnon tutkimiseksi tapauksissa, joissa yrityksen epäillään laiminlyövänsä sähkömarkkinalain mukaisia velvoitteita.

Tarkastettavina asiakirjoina voisivat olla muun muassa liikekirjeenvaihto ja kirjanpitoaineisto. Monet yritysten väliset liiketapahtumat, yhteydenotot ja sopimukset samoin kuin yrityksen sisäinen asiakirjamateriaali voidaan tallentaa tietojärjestelmiin. Näistä tallenteista ei välttämättä ole olemassa erillisiä paperikopioita. Tämän vuoksi ehdotetaan, että elinkeinonharjoittaja olisi velvollinen esittämään tarkastuksessa myös tietojärjestelmissään olevat tallenteensa.

Tarkastus voisi kohdistua pykälässä erikseen mainittujen asiakirjojen lisäksi kaikkeen sellaiseen aineistoon, jolla perustellusti voi-

daan olettaa olevan merkitystä lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sähkömarkkinaviranomaisen antamien velvoitemääräysten noudattamisen valvon- nassa. Tarkastettavina asiakirjoina voisivat tulla kysymykseen yrityksessä laaditut, sen lähettämät ja sille saapuneet asiakirjat riip- pumatta niiden laatijasta. Esittämismalli- suutta ei poistaisi esimerkiksi se seikka, että saapunut kirjeenvaihto voitaisiin tarkastaa myös lähettäjän luona.

Ehdotuksen mukaan tarkastuksen toimitta- jalla olisi oikeus ottaa maksutta valokopioita asiakirjoista sekä vastaavia tulosteita tietojär- jelmässä olevista tallenteista. Hyvän tar- kastustavan mukaisesti tarkastuksen kohteel- le olisi ilmoitettava, mitä sen asiakirjoja on kopioitu.

Ehdotetussa momentissa tarkoitettu tarkas- tus eroaa voimassa olevaan lakiin sisältyvä- tä ja säännöksen 1 momentiksi jäävästä tieto- jen ja asiakirjojen antamisvelvollisuudesta sikäli, että asiakirjat on esitettävä välittömästi tarkastustilaisuudessa.

Energiamarkkinavirasto voisi asettaa uhka- sakon tässä pykälässä säädettyjen velvoittei- den tehosteeksi.

1.2. Maakaasumarkkinalaki

4. luku. Maakaasun myynti ja maakaasun- käyttäjän asema

6 §. Pykälään sisältyvä viittaus sähkömark- kinalain 6 a luvun säännöksiin muutettaisiin vastaamaan sähkömarkkinalain kyseisten säännösten uutta numerointia. Sähkömarkki- nalakiin esitettyä vakiokorvausmenettelyä verkkopalvelun keskeytystapauksissa ei esi- tetä säädettäväksi maakaasumarkkinalakiin (508/2000).

2. Tarkemmat säännökset

Sähkönmyyjän vaihtamista koskevaa ehdo- tusta on tarkoitettu täydentää valtioneuvoston asetuksella, jolla muutetaan sähkömarkkina- asetuksen sähköntoimitusten mittausta kos- kevia säännöksiä siten, että sähkönmyyjän vaihtamisesta jakeluverkonhaltijoille aiheutu-

via kustannuksia voidaan vähentää. Samassa yhteydessä annettaisiin myös tarkemmat säännökset uusia rakennuksia koskevasta huoneistokohtaisesta sähkönmittauksesta se- kä pulssimittauksesta ja huoneistokohtaisesta sähkönmittauksesta kiinteistöjen siirtyessä sähkön yhteishankintaan. Säännöksillä pyri- tään edistämään huoneistokohtaista sähkön- mittausta sekä kiinteistöverkon kautta säh- könsä ostavien sähkönkäyttäjien mahdolli- suuksia kilpailuttaa sähkönhankintansa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivä- nä syyskuuta 2003.

Sähkömarkkinalain 6 a luvun sähkösopi- muksia koskevien säännösten soveltaminen ehdotetaan ulotettavaksi myös voimassa ole- viin kiinteistön sisäisessä sähköverkossa solmittuihin sähkösopimuksiin. Vastaavasti verkkopalvelun keskeytyksen perustuvaa vakiokorvaussäännöstä ehdotetaan sovellet- tavaksi myös ennen lain voimaantuloa teh- tyihin sähkösopimuksiin. Säännösten sovel- taminen voimassa oleviin sähkösopimuksiin on perusteltua näihin sopimuksiin tyypillise- nä piirteenä liittyvän pitkäaikaisuuden ja py- syvyyden vuoksi. Jos verkkopalvelu on ollut keskeytyneenä tämän lain voimaantullessa, ehdotetaan lain 27 f §:n 2 momentin mukai- sen keskeytysajan alkamisajankohdaksi kui- tenkin lain voimaantulohetkeä, jotta ehdotet- tavalla säännöksellä ei olisi takautuvaa vai- kutusta vakiokorvauksen perusteena olevan tapahtuman suhteen.

Verkkopalvelun keskeytymisen johdosta maksettavan vakiokorvauksen enimmäismää- rä ehdotetaan rajoitettavaksi 50 prosenttiin säännöksessä ehdotettavasta enimmäismää- rästä niissä tapauksissa, joissa vakiokorvauk- sen perustana oleva keskeytys on alkanut en- nen kuin kaksi vuotta on kulunut lain voi- maantulosta. Lakiehdotuksen keskeisenä ta- voitteenä on kannustaa jakeluverkonhaltijoita parantamaan toimitusvarmuutta sekä toimin- taansa keskeytysaikojen lyhentämiseksi. Tä- män vuoksi on perusteltua, että jakeluver- konhaltijoille varattaisiin tällä tavoin siirty- määika, jonka kuluessa ne voivat parantaa organisaationsa toimintaa ja verkkonsa kun-

toa sekä vähentää verkkopalveluiden keskeytymisistä aiheutuvia toiminnallisia riskejään.

4. Säättämisyjärjestys

4.1. Omaisuuden käyttörajoitukset

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi sähkömarkkinalain 25 d §:ään uusi säännös, jonka mukaan sähkönkäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Säännös merkitsee kiinteistön sisäiseen sähköverkkoon kohdistuvaa käyttöoikeuden luovutusta koskevaa erityistä velvollisuutta, jonka kohteena on kiinteistönhaltijan omaisuus. Velvollisuus on luonteeltaan ja tavoitteiltaan samankaltainen kuin sähkömarkkinalain 10 §:ään sisältyvä sähköverkonhaltijaa koskeva sähkönsiirtovelvollisuus. Lain 16 §:ään ehdotettu järjestelmävastuuseen liittyvä toimintojen ja palvelujen sekä sähköverkon ja laitteistojen kehittämisvelvollisuus vaikuttaa niin ikään omaisuuden käyttöä rajoittavasti. Näiden säännösten osalta ehdotusta on käsiteltävä omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta on omaksunut useita yleisiä arviointikriteerejä sille, milloin omaisuuden suojaan puuttuminen on mahdollista tavallisella lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan perustuslain 15 §:n säännöksen estämättä voidaan omistusoikeuden rajoituksista säätää tavallisella lailla, jos rajoitukset eivät loukkaa omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttämiseen (esim. PeVL 13/1989 vp, PeVL 3/1990 vp, PeVL 9/1990 vp).

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut 25 d §:n säännökseen ehdotetun kaltaisia siirto- ja liittämiselvoitteita sekä käyttöoikeuden luovutusvelvoitteita kaapelilähetystoimintaa koskevan lain (PeVL 2/1986 vp), sähkömarkkinalain (PeVL 19/1994 vp), teletoimintaa koskevan lain (PeVL 1/1996 vp), telemarkkinalain (PeVL 47/1996 vp) ja maakaasumarkkinalain (PeVL 4/2000 vp) säätämisen sekä telemarkkinalain muutosten (PeVL 34/2000 vp ja PeVL 5/2001 vp) ja viestintämarkkinoita koskevan lainsäädännön

muuttamisen (PeVL 8/2002 vp) yhteydessä. Valiokunta on näissä yhteyksissä todennut kysymyksessä olevan erityinen, pelkästään määrätynlaiseen toimintaan käytettävä omaisuus ja siihen kohdistuvat velvoitteet, joita velvoitteita valiokunta on pitänyt laadultaan omaisuuden tällaiseen erityisluonteeseen sopivina. Perustuslakivaliokunnan tähänastinen käytäntö voidaan tiivistää niin, että mainitunkaltaiset velvoitteet ovat kyseisen omaisuuden erityisluonne huomioon ottaen perustuslainmukaisia, jos velvoitteet perustuvat lain täsmällisiin säännöksiin ja ovat omistajan kannalta kohtuullisia.

Kiinteistön sisäisen sähköverkon käyttö ja yhteys sähköjakeluverkkoon kuuluu asuinhuoneistojen vakiintuneeseen varustukseen Suomessa niin asunto-osakeyhtiöissä kuin vuokrahuoneistoissakin. Kiinteistön sisäisen verkon käytöstä sähkönsiirtoon ei perinteisesti ole peritty erillistä korvausta vaan sen kustannukset on rahoitettu yhtiövästikkeen ja vuokran osana. Edelleen ehdotukseen sisältyy periaate, jonka mukaan asukkaansuunnitellussa hankkimaan sähköenergiansa sähköjakeluverkon kautta, tämän tulee korvata mittausmuutoksesta aiheutuvat kustannukset kiinteistönhaltijalle. Vastaavasti sähkömarkkinoiden keskeisenä periaatteena sähkömarkkinalaissa on sähkönkäyttäjän mahdollisuus kilpailuttaa sähköenergian hankintansa ja hankkia sähköenergiaa myös sen verkon ulkopuolelta, johon on liittynyt. Ehdotukseen sisältyvän säännöksen, joka velvoittaa kiinteistönhaltijan antamaan sähkönkäyttäjälle mahdollisuuden tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus jakeluverkon kautta sekä luovuttamaan kiinteistön sisäisen sähköverkon käyttöoikeuden sähkönsiirtämistä varten, ei näiden olosuhteiden vallitessa voida katsoa loukkaavan omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön. Kiinteistönhaltijalle turvataan omaisuuden säilymiseksi korvaus kiinteistön sisäisen verkon ylläpidosta västikkeeseen tai vuokraan sisältyvänä sekä korvaus kustannuksista, joita mittausjärjestelyiden muutos omistajalle aiheuttaa. Tätä menettelytapaa on sovellettu Suomessa sähköjakelussa noudatettuna pääsääntöisenä käytäntönä useiden vuosikymmenien ajan. Perustuslakivaliokunnan aikaisempi soveltamis-

käytäntö huomioon ottaen voidaan arvioida, että ehdotus voidaan ehdotetun 25 d §:n osalta säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Lain 16 §:ään ehdotettu kehittämisvelvollisuus on puolestaan kiinteästi yhteydessä järjestelmä- ja siirtopalveluiden kysyntään sekä niiden tuottamista koskeviin säännöksiin. Sähkömarkkinalaista antamassaan lausunnossa (PeVL 19/1994 vp) perustuslakivaliokunta katsoi, että verkkotoiminnan luonne luonnollisena monopolina sekä verkonhaltijalle myönnetty oikeus saada kohtuullinen korvaus siirtopalveluista mahdollistivat verkonhaltijan omistusoikeuden rajoittamisen asettamalla tälle siirtovelvollisuus. Valiokunta piti lausunnossaan oleellisena myös sitä, että sähköverkon ylläpitäminen ja toimivuus on yhteiskunnallinen välttämättömyys. Maa-kaasumarkkinalaista antamassaan lausunnossa (PeVL 4/2000 vp) perustuslakivaliokunta käsitteli ehdotettujen siirto-, liittämisen- ja kehittämisvelvollisuuksien suhdetta perustuslain 15 §:n säännökseen. Valiokunta piti lausunnossaan näitä verkonhaltijan omaisuuden käyttöoikeudelle asetettuja rajoituksia sellaisina, että ne eivät estä omaisuuden normaalia, kohtuullista ja järkevää käyttöä.

Järjestelmävastaava verkonhaltija hoitaa perustuslakivaliokunnan kannan mukaan lakiin perustuvaa julkista hallintotehtävää. Järjestelmävastuuseen kuuluu vastata Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtia valtakunnallisesta tasevastausta. Järjestelmävastuussa olevan verkonhaltijan velvollisuudet ovat siten tavallisen verkonhaltijan velvollisuuksia laajemmat ja niiden voi katsoa muodostavan osan yhteiskunnallisista välttämättömyyspalveluista. Näiden erityisvelvoitteiden vastapainona järjestelmävastaavan omaisuuden käyttöoikeutta suojataan siten, että tästä toimilupaan perustuvasta monopolitoiminnasta on omistajalla oikeus saada kohtuullinen korvaus. Ehdotetussa säännöksessä on kysymyksessä erityiseen omaisuuteen kohdistuva, omaisuuden luonteeseen liittyvä käyttöoikeuden rajoitus, jota siihen liittyvät oikeudet huomioon ottaen voidaan pitää omistajan kannalta kohtuullisena. Perustuslakivaliokunnan omaksuma soveltamiskäytäntö huomioon ottaen voidaan arvioida, että myös

16 §:ään ehdotettu säännös voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

4.2. Säännösten ulottaminen voimassaoleviin sähkösopimuksiin

Esitys sisältää säännökset, joilla sähkömarkkinalain 6 a luvun sähkösopimuksia koskevien säännösten soveltaminen ulotettaiisiin voimassa oleviin kiinteistön sisäisessä sähköverkossa solmittuihin sähkösopimuksiin. Vastaavasti ehdotetaan, että myös sähkötoimituksen keskeytyskorvauksia koskevien säännösten soveltaminen ulotettaiisiin voimassa oleviin sähkösopimuksiin. Lailla olisi siten vaikutuksia olemassa oleviin sopimussuhteisiin.

Sopimussuhteiden pysyvyys kuuluu perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslain 15 §:ssä turvatuun omaisuuden suojan piiriin. Taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä suhtauduttu kielteisesti, joskaan sopimussuhteiden koskemattomuus ei ole muodostunut ehdottomaksi (esimerkiksi sähkömarkkinalain 6 a luvun säätämistä koskeva lausunto PeVL 33/1998 vp sekä lausunnot PeVL 37/1998 vp, PeVL 48/1998 vp ja PeVL 5/2002 vp) Omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta.

Sähkömarkkinalain 6 a luvun sähkösopimuksia koskevat säännökset sisältävät sopimusoikeuden yleisiin periaatteisiin perustuvia normeja sopimussuhteisiin liittyvistä tavanomaisista tapahtumista. Säännösten tavoitteena on kuluttajan suoja koskevien vähimmäissäännösten ulottaminen kiinteistöverkkojen kautta tapahtuvaan sähkönmyyntiin. Vastaavankaltaisten ehtojen johtaminen kysymyksessä oleviin oikeussuhteisiin voitaisiin usein johtaa myös muusta lainsäädännöstä kuten kuluttajansuojalaista (38/1978) ja varallisuus oikeudellista oikeustoimista annetusta laista (228/1929). Uusien säännösten soveltaminen nykyisiin sopimuksiin ei siten merkitse periaatteellista eikä vaikutuksiltaan useimmissa tapauksissa oleellista muutosta nykytilanteeseen, vaan lainmuutoksen voidaan tältä osin katsoa pikemminkin selventävän nykyisiä oikeussuhteita. Sopimussuh-

detta koskeviin keskeisiin ehtoihin, kuten sähkön hintaan, ei puututtaisi. Samojen säännösten taannehtiva vaikutus on voitu ulottaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä myös jakeluverkossa tehtyihin sähkösopimuksiin. Edellisen perusteella voidaan katsoa, että taannehtivuus tällaisessa tapauksessa on omaisuudensuojan kannalta asialliselta merkitykseltään vähäinen ja järjestely sopimuspuolten kannalta kokonaisuutena kohtuullinen. Ehdotus on perusteltu myös sähkönkäyttäjien yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Tämän perusteella voidaan arvioida, että ehdotus voidaan tältä osin säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Sähkötoimituksen keskeytyskorvauksia koskevien säännösten soveltaminen ehdotetaan myös ulotettavaksi voimassa oleviin sähkösopimuksiin. Säännösten taannehtivuus on katsottu tarkoituksenmukaiseksi sähkösopimuksille ja erityisesti sähköverkkosopimuksille tyypillisen pysyvyyden sekä sähköalan yritysten suuren sopimuskannan vuoksi. Sopimusten hallinnointi muodostuisi yrityksille huomattavan hankalaksi, jos eri ajankohtina tehtyihin sopimuksiin olisi sovellettava erilaisia säännöksiä. Ehdotus on perusteltu myös sähkönkäyttäjien yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Ehdotetut säännökset

koskevat sähkötoimituksen virheellisyyteen liittyviä sopimusehtoja, joista ehdoista säädetään jo nykyisinkin sähkömarkkina- laissa. Kysymyksessä voidaan katsoa olevan olemassa sellainen lainsäädännössä määrätarkoitukseen luotu järjestelmä, jolle on olennaista, että lailla lähtökohtaisesti voidaan myös muuttaa sääntelyn sisältöä. Uusien säännösten soveltaminen sopimusten tällaiseen osaan ei siten merkitse periaatteellista tai vaikutuksiltaan oleellista muutosta nykytilanteeseen. Ehdotettua muutosta sopimusehtoihin ei tätä taustaa vasten voida pitää jakeluverkonhaltijan kannalta kohtuuttomana. Tämän perusteella voidaan arvioida, että ehdotus voidaan myös tältä osin säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

4.3. Säättämisyjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Tästä huolimatta pidetään suotavana, että hallituksen esityksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sähkömarkkinalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 3 §:n 10 ja 11 kohta,

muutetaan 16 §:n 1 momentti, 18 §:n 3 momentti, 24 §, 27 d §:n otsikko, 27 f § ja 27 j §, sellaisena kuin niistä ovat 16 §:n 1 momentti laissa 332/1998 sekä 27 d §:n otsikko, 27 f § ja 27 j § laissa 466/1999, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 10 §:ään siitä mainitulla lailla 466/1999 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, lakiin uusi 14 a § ja 15 a §, 25 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 466/1999, uusi 4 momentti, 25 d §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti, lakiin uusi 27 f §, jolloin muutettu 27 f §, nykyinen 27 g—27 i § ja muutettu 27 j § siirtyvät 27g—27 k §:ksi sekä 42 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

2 §

Tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkko toimintaa harjoittavaan yhteisöön tai laitokseen, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa, jollei sähkömarkkinaviranomainen ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta.

Tämän lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähkönmyyjään, joka myy sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi sähkönkäyttäjille, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 luku

Verkkotoiminnan yleiset veloitteet ja hinnoitteluperiaatteet

10 §

Verkonhaltijan on järjestettävä toimitetun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin

säädetään. Asiakkaan tulee maksaa verkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset.

14 a §

Kantaverkonhaltija perii maan rajan ylittävästä sähkön tuonnista tai viennistä siirtomaksuja, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista taikka muista järjestelyistä muuta johdu.

Siirtomaksujen tulee täyttää 14 §:ssä säädetty edellytykset.

15 a §

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys- ja muista vastaavista suoritteistaan.

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamisen yhteydessä tapahtuvasta mittalaitteen lukemisesta, jos asiakkaan edellisestä sähkönmyyjän vaihtamisesta on kulunut vähintään yksi vuosi.

16 §

Sähkömarkkinaviranomainen määrää sähköverkkoluvassa yhden kantaverkonhaltijan vastaamaan maamme sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtimaan valtakunnalliseen tasevas-
tuuseen kuuluvista tehtävistä tarkoituksen-
mukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten
kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä ta-
valla (*järjestelmävastuu*). Järjestelmävas-
tuussa olevan kantaverkonhaltijan tulee yllä-
pitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin
kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä
ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkooan
ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tar-
vittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin
verkkoihin siten, että edellytykset tehok-
kaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan
turvata.

18 §

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että
sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron
turvaamiseksi tarpeellista. Maan rajan ylittä-
vän johdon rakentamisen edellytyksenä on li-
säksi, että sen rakentaminen on muutoinkin
sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuo-
roisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.
Lupa voidaan liittää luvan edellytysten
kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja.

24 §

Kiinteistönhaltijan on järjestettävä toimit-
tun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla
siten kuin valtioneuvoston asetuksella tar-
kemmin säädetään, jos sähkö myydään säh-
könkäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan
kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kaut-
ta.

25 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun vähittäismyyjää koskevia
säännöksiä sovelletaan myös sähkönmyy-
jään, joka myy sähköä sähkönkäyttäjille kiin-

teistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän si-
säisen sähköverkon kautta.

25 d §

Sopimuksen tekeminen

Sähkönkäyttäjällä tulee olla mahdollisuus
tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyynti-
sopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jake-
luverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Jos
sähkönkäyttäjällä on ostanut sähkönsä kiin-
teistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisä-
isen sähköverkon kautta, tulee sähkönkäyttä-
jän korvata kiinteistönhaltijalle sähkön mit-
tauksen liittyvistä muutostöistä aiheutuvat
kustannukset siirtyessään ostamaan sähkönsä
jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta.

27 d §

Hinnanalennus virheen vuoksi

27 f §

*Vakiokorvaus verkkopalvelun keskeytymisen
vuoksi*

Sähkönkäyttäjällä on oikeus verkkopalve-
lun yhtäjaksoisen keskeytymisen perusteella
vakiokorvaukseen, jos jakeluverkonhaltija tai
vähittäismyyjä, joka myy sähköä sähkönkä-
yttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiin-
teistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, ei
osoita, että verkkopalvelun keskeytyminen
johtuu hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ul-
kopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei
kohtuudella voida edellyttää ottavan huomi-
oon toiminnassaan ja jonka seurauksia hän ei
kaikkea huolellisuutta noudattaen olisi voinut
välttää tai voittaa.

Vakiokorvauksen määrä on sähkönkäyttä-
jän vuotuisesta verkkopalvelumaksusta:

10 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut
vähintään 12 tuntia mutta vähemmän kuin 24
tuntia;

25 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut
vähintään 24 tuntia mutta vähemmän kuin 72
tuntia;

50 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 72 tuntia mutta vähemmän kuin 120 tuntia; sekä

100 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 120 tuntia.

Vakiokorvauksen enimmäismäärä verkkopalvelun keskeytymisen johdosta on kuitenkin 700 euroa sähkökäyttäjää kohti. Vakiokorvauksen enimmäismäärää voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.

Jos sähkökäyttäjälle maksetaan verkkopalvelun keskeytymisen johdosta 2 momentissa tarkoitettu vakiokorvaus, hänellä ei ole oikeutta 27 d §:ssä säädettyyn hinnanalennukseen saman keskeytyksen johdosta.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa sähkökäyttäjän vahingoksi.

27 g §

Vastuutahot

Sähkökäyttäjällä on aina oikeus esittää virheeseen sekä 27 f §:ssä tarkoitettuun verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkökäyttäjä havaitsi virheen tai verkkopalvelun keskeytymisen taikka hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta.

Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyymyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

Jakeluverkonhaltija ja vähittäismyymyjä, joka toimittaa sähkön kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, vastaa 27 f §:ssä tarkoitettua verkkopalvelun keskeytymisestä sähkökäyttäjälle. Jakeluverkonhaltija vastaa verkkopalvelun keskeytymisestä verkossaan tämän lisäksi myös sähkökäyttäjälle, joka ostaa sähkön hänen jakeluverkkoonsa liittyneen kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon

saatuaan ilmoita sähkökäyttäjälle vähittäismyymyjää, joka ottaa vastattavakseen verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvan vakiokorvauksen.

27 k §

Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyymjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyymjällä sähkönmyyntisopimus, jos:

1) sähkökäyttäjä on olennaisesti rikkonut asianomaiseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyymjän kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa; tai

2) sähköntoimitus sopimuksessa tarkoitettuun sähkökäyttöpaikkaan on keskeytetty 27 i §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella ja keskeytys on jatkunut vähintään yhden kuukauden.

Sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen saa kuluttajan maksuviiävästyksen perusteella purkaa vain 1 momentin 2 kohdassa mainitussa tapauksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus saadaan purkaa heti, jos sähkökäyttäjä on syylistynyt sähkön anastamiseen, myymjän tai jakeluverkonhaltijan vastuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai myymjän puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Jakeluverkonhaltijan tai vastaavasti vähittäismyymjän on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelleen kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

Tämän pykälän 1 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkökäyttäjän vahingoksi.

42 §

Sähkömarkkinaviranomaisen asianomaisella virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sähkömarkkinaviranomaisen 39 §:n no-

jalla antamien velvoitepäätösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Valvottavaa toimintaa harjoittavan yhteisön tai laitoksen on vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle virkamiehelle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmissään olevat tallenteensa sekä järjestettävä pääsy niihin sähkölaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista sekä tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sähkösopeuksiin. Jos verkkopalvelu on ollut keskeytyneenä tämän lain voimaan tullessa, katsotaan 27 f §:n 2 momentin mukaisen keskeytysajan alkaneen lain voimaantulohetkestä.

Verkkopalvelun keskeytymisen johdosta maksettavan vakiokorvauksen enimmäismäärä on 350 euroa, jos vakiokorvauksen perustana oleva keskeytys on alkanut ennen kuin kaksi vuotta on kulunut lain voimaantulosta.

2.

Laki**maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä toukokuuta 2000 annetun maakaasumarkkinalain (508/2000) 4 luvun 6 § seuraavasti:

<p>4 luku</p> <p>Maakaasun myynti ja maakaasun käyttäjän asema</p> <p>6 §</p> <p>Kuluttajansuojasta maakaasun markkinoinnissa on voimassa, mitä sähkömarkkinalain (386/1995) 27 a—27 e ja 27 g §:ssä sääde-</p>	<p>tään vakiokorvauksesta liittymän kytkemisen viivästyessä, vahingonkorvauksesta viivästyksen vuoksi, virheestä, hinnanalennuksesta virheen vuoksi, vahingonkorvauksesta virheen vuoksi sekä vastuutahoista.</p> <p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .</p>
--	---

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kauppa- ja teollisuusministeri *Sinikka Mönkäre*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

sähkömarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun sähkömarkkinalain (386/1995) 3 §:n 10 ja 11 kohta,
muutetaan 16 §:n 1 momentti, 18 §:n 3 momentti, 24 §, 27 d §:n otsikko, 27 f § ja 27 j §, sellaisena kuin niistä ovat 16 §:n 1 momentti laissa 332/1998 sekä 27 d §:n otsikko, 27 f § ja 27 j § laissa 466/1999, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, 10 §:ään siitä mainitulla lailla 466/1999 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, lakiin uusi 14 a § ja 15 a §, 25 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 466/1999, uusi 4 momentti, 25 d §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti, lakiin uusi 27 f §, jolloin muutettu 27 f §, nykyinen 27 g—27 i § ja muutettu 27 j § siirtyvät 27g—27 k §:ksi sekä 42 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

(uusi)

Tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan yhteisöön tai laitokseen, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa, jollei sähkömarkkinaviranomainen ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta.

(uusi)

Tämän lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähkönmyyjään, joka myy sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi sähkönkäyttäjille, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan

10) sähkönmyyjällä henkilöä, yhteisöä tai laitosta, joka myy sähköä;

(kumotaan)

11) vähittäismyyjällä sähkönmyyjää, joka harjoittaa sähkön vähittäismyyntiä;

(kumotaan)

3 luku

Verkkotoiminnan yleiset velvoitteet ja hinnoitteluperiaatteet

10 §	10 §
(uusi)	<i>Verkonhaltijan on järjestettävä toimitetun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Asiakkaan tulee maksaa verkkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset.</i>
(uusi)	14 a § <i>Kantaverkonhaltija perii maan rajan ylittävistä sähkön tuonnista tai viennistä siirtomaksuja, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista taikka muista järjestelyistä muuta johdu.</i> <i>Siirtomaksujen tulee täyttää 14 §:ssä säädetyt edellytykset.</i>
(uusi)	15 a § <i>Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys- ja muista vastaavista suoritteistaan.</i> <i>Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamisen yhteydessä tapahtuvasta mittalaitteen lukemisesta, jos asiakkaan edellisestä sähkönmyyjän vaihtamisesta on kulunut vähintään yksi vuosi.</i>
16 § Sähkömarkkinaviranomainen määrää sähköverkkoluvassa yhden kantaverkonhaltijan vastaamaan maamme sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtimaan valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (<i>järjestelmävastuu</i>).	16 § Sähkömarkkinaviranomainen määrää sähköverkkoluvassa yhden kantaverkonhaltijan vastaamaan maamme sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtimaan valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (<i>järjestelmävastuu</i>). <i>Järjestelmävastuussa olevan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävas-</i>

tuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan turvata.

18 §

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkönsiirron turvaamiseksi tarpeellista. Maan rajan ylittävän johdon rakentamisen edellytyksenä on lisäksi, että sen rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista.

18 §

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkönsiirron turvaamiseksi tarpeellista. Maan rajan ylittävän johdon rakentamisen edellytyksenä on lisäksi, että sen rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupa voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja.

24 §

Verkonhaltijan on järjestettävä toimitetun sähkönsiirron mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin asetuksella säädetään.

24 §

Kiinteistönhaltijan on järjestettävä toimitetun sähkönsiirron mittaus asianmukaisella tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, jos sähkö myydään sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta.

(kumotaan)

Asiakkaan tulee maksaa jakeluverkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittaus- ja laskutuskustannukset.

Myyjän tulee tehdä jakeluverkonhaltijan kanssa sopimus, jolla sovitaan myyjän ja jakeluverkonhaltijan välisestä yhteistyöstä ja vakuuksista. Ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita sopimuksen sisällöstä.

(kumotaan)

25 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

(uusi)

25 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähkönsiirron myyjään, joka myy sähköä sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta.

25 d §

Sopimuksen tekeminen

(uusi)

27 d §

Hinnanalennus

(uusi)

25 d §

Sopimuksen tekeminen

Sähkönkäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Jos sähkönkäyttäjä on ostanut sähkönsä kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, tulee sähkönkäyttäjän korvata kiinteistönhaltijalle sähkön mittaukseen liittyvistä muutostöistä aiheutuvat kustannukset siirtyessään ostamaan sähkönsä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta.

27 d §

Hinnanalennus virheen vuoksi

27 f §

Vakiokorvaus verkkopalvelun keskeytymisen vuoksi

Sähkönkäyttäjällä on oikeus verkkopalvelun yhtäjaksoisen keskeytymisen perusteella vakiokorvaukseen, jos jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä, joka myy sähköä sähkönkäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, ei osoita, että verkkopalvelun keskeytyminen johtuu hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottavan huomioon toiminnassaan ja jonka seurauksia hän ei kaikkea huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää tai voittaa.

Vakiokorvauksen määrä on sähkönkäyttäjän vuotuisesta verkkopalvelumaksusta:

10 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 12 tuntia mutta vähemmän kuin 24 tuntia;

25 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 24 tuntia mutta vähemmän kuin 72 tuntia;

50 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 72 tuntia mutta vähemmän kuin

120 tuntia; sekä

100 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 120 tuntia

Vakiokorvauksen enimmäismäärä verkkopalvelun keskeytymisen johdosta on kuitenkin 700 euroa sähkökäyttäjää kohti. Vakiokorvauksen enimmäismäärää voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.

Jos sähkökäyttäjälle maksetaan verkkopalvelun keskeytymisen johdosta 2 momentissa tarkoitettu vakiokorvaus, hänellä ei ole oikeutta 27 d §:ssä säädettyyn hinnanalennukseen saman keskeytyksen johdosta.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopi-
muksin poiketa sähkökäyttäjän vahingoksi.

27 f §

Vastuutahot

Sähkökäyttäjällä on aina oikeus esittää virheeseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkökäyttäjä havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta.

Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

(uusi)

27 g §

Vastuutahot

Sähkökäyttäjällä on aina oikeus esittää virheeseen sekä 27 f §:ssä tarkoitettuun verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun sähkökäyttäjä havaitsi virheen tai verkkopalvelun keskeytymisen taikka hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esittämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta.

Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

Jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä, joka toimittaa sähkön kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, vastaa 27 f §:ssä tarkoitettuun verkkopalvelun keskeytymisestä sähkökäyttäjälle. Jakeluverkonhaltija vastaa verkkopalvelun keskeytymisestä verkossaan tämän lisäksi myös sähkökäyttäjälle, joka ostaa sähkön hänen jakeluverkoonsa liittyneen kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita sähkökäyttäjälle vähittäismyyjää, joka ottaa vas-

tattavakseen verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvan vakiokorvauksen.

27 g §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

27 h §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

27 h §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen sähkökäyttäjistä johtuvasta syystä

27 i §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen sähkökäyttäjistä johtuvasta syystä

27 i §

Liittymissopimuksen purkaminen

27 j §

Liittymissopimuksen purkaminen

27 j §

Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus

27 k §

Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjällä sähkönmyyntisopimus, jos:

1) sähkönkäyttäjä on olennaisesti rikkonut asianomaiseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa; tai

2) sähkötoimitus sopimuksessa tarkoitettuun sähkönkäyttöpaikkaan on keskeytetty 27 h §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella ja keskeytys on jatkunut vähintään yhden kuukauden.

Sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen saa kuluttajan maksuviivästyksen perusteella purkaa vain 1 momentin 2 kohdassa mainitussa tapauksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus saadaan purkaa heti, jos sähkönkäyttäjä on syllistynyt sähkön anastamiseen, myyjän tai jakeluverkonhaltijan vas-

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjällä sähkönmyyntisopimus, jos:

1) sähkönkäyttäjä on olennaisesti rikkonut asianomaiseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa; tai

2) sähkötoimitus sopimuksessa tarkoitettuun sähkönkäyttöpaikkaan on keskeytetty 27 i §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella ja keskeytys on jatkunut vähintään yhden kuukauden.

Sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen saa kuluttajan maksuviivästyksen perusteella purkaa vain 1 momentin 2 kohdassa mainitussa tapauksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus saadaan purkaa heti, jos sähkönkäyttäjä on syllistynyt sähkön anastamiseen, myyjän tai jakeluverkonhaltijan vas-

tuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai myyjän puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Jakeluverkonhaltijan tai vastaavasti vähittäismyyjän on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelleen kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

Tämän pykälän 1 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän vahingoksi.

42 §

(uusi)

tuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai myyjän puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Jakeluverkonhaltijan tai vastaavasti vähittäismyyjän on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelleen kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

Tämän pykälän 1 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönkäyttäjän vahingoksi.

42 §

Sähkömarkkinaviranomaisen asianomaisella virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sähkömarkkinaviranomaisen 39 §:n nojalla antamien velvoitepäätösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Valvottavaa toimintaa harjoittavan yhteisön tai laitoksen on vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle virkamiehelle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmissään olevat tallenteensa sekä järjestettävä pääsy niihin sähkölaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonassa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista sekä tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.*

Tämän lain säännöksiä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sähkösopimuksiin. Jos verkkopalvelu on ollut keskeytyneenä tämän lain voimaan tullessa, katsotaan 27 f §:n 2 momentin mukaisen keskeytysajan alkaneen lain voimaantulohetkestä.

Verkkopalvelun keskeytymisen johdosta maksettavan vakiokorvauksen enimmäismäärä on 350 euroa, mikäli vakiokorvauksen perustana oleva keskeytys on alkanut ennen kuin kaksi vuotta on kulunut lain voimaantulosta.

2.

Laki**maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä toukokuuta 2000 annetun maakaasumarkkinalain (508/2000) 4 luvun 6 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

Maakaasun myynti ja maakaasun käyttäjän asema

6 §

Kuluttajansuojasta maakaasun markkinoinnissa on voimassa, mitä sähkömarkkinalain (386/1995) 27 a—27 f §:ssä säädetään vakiokorvauksesta, vahingonkorvauksesta viivästyksen vuoksi, virheestä, hinnanalennuksesta, vahingonkorvauksesta virheen vuoksi ja vastuutahoista.

6 §

Kuluttajansuojasta maakaasun markkinoinnissa on voimassa, mitä sähkömarkkinalain (386/1995) 27 a—27 e ja 27 g §:ssä säädetään vakiokorvauksesta *liittymän kytkemisen viivästyessä*, vahingonkorvauksesta viivästyksen vuoksi, virheestä, hinnanalennuksesta *virheen vuoksi*, vahingonkorvauksesta virheen vuoksi *sekä* vastuutahoista.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____ .*